

Tanya's
BEAUTY SALON

THREADING / WAXING, FACIAL (MEN & WOMEN)
ANTI-AGING FACIAL, BLEACH, HAIR CUT, COLOR & STYLE

137-40 JAMAICA AVE., JAMAICA
NY 11435 TEL: 718-297-1019
85-03 ROOSEVELT AVE.,
JACKSON HEIGHTS NY 11373 TEL: 718-205-7832
We Specialize for Bridal & Henna

**Ad Space
Available**
Call: 847-359-0746

ਬੋਬੀ ਸਿੰਘ
ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ
ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ
ਹਰ ਪਲ ਹਾਜ਼ਰ

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ,
ਲਾਈਫ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਬੋਬੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ
ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

(ਸੈਲ): 718-757-7809
ਫੋਨ (ਦਫਤਰ): 718-262-9700
(ਫੈਕਸ): 516-439-5418

ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਸਬੰਧੀ
ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।

120-20 101 Avenue S. Richmond Hill, NY 11419

Sixteenth Year of Publication ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 16, Issue 30, July 25, 2015 20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੀ ਪਈ ਅਕਸ ਸੁਧਾਰ ਮੁਹਿੰਮ

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਬਰੇਕਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ): ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਛੇਤੀ 'ਅਕਸ ਸੁਧਾਰ ਮੁਹਿੰਮ' ਪੁੱਠੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੋਚੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਮਹਾਂਨਗਰ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਰਿਚਰਡ ਹਿਲ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਜੁੱਤੀ ਸੁੱਟਣ ਤੇ ਪੱਥਰਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਪਿੱਛੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਐਨ. ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋਈ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਝੱਲਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਇੰਡੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਲੋਕ ਰੋਹ ਕਾਰਨ ਮੁੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੀ.ਐਨ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਹਾਲ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਬੈਠੇ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਜਵਾਬ ਵੀ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ।

ਨਿਊ ਯਾਰਕ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਜੁੱਤੀ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਮਾੜੇ?

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਚਾਇਤ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਦਾ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਬਿਆਨ 'ਫੇਸਬੁੱਕ' ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦੇ ਹਸਰ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਮਾੜੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣ ਦਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰ ਕੋਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲੋਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਦੀ ਸਲਾਹ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜੇਸਨ ਕੇਨੀ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਤਾਤਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਕੇ ਇਸ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਮੱਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਖਤਮ ਕਰੇ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਤਲਖੀ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸ. ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਰਿਪੋਰਟ' ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਵਫਦ ਅਮਰੀਕਾ ਪੁੱਜਾ ਸੀ। ਤੀਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਸਨ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਵਿਹਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਦਲ ਦੇ

ਦੌਰੇ ਬਾਰੇ ਕੱਚ-ਪੱਕ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਐਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਹ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੱਸਿਆ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਤਣ-ਪੱਤਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਇਆ

ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨਾਲ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਲਝਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਗ ਲਈ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਵੀ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਤੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਵਾਈ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਕਾਫੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੋਲ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ), ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ,

ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ: ਕੇਂਦਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਹ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਕੈਦੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਸਕਣ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਸੋਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ।

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਦਲ ਖਾਲਸਾ, ਸਤਿਕਾਰ ਸਭਾ, ਏਕਨੁਰ ਖਾਲਸਾ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਜਨਾਲਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇਸ
(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ
ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

\$25 2500 Minutes

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ
ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫੋਨ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪੈਸੇ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
ਸਾਡੀ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।
Limited Time Offer. Restrictions & Additional Fees Apply.

✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ✓ ਘਰੋਂ ਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਫੋਨ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ
✓ ਬਗੈਰ ਪਿੰਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋਂ
✓ ਸਪੀਡ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਸੈਟ ਕਰੋ

800.914.1013 • 408.659.9400

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਕੋਤਾਹੀ, ਅਤਬਪੁਣੇ, ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਗੁਸਤ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਜਾਬਤੋਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਣਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਖਾਲਸਾ ਸੰਨ 2009 ਤੋਂ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਧੜੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚਾਪਲੂਸੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ।

ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਇਸ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਬੋਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸੁਰ ਨਹੀਂ ਰਲੀ। ਇਸ ਦਾ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਹਲਕੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਜਾਬਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਹਉਮੈ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ 'ਮੈਂ ਨਾ ਮਾਨੂੰ' ਵਾਲੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਬੋਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਵਿਚਾਲੇ ਮਤਭੇਦ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤਰੀਕੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਨੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਯਤਨ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਜੋ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਲਭਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਈਮੇਲ ਵਿਚ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀ ਬੋਰਡ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤ' ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ।

ਟਰੱਸਟੀ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਨਿਊਜ਼

ਲੈਟਰ ਵਿਚ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫੋਨ ਉਪਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਵਿਚਾਲੇ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਐਨ ਉਲਟ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ

ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਕੁਝ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਗਰੁਪਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਬੋਰਡ ਨੇ ਅਖੀਰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਬਾਹਰਲਾ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਅਖੀਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕਰੀਬ ਦੋ ਘੰਟੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਉਪਰੰਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮਤਾ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਰੇ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਨਤੀਜਨ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਅਨੁਸਾਰ 30 ਦਿਨ ਦੀ ਤਨਖਾਹ

ਅਤੇ ਸਭ ਬਕਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਜਗ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚਾਬੀਆਂ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਤੁਰਤ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ 14 ਜੁਲਾਈ 2015 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵਜੋਂ ਸਭ ਡਿਊਟੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਅੰਦਰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਬੋਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਮਜਬੂਰਨ ਲੈਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਿਆ।

ਇਥੇ ਦਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜਾਬਤਾ ਨਾ ਮੰਨਣ ਕਰਕੇ ਮਈ 2015 ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਮੁਅਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅਕਸਰ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ 2013 ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ 'ਟਰਮ' ਨਹੀਂ ਮਿਥੀ ਗਈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਟਰੱਸਟੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 2013 ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਟਰੈਕਟ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਬਿਜਨਸ ਕਾਇਮ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਕ 'ਪੇਸ਼ਕਸ਼' ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਟਰੈਕਟ। ਇਹ ਕਥਿਤ ਕੰਟਰੈਕਟ ਪਿਛਲੇ ਟਰੱਸਟੀ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਬੋਰਡ ਇਸ ਨਜਾਇਜ਼ ਕੰਟਰੈਕਟ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਸਹੀਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਣਕਿਆਸਿਆ ਮਾਲੀ ਬੋਝ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨ ਸਹਿਣਾ ਪਵੇ। 2013 ਦੇ 'ਕਥਿਤ' ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੀ ਇਲੀਨਾਏ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਾਇਮ-ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੁਕਤ ਨਹੀਂ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰੰਥੀ ਆਮ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ

ਆਮ ਕਾਇਮ-ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਇਮ-ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ (ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ) ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਤੋੜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਦ ਵੀ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਇਸ ਛੋਟ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਡਿਊਟੀ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਉਂਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਸਲੂਜਾ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਇਕ ਈਮੇਲ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਪਰਧਾਨ ਸਲੂਜਾ ਜੀ, ਆਪਦਾ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਤਕ ਅਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਬਹੁਤ

ਗਲਤ ਅਤੇ ਮਕਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਇਕ ਆਖਰੀ ਕਦਮ ਵੀ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ। ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਗੁਰੂਘਰ 2009 ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਠਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆਪ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਟਰਮੀਨੇਸ਼ਨ ਨੋਟਸ ਰਾਤ ਨੂੰ 10:23 ਤੇ ਭੇਜ ਮੈਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰੂਘਰ ਤੋਂ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਗਿਰਾਵਟ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।"

ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਆਮ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਰੱਖਤ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਈਮੇਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਬਾਰੇ ਆਮ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਕਪੂਰਥਲਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ 9 ਨੂੰ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ): ਕਪੂਰਥਲਾ ਸਪੋਰਟਸ ਅਤੇ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਦਾ ਚੌਥਾ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਆਉਂਦੀ 9 ਅਗਸਤ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਫੁੱਟਬਾਲ, ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਅਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਚਾਟੀ-ਰੋਸ, ਮਿਊਜ਼ਿਕਲ-ਚੇਅਰ ਰੋਸ ਤੇ ਰੱਸਾ ਕਸ਼ੀ ਆਦਿ ਖੇਡਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੇਲਾ ਮਾਰਟਨ ਵੈਨ ਬੁਰੈਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ (30-17 ਹਿੱਲ ਸਾਈਡ ਐਵੇਨਿਊ) ਦੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ

ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗਾ। ਮੇਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਣੀ-ਸੋਡਾ, ਚਾਹ-ਪਕੌੜੇ, ਪੀਜ਼ਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਾਣੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਲੱਬ ਨੇ ਨਵੇਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੇਲੇ ਲਈ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਦਿਆਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਬੇਵੀ (516-263-8373), ਮੰਗਾ (917-597-6667) ਅਤੇ ਜੱਸੀ ਬੱਲ (917-915-1900) ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

BJ Digital Video & Photos
BROADCAST HD FILM QUALITY
Ph.718-441-6516 Cell No.646-403-7334
Blu-ray DVD

All Work In Digitsl
Wedding, Birthday, Ring Ceremony,
Sweet Sixteen & All Others Function
Experience 25 Year
Ph. 718-441-6516 Cell No. 646-403-7334

ਸੰਤਸਰ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ

Hospital Phone: 91-98726-61450 or 99883-43006

ਬਾਬਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ-ਦਸੂਹਾ ਰੋਡ (ਪੰਜਾਬ) ਖੁਰਦ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਸੰਤਸਰ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੱਡੀਆਂ, ਦੰਦਾਂ, ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਮਾਹਰ ਡਾਕਟਰ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਐਕਸਰੇ, ਲੈਬੋਰਟਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸਮੇਤ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖਰਚੇ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ, ਲੈਨਜ਼, ਐਨਕ, ਦਵਾਈ ਸਮੇਤ ਮੁਫਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਕੰਢੀ ਦੇ ਪੱਛੜੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਲੋਂ ਬਾਬਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਉਪਰਾਲੇ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪਾਸੇ ਇੰਨੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲਾ ਤੇ ਵਧੀਆ ਕੋਈ ਹਸਪਤਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਮੂਹ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਵੀ ਇਸ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਕੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਭਲਾ ਕਰੇ।

Santsar Charitable

Hospital AC No: 50100106609893

IFSC - Code: HDFC-00002306

HDFC BANK - Garhdiwala

ਸਹਿਯੋਗੀ: ਭਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਯੂ ਐਸ ਏ, ਭਾਈ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੂਬੀ ਯੂ ਐਸ ਏ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਯੂ ਐਸ ਏ, ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ (ਮਿਸ਼ਵਾਕਾ, ਯੂ ਐਸ ਏ), ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਮਿਸ਼ਵਾਕਾ, ਯੂ ਐਸ ਏ), ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ (ਮਿਸ਼ਵਾਕਾ, ਯੂ ਐਸ ਏ), ਰੂਬੀ ਫੋਨ: 917-582-5757

ਬਾਬਾ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ

Matrimonial

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਗਰੇਵਾਲ, ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੀ M.Sc., MCA, ਕਾਲਜ ਲੈਕਚਰਾਰ ਲੱਗੀ ਸੋਹਣੀ-ਸੁਨੱਖੀ 26 ਸਾਲਾ, 5'-7" ਲੜਕੀ ਲਈ ਨਸ਼ਾ ਰਹਿਤ ਯੋਗ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵੈਜੀਟੇਰੀਅਨ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ। ਫੋਨ (ਇੰਡੀਆ) 91-94785-68011 ਜਾਂ ਈਮੇਲ: san_deol@yahoo.com

Wanted well educated US born clean shave boy for Jatt Sikh girl, 30, 5'-5", slim & beautiful, to be pharmacist graduate next year, working part time. Parents well settled in US since long time. Contact: 916-710-1891 or hnurpuri@gmail.com

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted suitable US citizen girl for a Jatt Sikh Gill electro-mechanical engineer boy, 28, 6', PR in Canada. Contact: 216-543-5210 or ds.gill@hotmail.com

ਬੇਅ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡੀ ਕੰਪਨੀ 'ਚ ਅਕਾਊਂਟ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ 32 ਸਾਲਾ ਸਿੱਖ ਲੜਕੇ ਲਈ ਯੋਗ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 301-292-1494, E-mail: amriknagi@yahoo.com

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted suitable girl for Jatt Sikh Gill boy, 28, 6'-2", computer engineer, US citizen. Family settled in America from past 30 years. Contact 330-968-8191 or pkg89@yahoo.com

Wanted US citizen/green card holder beautiful girl from Nai family for a handsome boy from Nai family, US Visa holder (Family visa), 27, 5'-9", B.B.A (convent educated), industrialist high status family. Contact: Advjatinderpalsingh@gmail.com

Suitable match for Kamboj Sikh boy 25, 6', masters in Business Administration from USA, working in banking profession on work visa in USA. Contacts: 1-503-580-2001, +91-85618-53000 or ssukhvinder1965@gmail.com

ਰਵੀਦਾਸੀਆ ਸਿੱਖ 27 ਸਾਲ, 5'9", ਬੀ ਕਾਮ (ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ), ਐਲ ਐਲ ਬੀ ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਪਾਸ 15 ਕਿਲੋ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 347-445-3381

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 358 ਕਤਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਚੋਰੀ ਤੋਂ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਦੀਆਂ 23 ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਹਰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਪੰਜ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਅੱਧ ਤੱਕ ਰਾਜ ਵਿਚ 358 ਕਤਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਗਵਾ, ਜ਼ਬਰ ਜਨਾਹ, ਚੋਰੀਆਂ, ਲੁੱਟਾਂ ਤੋਂ ਠੱਗੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਧੜਾਧੜ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਰਫ਼ਤਾਰ ਘਟਾਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਧਾਲਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ 27 ਫ਼ੀਸਦ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਔਸਤਨ ਅਗਵਾ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਮੂਹ ਬਾਇਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਬੰਧੀ 908 ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਦੌਰਾਨ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ 717 ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਨ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਔਸਤਨ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ 11 ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਦੌਰਾਨ ਠੱਗੀਆਂ ਦੇ 13 ਫ਼ੀਸਦ ਮਾਮਲੇ ਵਧੇ ਹਨ। 30 ਜੂਨ ਤੱਕ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ 1948 ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਠੱਗੀਆਂ ਦੇ 1723 ਕੇਸ ਦਰਜ

ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੰਨੂ ਲੱਗਣ ਦੀਆਂ ਅੱਠ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ 30 ਜੂਨ ਤੱਕ ਸੰਨੂ ਲੱਗਣ ਦੀਆਂ 1355 ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ। ਚੋਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਔਸਤਨ 11 ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਵੱਧ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ

ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਲਈ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣੀਆਂ ਲੁੱਟਾਂ ਖੋਹਾਂ/ਝਪਟਮਾਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਵੀ ਬੇਰੋਕ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਸਤਨ ਚਾਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ 30 ਜੂਨ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀਆਂ 605 ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ।

Metropolis Curry & Kabob

ਹੈਲਪਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਦੋ ਹੈਲਪਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਮੇਕਨ, ਜਾਰਜੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ
ਦੋ ਹੈਲਪਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਸਿੰਗਲ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ
ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਮੁਫਤ
ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
(ਰਾਮ) 478-390-2234
(ਅਮਿਤ) 478-719-3837

30-31

ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਕਿਚਨ
ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਅਰਕਨਸਾਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ
ਲਈ ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਫੌਰੀ
ਲੋੜ ਹੈ। ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ
ਫਰੀ, ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 501-309-4140

30

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ
ਲੀਡਰ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ
ਸੰਸਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੌਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਕਦੋਂ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁਲ੍ਹਾ-ਸਫਾਈ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਦੋ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਦਿਗਵਿਜੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਸਕਰ ਫਰਨਾਡਿਜ਼ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਤਕੜੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਆਗੂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਰੈਲੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਾੜੀ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਹਲਕਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਡਟ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ 29 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੜਾਅ ਅਗਸਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਹੈ।

Motel For Sale

103 Room Motel For Sale in Texarkana,
Arkansas located on interstate I-30.

900 Realtor Ave., Texarkana, AR 71854
About 2.5 hours east of Dallas, Texas.

Motel has 4 bedroom manager apartment and is
estimated to do 550k in revenue this year.

Asking Price: \$1.4 Millon

Can view listing on loopnet.com
and the property id#19249997

Call listing broker:

Jerry Brewer 903-793-2666 or

Call: Harvinder Sandhu 870-648-5489

or email: Gurmail2300@yahoo.com

29-32

Flat Rate Funding Group

Are you tired of waiting to get paid on
your outstanding freight invoices?

Get your \$\$\$ now!

At Flat Rate Funding Group, we offer the lowest
fixed factoring rate in the transportation industry-

1.5%!

Call Goldy Dhillon 734-444-9625

sales@flatratefunding.com

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫਰੇਟ ਇਨਵਾਇਸਾਂ ਦੀ
ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?
ਅੱਜ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪੈਸਾ ਲਓ

ਫਲੈਟ ਰੇਟ ਫੰਡਿੰਗ ਗਰੁਪ ਵਲੋਂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ
ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਦਰਾਂ
ਉਤੇ ਪੈਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਗੋਲਡੀ ਢਿੱਲੋਂ, ਫੋਨ: 734-444-9625

ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੋਟਾਂ ਖਾਤਰ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲ ਉਲਰੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਫਤ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਉਤੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਈ ਬਾਈ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉੱਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੌਰੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰ ਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੌਰੇ ਉਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਵੀ ਉਥੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸਭਾਵਾਂ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨਗੇ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਅ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਲੀਡਰ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵਧੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੋ ਨਤੀਜੇ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਮਾਇਆ ਪੱਖੋਂ ਮਦਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਸਕੇ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਨ ਪੱਖੋਂ

‘ਆਪ’ ਵੱਲ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਫਿਕਰਮੰਦ

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਸਮਰਥਨ ਤੋਂ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ 2014 ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਦਲਣ ਤੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੁਖ਼ ਦੇਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਪਰਦੇਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਜਿੱਤਣ ਵੱਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾ ਆਏ ਹਨ।

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਵੋਟ-ਗਿਣਤੀ ਪੱਖੋਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੋਣ ਪਰ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਔਸਤਨ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਤੀਜੇ ਟੱਬਰ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਜਾਂ ਸਿੱਧਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਘੱਟ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਠੁੰਮਣਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ

ਦੀ ਹਰ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪਰਦੇਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬਾਕੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਸਕੇ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਤੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਤਕਰੀਬਨ 24 ਘੰਟੇ ਰਾਬਤਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਇਸਪੋਰਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੈੱਲ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ

ਵੇਲਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ-ਪੱਖੀ ਖਾਤਕੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਸਾਥ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਗਰਮ-ਖਿਆਲੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਦੇਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਨਾਇਕ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਪਰਦੇਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਉੱਜਲ ਭਵਿੱਖ ਦਿਖਣ ਲੱਗਾ। ਅੰਨ੍ਹਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ।

ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਮਾਲ ਮਹਿਕਮੇ, ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਨਿੱਗਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਖਾਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਬਾਣੇ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਵੱਖਰਾ ਵਿੰਗ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ‘ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ’ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਸਲਿਆਂ, ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਕਸ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਵਿਗਤੇ ਅਕਸ

ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਲੀਡਰ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਸਾਰਾ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨਾ ਚੱਲਣੇ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਦੌਰੇ ‘ਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਪਰਦੇਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਦੇਖਿਆਂ ਸੱਤਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਵਾ ਭਾਰੂ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਖੁਦ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ ਵੀ ਤਰੇਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਦਲ ਤੇ ਜੇਤਲੀ ਵਰਗੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਗੱਠਜੋੜ 2017 ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ ਵੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਸਿਰੇ ਦੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਤੇ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਉਭਰੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਮਾਯੂਸੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਕਈ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਹੀਣ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਸ ਧੁੰਦਲੇ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕਾਰਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਕਿ 2017 ਵਿਚ ਕਿਹੋ-ਜਿਹੇ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਸਿਆਸੀ ਗੱਠਜੋੜ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ। ਇਸੇ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਪਰਦੇਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਉਤੇ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਹਰੇਕ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆਉਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਸੁੱਟੀ ਜੁੱਤੀ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਰੋਹ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗਏ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਉਤੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਵਰਗ ਨੇ ਪਥਰਾਅ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜੁੱਤਾ ਸੁੱਟਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ. ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕੁਈਨਜ਼ ਬਰੋਅ ਦੇ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿਲ ਵਿਖੇ ਬੈਠਕ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ‘ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ’ (ਐਸ.ਐਫ.ਜੇ.) ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੱਖ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ

ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਐਸ.ਐਫ.ਜੇ. ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦਾ ਇਸ ਲਈ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ। ਅਕਾਲੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਨੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਤਾਕਤਾਂ ਸੌਤੇ ਹਿੰਤਾਂ ਖਾਤਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖ਼ਿਲਾਫ਼

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਭਤਕਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਾਅਦੇ ਵਫ਼ਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਅਕਸ ਸੁਧਰਨ ਦੀ ਆਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਬਹਾਲ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਜਾਗੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਪਰਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦਮਾਜਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤਫਹਿਮੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਮਿਲਵਾਕੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, ਵੈਨਕੂਵਰ, ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ, ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ।

ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਟ੍ਰੇਲਰ: ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ

ਸੰਗਰੂਰ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮਾਤੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਗਏ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਚੋਰ ਮੋਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖਿਸਕਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੂੰ 2017 ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਟ੍ਰੇਲਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ।

ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ, ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਠੰਡਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖਤਾ,

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ, ਪਰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਰੱਖੀ

ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੋਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਅਕਾਲੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਗਰਕ ਰਹੀ ਜਵਾਨੀ,

ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਉਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਾਲੀਆਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਖਾਈ ਦਲੇਰੀ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਸਟੇਜਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੁੱਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਫਰਾਂਸ, ਸਤੰਬਰ 2016 ਵਿਚ ਸੇਂਟ ਟਰੋਪੇਜ਼ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੁੱਤ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਹਟਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏਗਾ। ਫਰਾਂਸ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਨਰਲ ਜੀਨ ਫਰੈਂਕੋਇਸ ਅਲਾਰਡ ਦਾ ਬੁੱਤ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇਗਾ। ਜਨਰਲ ਜੀਨ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ 1822 ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਮੌਤ, ਜੋ 1839 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ, ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਟਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਰਿਹਾ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਇਮ ਹੋਏ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਇਥੇ ਫਰਾਂਸ ਦੂਤਾਵਾਸ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਸ੍ਰੀ ਫ੍ਰੈਂਕਾਇਸ ਰਿਚੀਅਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਣ ਉਤੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ

ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਪਾਂਡੀਚੇਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਉੱਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀਆਂ ਨੇ ਵਪਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਦ ਕਿ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ

ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਜਨਰਲ ਜੀਨ ਫ੍ਰੈਂਕਾਇਸ ਅਲਾਰਡ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਪੈਦਾ ਤਾਂ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ

ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ ਤੇ ਖੁਦ ਵੀ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਅਲਾਰਡ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵੰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹੇਨਰੀ ਪ੍ਰੋਵੋਸਟ ਅਲਾਰਡ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਅਲਾਰਡ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਕਾਲੀ ਫਰਾਂਸੀਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾਇਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ 2016 ਦੇ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਸੇਂਟ ਟਰਾਪੇਜ਼ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਬੁੱਤ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ

ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ‘ਚ ਗੁੰਜੇਗਾ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਦਾ ਮੁੱਦਾ

ਪਟਿਆਲਾ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਤੇ ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 31 ਜੁਲਾਈ 1940 ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਕੇ ਪੁਟਨਵਿਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤਾਬੂਤ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪਿੰਜਰ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ 13 ਜੁਲਾਈ 1974 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਦੇ ਸੱਤ ਕਲਸ ਬਣਾਏ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਰਿਦੁਆਰ, ਇਕ ਰੰਜਾ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਸਰਹਿੰਦ, ਇਕ ਕੀਰਤਪੁਰ, ਇਕ ਜਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ, ਪੰਜਵਾਂ ਸੁਨਾਮ ਵਿਚ 27 ਫੁੱਟ ਉਚੀ ਬਣੀ ਸਮਾਰਕ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਦੋ ਕਲਸ ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂਰਪ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉਤੇ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1849 ਤੱਕ ਦੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ, ਤਸਵੀਰਾਂ, ਪੋਸਟ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੜਕ ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ ਘਾਤਕ ਰਿਹਾ 2014: ਹਰ ਘੰਟੇ 16 ਮੌਤਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਾਲ 2014 ਬੇਹੱਦ ਘਾਤਕ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਾਲ ਔਸਤਨ ਹਰ ਘੰਟੇ 16 ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਖ 41 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਜੋ 2013 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਿੰਨ ਫੀਸਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਇਸ ਸਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਹੀ। ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 4.5 ਲੱਖ ਅਤੇ 4.8 ਲੱਖ ਰਿਹਾ।

ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਰਾਈਮ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਪੀਡਿੰਗ ਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਜਾਨਲੇਵਾ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਜ੍ਹਾ ਰਹੀ। ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧੇ ਲੋਕ ਦੇ ਪਹੀਆ ਅਤੇ ਟਰੱਕ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮਰੇ। ਜਦਕਿ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿਚ 13,787 ਦੇ ਪਹੀਆ ਚਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ 1.4 ਲੱਖ ਲੋਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ।

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਤਾਕਾਤ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੁਧਾਰਨ ਤੇ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਚੌੜਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਬਜਟ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹਿੱਸਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ

ਫਾਈਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਕੀ ਹੈ; ਕੌਮੀ ਸ਼ਾਹਰਾਹ ਮਾਰਗ ਨੰਬਰ ਇਕ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਖੋਆ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਮੁਰੰਮਤ ਉਦੋਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਉਸ ਪਾਸਿਉਂ ਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਹੁਣ ਰਾਜਪਾਲ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਪੈਰ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਲਿੰਕ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਹਜ਼ਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਬਜਟ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਪਰ ਤੱਕ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲੱਗ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬੱਧੀ ਸੜਕਾਂ ਵਿਚਲੇ ਟੋਇਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਬਰਖਾਂ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਮੁਲਕ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਤੀਜਾ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਡਾ. ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਪਰਾਧ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਭੁਪਾਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਸਾਲ 2013 ਤੋਂ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ 75 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਇਹ ਵਾਧਾ ਮਾਮੂਲੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਕਮੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਨੂੰ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਲਈ ਨੁਕਸਦਾਰ ਸੜਕੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ

ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਹੇਠਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਤਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਹ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਖੂਨੀ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਾ ਭੇਤ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ

ਮੋਗਾ: ਬਾਣਾ ਬਾਘਾਪੁਰਾਣਾ ਅਧੀਨ ਪਿੰਡ ਕੋਟਲਾ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਮਗਰੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਾ ਭੇਤ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਥੇ ਗਲਤ ਨਾਂ ਉਤੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਧੀ ਤੇ ਦੋ ਪੁੱਤਾਂ ਦਾ ਪਿਉ ਸੀ। ਇਹ ਗ੍ਰੰਥੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਸਨਾਖਤ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਸੋਖਾ ਬਾਣਾ ਮਲੋਂਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮੁੜ ਕਦੀ ਵੀ ਘਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਕੋਟਲਾ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਵਿਚ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੇ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥੀ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਤਰ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਵੀ ਗਿਆਨ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਈ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਬਣੇ। ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਵਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਜਦ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਵਾਉਣ ਵਿਚ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭੇਤ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਹੌਲਨਾਕ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ। ਗ੍ਰੰਥੀ ਹਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸਲਫਾਸ ਮਿਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਂ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਲਾਈ ਤੇ ਜਦ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਵੀ ਵੱਢ ਦਿੱਤੇ।

ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੇ ਖੁਦ ਵੀ ਸਲਫਾਸ ਨਿਗਲ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਹੱਤਿਆਕਾਂਡ ਵਿਚ ਕਾਤਲ ਗ੍ਰੰਥੀ

ਹਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਸੋਨੀ, ਅਮਨਦੀਪ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਰਾਜਪਾਲ ਕੌਰ ਤੇ ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ ਦੀ ਜਾਨ ਗਈ ਸੀ। ਹਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (70) ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਵੀਦਾਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਰਦਾਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੰਦਰ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਦਰ ਨਾ

ਆਵੇ। ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਚਿਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਹਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥ ਪੱਥ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਘੋਲ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸਲਫਾਸ ਪੰਜੇ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

Store For Sale

With Two Accommodations

Convenience and Grocery Store in Columbia City

(Near Fort Wayne) Indiana is for sale.

The store is in 2500 Sq. feet and attached 2 bedroom apartment 1200 Sq. feet.

Next door 2 bedroom house 25X150 lot

1500 Sq. Feet (Apx.) covered area. 15 car parking 25X150

Asking Price \$3,69,000 (Including \$40,000 plus inventory)

Call for pictures and more info.:

Ph: 516-513-4933

Philips-66 Truck Stop Convenience Store

For Sale or Lease

11 Pumps, 30 Trucks Parking

Diesel & Gas With Restaurant, Liquor, Lottery

Good Profit Margin

Prime Location (4 States Traffic Area

on State Hwy I-44/I-49 in Missouri)

Also available commercial bulding (SCF), partially rented in Mohali, India

Commercial plot in business growing area (in Walmart, Home Office area)

Serious Parties Only, Please.

Contact: 417-825-7602

Email: shaanmann5@gmail.com

28+

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਕਰਾ ਕੇ ਥੱਕ ਚੁਕੇ ਹੋ?

ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਜ਼ਮਾ ਕੇ ਦੇਖੋ

Gurdeep Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India
1188 E Santa Clara St., San Jose, CA 95116

Well Experienced as:

Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer
in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577

Ph:(408) 687-1899

(408) 729-6691

Fax:(408)292-6200

Toll Free: 1-877-OK-HOME (1-877-654-6636)

Homeopathic
natural
medicines
supply

Gurdeep Singh Sandhu

EX Member:

The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Email: Homeomdicine@yahoo.com

Website: www.Homeopathyatoz.com

24 ਘੰਟੇ
ਸੱਤੇ ਦਿਨ
ਸੁਣੋ

Listen on :Radio Sets (CA, WA, NV)

Dial in 832-551-5029 or 605-475-6868

Android & iPhone App

www.PunjabiRadioUSA.com

Ph: 408-272-5200

Punjab Times**Established in 2000
16th Year in Publication**

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh**Our Columnists**

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
California

Shiara Dhindsa
661-703-6664

New York

Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Circulation

Harbhajan Singh
917-856-5229

Photographer

Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ
ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ
ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ
ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਹੁਣ ਆਮ ਨਾ ਰਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ
ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ)
ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਬਿਤਕ ਗਈ ਜਾਪਦੀ
ਹੈ। 'ਆਪ' ਦੀ ਕੌਮੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ
ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ
ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ
ਕੱਢਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉਤੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।
ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ
ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਭੰਗ
ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਬਰਖਾਸਤ
ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ 'ਆਪ' ਦੇ
ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੇ 31 ਮੈਂਬਰੀ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ
ਬਣਾ ਕੇ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ
ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਲੜਾਈ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਸਵਾਲ
ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ
ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਆਗੂਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਕਿਸ਼ਨਜੀ ਨੂੰ ਮਮਤਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਰਿਆ: ਅਭਿਸ਼ੇਕ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ
ਵਿਧਾਇਕ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ
ਦੇ ਕੇ ਨਵਾਂ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ
2011 ਵਿਚ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਤਰਨਾਕ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂ ਕਿਸ਼ਨਜੀ
ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਨੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ
ਪੱਛਮੀ ਮਿਦਨਾਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬੇਲਪਹਾੜੀ ਵਿਚ
ਚੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ਼ਨਜੀ ਨੂੰ ਖਤਮ
ਕਰਕੇ ਮਮਤਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਬਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ
ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਜੰਗਲਮਹਿਲ ਬਾਰੇ ਆਖਰੀ
ਫੈਸਲਾ ਆਮ ਜਨਤਾ ਕਰੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ
ਆਗੂ ਕਿਸ਼ਨਜੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ
ਦਿਨ ਹੁਣ ਪੁਗ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ
ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਪੱਕਾ
ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਆਖਰੀ ਫੈਸਲਾ
ਲੋਕ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਘਰਾਂ
ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਸਨ। ਆਏ ਦਿਨ
ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਤਲਾਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਛਪਦੀਆਂ
ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ
ਟਿੱਪਣੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ
ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ
ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ਼ਨਜੀ ਨੂੰ
ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਈ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ
ਗਿਆ ਸੀ।

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਨਿੱਤਰ ਆਈਆਂ
ਹਨ। ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ
ਹੱਕ ਵਿਚ 10 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਟਾਹਲੀਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਰਾਏਕੋਟ ਤੋਂ ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ
ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਹਸਨਪੁਰ ਤੱਕ ਰੋਸ ਮਾਰਚ
ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 19 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ
ਲਾਅ ਭਵਨ ਵਿਚ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਘੱਟ
ਗਿਣਤੀਆਂ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ
ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਤਰੀਕ ਹੁਣ
26 ਜੁਲਾਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਾਮਬੰਦੀ ਨੂੰ
ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਕਸੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ
ਗਈ ਹੈ। ਉਧਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ
ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਾਪੂ
ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਉੱਤੇ
ਬੈਠਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਜਬੂਰੀ ਵੱਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਾਪੂ ਖਾਲਸਾ ਦੀ
ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇਕ
ਪਾਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਨਹਿਰਾਇਆ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ
ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣਯੋਗ
ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ
ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ

ਗੁਆ ਕੇ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ। ਇਹੀ 'ਗੁਸਤਾਖੀ'
ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਡਾ. ਦਲਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਜਥੇਬੰਧਕ ਢਾਂਚੇ
ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੇਂਦਰੀ
ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ
ਆਗੂ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਨਵੀਨਰ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ
ਛੋਟੇਪੁਰ ਉਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼
ਲਾਇਆ ਸੀ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਪੁਰਾਣਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਭੰਗ ਕਰ
ਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਵਾਰ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ
ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਦੇ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰਾਂ ਉਤੇ ਗਿਆਰਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ
ਇੰਚਾਰਜ ਥਾਪ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ
ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਕਨਵੀਨਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਉਤੇ ਮੋਹਰ
ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ
ਨਵੇਂ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ
ਸੀ। ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿੱਛੋਂ
ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ

ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਤੇ ਹਨ। 'ਆਪ' ਦੇ ਸੰਸਦ
ਮੈਂਬਰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਧਰਮਵੀਰ
ਗਾਂਧੀ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ
ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ
ਕੌਮੀ ਆਗੂ ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੁਰਗੇਸ਼ ਪਾਠਕ ਉਪਰ
ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਾਗੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉੱਗਲੀਆਂ
ਉਠਾਈਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਰਾਜ਼ ਆਗੂਆਂ
ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਪਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ
ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ
ਵੇਲੇ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਬਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਵਿਚ
ਕੋਈ ਲੀਡਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ
'ਆਪ' ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੇਚੀਦਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ
ਕੋਈ ਆਗੂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਉੱਪਰ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ
ਬਹੁਤੇ ਆਗੂ ਪਾਰਟੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਉਸ ਨੂੰ
ਰੋਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਲਟਾ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਉਸ ਦੇ
ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ
ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਰਸਤਾ
ਸਾਫ ਹੋ ਸਕੇ।

ਤਣ-ਪੱਤਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

ਸਰਕਾਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇਣ ਵਿਚ ਜੁਟੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਆਪਣੀ ਸਾਖ ਬਚਾਉਣ ਖਾਤਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਬਾਪੂ ਦੇ
ਸਮਰਥਕਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰ
ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ
ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਇਕ ਵੀ ਸਿੰਘ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਸਲਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੀ
ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ
ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ
ਇਸੇ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੁਹਾਲੀ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਅੰਬ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ
ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਭਰੋਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼

ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ
ਪਰ ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੀ ਭੁੱਖ
ਹੜਤਾਲ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੂਰੀ
ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੀ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ
ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ
ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਭੇਤਭਰੀ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਹੋਈ
ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ
ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮੁਢਲੇ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ
ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ
ਨਾਲ ਲੈਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਅਤੇ

ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ
ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਜਵਾਬਤਲਬੀ
ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ
ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ
ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਉਸ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ
ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸੇਖਾ ਕਲਾਂ ਪਿੰਡ
ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 21 ਸਾਲਾਂ
ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ
ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ
ਮੁਢਲੇ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ
ਬਹਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਣ
'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ
ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ
ਵਿਚ ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਟਾਫ ਲਈ ਇਥੇ
ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ
ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ
ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਿੰਡ ਦੇ
ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ
ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਸੇਖਾ
ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁਢਲੇ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਆਸਪਾਸ
ਦੇ 12 ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੀ ਪਈ ਅਕਸ ਸੁਧਾਰ ਮੁਹਿੰਮ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਹ
ਵਿਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਗਏ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ
ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ
ਜਿਸ ਦੀ ਸੂਹ ਮਿਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਦੜ ਵੱਟ
ਗਏ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ
ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣਾ ਅਕਸ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀਆਂ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਥਾਣੇ
ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ
ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਸਣੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਸੰਗਤ
ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ
ਬੁਰ ਨਾ ਪੈ ਸਕਿਆ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ
ਅੰਦਰ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਸਖ਼ਤ ਰੋਸ ਹੈ।

ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ ਤੋਂ ਨਾਖੁਸ਼
ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਦਬਦਬੇ ਹੇਠ ਨਾ
ਸਿਰਫ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ-
ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੱਬਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ
ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਕਈਆਂ ਦੇ ਕਤਲ
ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ
ਲੰਘੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ
ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਉਤੇ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨੇ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਚੌਂਕਾ ਦਿੱਤਾ
ਸੀ। ਮੁਲਕ ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਹਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ
ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ
ਪੱਖ ਵਿਚ ਬਣੇ ਮਾਹੌਲ ਲਈ ਪਰਵਾਸੀ
ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਸੀ। ਵਿੱਤੀ ਮੱਦਦ ਦੇ
ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ
'ਆਪ' ਦੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸਰਗਰਮ
ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਧਾਰਾ 370 ਬਾਰੇ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗੀ ਭਾਜਪਾ

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ: ਕੇਂਦਰ ਉਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਫਸੋਸ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿਚ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਉਤੇ ਅਫ਼ੋਹ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਚੁਨੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੰਸਦ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸੀਮਤ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸੂਬੇ ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਵਿਵਸਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 370 ਅਨੁਸਾਰ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਖ਼ਾਰਜ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਉਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਰਤ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 370 ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਤ ਤੰਤਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਸੂਬੇ ਤੱਕ ਹਨ ਤੇ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵੱਖਰੀ, ਅਨੋਖੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸੂਬੇ ਕੋਲ ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਤਬਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਹੜੇ ਧਾਰਾ 370 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਢਾਂਚੇ ਮੁਤਾਬਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸੋਧਾਂ ਵਗੇਰਾ ਨਾਲ ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੌਂਟੀ ਚੱਢਾ ਹੱਤਿਆ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 21 ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 2012 ਵਿਚ ਹੋਏ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਅੱਤਲ ਮੁਖੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਮੇਤ 21 ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪੌਂਟੀ ਚੱਢਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਧਾਰਾ

302 ਤੇ 149 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 19 ਸਤੰਬਰ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਠੱਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 28 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ 2014 ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੋਸ਼ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਗੈਰ ਇਰਾਦਾ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਲੰਗਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਮਾਝਾ ਸਿੰਘ ਕਰਮਜੋਤ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਲੰਗਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਾਬਾ ਰੋਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰੀਬ 8 ਸਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵਜੋਂ ਨਿਠ ਕੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਬ 8 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਪਿੰਡ ਸੱਲੂ (ਟਾਂਡਾ) ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਤਬੀਅਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਮਿਤ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ 2 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਮਾਝਾ ਸਿੰਘ ਕਰਮਜੋਤ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਵਿਖੇ ਪਵੇਗਾ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੋਨ 718-529-2929 ਜਾਂ 917-496-2017 ਰਾਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ

ਫਲੋਰਿਡਾ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਸਰਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 850-510-3046

Wanted Dishwasher, Kitchen helper and Server for Indian restaurant in Florida.

Please call: 850-510-3046

30-31

ਓ.ਸੀ.ਆਈ. ਕਾਰਡ ਲਈ ਔਨਲਾਈਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 31 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਓ.ਸੀ.ਆਈ. ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਲੈਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰਾ ਸਿਸਟਮ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ, ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੇ ਫੀਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, 31 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਔਨਲਾਈਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਆਈ.ਓ. ਕਾਰਡਹੋਲਡਰਾਂ ਦੇ ਓ.ਸੀ.ਆਈ. ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਔਨਲਾਈਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 31 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੀ.ਆਈ.ਓ. ਕਾਰਡਹੋਲਡਰ ਹੁਣ 31 ਮਾਰਚ 2016 ਤੱਕ ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਕਣਗੇ।

ਇਹ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਸਿਰਫ ਔਨਲਾਈਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਲਈ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ 9 ਜਨਵਰੀ 2015 ਨੂੰ ਓ.ਸੀ.ਆਈ. ਕਾਰਡਹੋਲਡਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਕੋਲ 9 ਜਨਵਰੀ 2015 ਤੱਕ ਯੋਗ ਪੀ.ਆਈ.ਓ. ਕਾਰਡ ਹੈ, ਉਹ ਓ.ਸੀ.ਆਈ. ਕਾਰਡ ਲਈ ਔਨਲਾਈਨ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਪੀ.ਆਈ.ਓ. ਕਾਰਡ ਦੀ ਕਾਪੀ

ਅੱਪਲੋਡ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਇੰਟਰਨੈਟ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਡ ਲਈ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਓ.ਸੀ.ਆਈ. ਕਾਰਡ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਤਾਬਕ, ਨੇਤਲੇ ਸਬੰਧਤ ਇੰਡੀਅਨ ਮਿਸ਼ਨ/ਪੋਸਟ/ਐਫ.ਆਰ.ਆਰ.ਓ. (ਫੌਰਨ ਰੀਜ਼ਨਲ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਫਿਸ) ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਬੰਧਤ ਪਰਵਾਸੀ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਪੀ.ਆਈ.ਓ. ਕਾਰਡ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

American Sikh Council (ASC), previously known as World Sikh Council – America Region (WSC-AR) is a national body consisting of membership of Gurdwaras and Sikh Institutions. It is the ‘Voice of the Sikhs’ in America formed through institutional representation.

The representatives of American Sikh Council are nominated by the members and each year, the Board is selected by these representatives (General Body) and the Executive Committee is selected by the Board.

The American Sikh Council continues to serve the Sangat nationally by providing Panthic services some of which are:

- Informational material like brochures on the Sikh Faith for distribution.
- Conflict Resolution Services (for Gurdwara related matters.)
- Gurbani Retreats (weekends) for adults.
- Sikh Religious Awards through Boy/Girl Scouts of America – Grades 1-12.
- Training Sikh Speakers on art of speaking and basics of the Sikh Faith.
- Train the trainer in teaching Gurmukhi classes (weekends).
- Organize and hold Sikh youth camps at various locations
- Help locate ‘qualified’ Pracharaks, Granthis, and Kirtanias etc.
- Material on Sikh human rights www.thirdsikhgenocide.org

Since all these services are provided by volunteers, ASC is actively recruiting volunteers so it can provide a wider range of services and to larger audience.

Please visit our website and find out other services provided by the American Sikh Council (ASC)

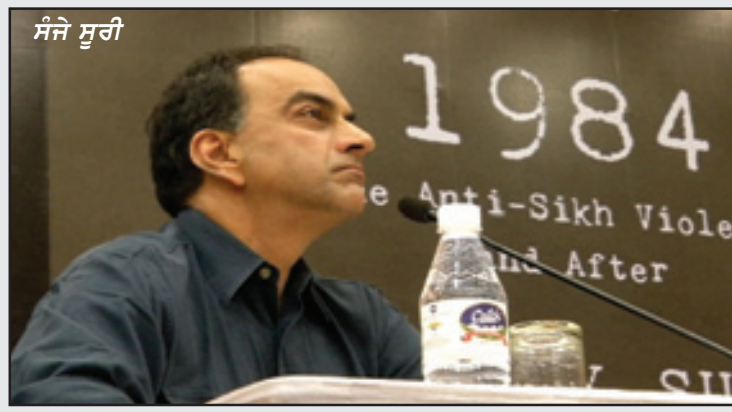
www.ameriocansikhcouncil.org

ਕਤਲੇਆਮ 84: ਨੇਕ ਨੀਅਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਇਨਸਾਫ਼

ਜਲੰਧਰ: ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 30 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਇੱਛਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੇ ਇੰਨੇ ਕੁ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੁਆਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਤੇ ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਜੇ ਸੂਰੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਛਾਉਣੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਸੂਰੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ 'ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ' ਵਿਚ ਕ੍ਰਾਈਮ ਰਿਪੋਰਟਰ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਦਿਨ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਛਪੀਆਂ ਸਨ। ਹੁਣੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ 'ਦਿ ਐਂਟੀ ਸਿੱਖ ਵੋਲੀਐਂਸ ਐਂਡ ਅਫਟਰ' ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਜੋ ਕੁਝ ਵੇਖਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ

ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸੰਜੇ ਸੂਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂ ਧਰਮਦਾਸ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਤੇ ਕਮਲਨਾਥ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਗੂੰਡਾ ਅਨਸਰਾਂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਖੁਦ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮਿਸ਼ਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਨਾਨਾਵਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਵੀ

ਇਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਸੂਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਸਬੰਧੀ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਰੋਜ਼ਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੁਆਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ 30 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ

ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਹੋਣਗੇ ਕਲਮਬੰਦ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਥੋਂ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇਤਾ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰੇਗੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਕਮਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜ ਅਗਸਤ ਦਾ ਦਿਨ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਇਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪੀਰੀਆ ਦੀ 17 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ, ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਗੁਪਤਾ ਤੇ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੱਛਮੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦੰਗੇ ਭੜਕਾਉਣ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। 31 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਵਿਚ ਤੱਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੰਗੇ ਭੜਕਾਉਣ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ, ਗੁਪਤਾ, ਪੀਰੀਆ, ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੁਲਾਈ 2010 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੀਰੀਆ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਇਹ ਜਾਣ ਸਕਣ ਕਿ ਉਦੋਂ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੱਥ ਸੀ। ਸੰਜੇ ਸੂਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਪ੍ਰੈਲ ਬਲਿਉ ਸਟਾਰ ਵੇਲੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ ਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ,

ਉਸ ਦਿਨ ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੋਗੇ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਰੋਸ ਸੀ ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ 200-300 ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ 'ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ' ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

2030 ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਏਡਜ਼ ਦਾ ਅੰਤ

ਜਨੇਵਾ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਏਡਜ਼ ਦੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਸਾਲ 2030 ਤੱਕ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਐਚ.ਆਈ.ਵੀ. ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਵਿਸ਼ਾਣੂਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜ ਏਡਜ਼ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ।

ਯੂ.ਐਨ. ਏਡਜ਼ ਦੇ ਰਣਨੀਤਕ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪੀਟਰ ਘਾਈਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2015 ਤੱਕ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਏਡਜ਼ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ 2011 ਵਿਚ ਜੋ ਟੀਚਾ ਮਿੱਥਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 2000 ਤੋਂ 2014 ਤੱਕ ਏਡਜ਼ ਵਿਚ 35 ਫੀਸਦੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ ਤੇ 80 ਲੱਖ ਮੌਤਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ, ਭਾਰਤ, ਮੋਜ਼ਾਮੀਕ, ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਤੇ ਜ਼ਿੰਬਾਬਵੇ ਨੇ ਇਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ 2014 ਤੱਕ 7,85, 191 ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਏਡਜ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 11,724 ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਤੇ 45, 546 ਬੱਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਦੀ ਆਗਿਆ

ਪਟਿਆਲਾ: ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸਤਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜਾਤੀ ਮੁਚੱਲਕਾ ਤੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ 27 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸਜ਼ਾ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ 13 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੋ ਕਰੋੜ ਦੇ ਬਾਂਡ ਭਰਵਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਭਾਰਤ ਭੇਜਣ ਦੀ ਮੰਗ ਮੁੜ ਉਠੀ

ਲੰਡਨ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਈ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਭਾਰਤ ਭੇਜਣ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਠੀ ਹੈ। 17 ਜੁਲਾਈ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਸੁਫ਼ੋਲਕ-ਨੌਰਫੋਲਕ ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ ਉੱਤਰੀ ਲੰਡਨ ਦੇ ਇਕ ਚਰਚ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ।

ਇਥੇ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਾਂਬਾ ਤੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਐਲਬਰਟ ਨੂੰ ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੌਤਾਂ ਤੇ ਅੰਤਮ ਰਸਮਾਂ, ਐਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਉਸ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹਨ, ਜੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਪਤਾਅਵਾਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਮਗਰੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਲਾਵਤਨੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਲਤ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 17 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 17 ਹਜ਼ਾਰ ਕਿੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਘਰ ਐਲਵੇਡਨ ਹਾਲ ਖਰੀਦਿਆ।

ਭਾਰਤ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਅਸਫ਼ਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਉਹ 11 ਸਾਲ ਇਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਰਹੇ। ਸਾਲ 2015 ਵਿਚ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਐਲਵੇਡਨ ਹਾਲ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ 150ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲੰਡਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਨਅਤਕਾਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ

ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਰੋਹ ਲਈ ਪੂਰਬੀ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਲੰਡਨ ਆਧਾਰਤ ਸਿੱਖ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਕਬਰ ਪੁੱਟਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਪੀਟਰ ਬਾਂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬਰਮਿੰਘਮ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਭਾਰਤ ਲਿਆ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੱਕੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕੈਟ ਕਮਾਂਡੋ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿੱਕੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯਾਫਤਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿੱਕੀ ਸਾਲ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ 16 ਮਈ ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ 20 ਮਈ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਸਟਿਸ ਅਗਰਟਿਨ ਜੌਰਜ ਮਸੀਹ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਿੱਕੀ ਨੇ 20 ਮਈ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੈਂਚ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਵੇਂ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਮਗਰੋਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮਿਸਾਲ ਬਣੀ ਆਕਲੀਆਂ ਕਲਾਂ ਦੀ 'ਪੇਂਡੂ ਅਦਾਲਤ'

ਬਠਿੰਡਾ: ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਆਕਲੀਆਂ ਕਲਾਂ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਦੀ 'ਪੇਂਡੂ ਅਦਾਲਤ' ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਝਗੜੇ ਨਿਪਟਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਰਪੰਚ ਅਮਰਦੀਪ ਕੌਰ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝਤਣ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਵਿਚ 315 ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਪੰਜ ਸੱਤ ਕੇਸ ਬਾਣੇ ਪੁੱਜੇ ਵੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਵੀ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਹੀ ਕਰਾਇਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਆਕਲੀਆਂ ਕਲਾਂ ਦੀ 'ਪੇਂਡੂ ਅਦਾਲਤ' ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੰਮ ਬਿਨਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਰ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਪੇਂਡੂ ਅਦਾਲਤ' ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪੇਂਡੂ ਅਦਾਲਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਮਸਲਾ ਬਾਣੇ ਜਾਂ ਕਚਹਿਰੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। 'ਬੇ ਔਲਾਦ' ਮਹਿਲਾ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਲੜਕੀ ਗੋਦ ਲੈ ਕੇ ਧੀਆਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਪਿੰਡ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਖੁਦ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ

ਮਹਿਲਾ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ 'ਚ 315 ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਵਾਏ

ਵਿਚੋਂ ਸਰਾਬ ਦਾ ਠੋਕਾ ਚੁਕਵਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਇਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਕਰਾਇਆ ਹੈ। ਸਰਪੰਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗ ਦਾ ਪੰਚਾਇਤ ਉੱਤੇ ਪਰਛਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਪੰਚਾਇਤ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ

ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਾਣੇ ਜਾਂ ਕਚਹਿਰੀ ਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇੰਨਾ ਤਰਤੀਬ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਧੰਦੇ ਵਾਸਤੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਲਿਖਤੀ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੀ ਨਾ ਖਿੱਚ ਸਕੀਆਂ ਲਕੀਰ

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਸਭ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਹਨ ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਲਕੀਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਨੌਂ ਮੈਂਬਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਸਰਪੰਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗ ਦਾ ਪੰਚਾਇਤ ਉੱਤੇ ਪਰਛਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤਾ। ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ ਬਠਿੰਡਾ ਲੈਨਿਨ ਗਰਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਕਲੀਆਂ ਕਲਾਂ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੀ ਹੈ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਚੰਗੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਦੀ ਹਦੂਦ ਅੰਦਰ ਟਰੈਕਟਰ ਤੇ ਹੋਰ ਵਾਹਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਪੀਕਰ ਵਜਾਉਣ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਆਹ ਮੱਕੇ ਵੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੀ.ਜੇ. ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਹਲਕਾ ਭੁੱਚੇ ਦੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕਿੰਗਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਇਹੀ ਪਿੰਡ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਦਾ ਕਦੇ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ।

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਏ ਵਿਭਾਗ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਟੋਕ ਲਾ ਲਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 'ਸੋਹਲੇ' ਗਾਉਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ 'ਓਮ ਲੋਜਿਕ' ਨਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਮਾਰਚ-2015 ਤੋਂ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ, ਟਵਿੱਟਰ, ਯੂ-ਟਿਊਬ ਵਰਗੀਆਂ ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਈਟਾਂ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪੇਜ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਹਰੇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 35 ਟਵੀਟ, 14 ਫੇਸਬੁੱਕ ਪੋਸਟ, 9 ਬਲਾਗਪੋਸਟ, 7 ਵੀਡੀਓਜ਼ ਆਦਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ

ਉੱਤੇ ਪੋਸਟ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਸਤ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਪਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ

ਪੇਂਡੂਆਂ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਹੁਣ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਵਾਧੂ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਸ਼ੋਨਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਵਾਧੂ ਅੰਕ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 18 ਮਾਰਚ, 2011, 4 ਅਪਰੈਲ, 2011 ਤੇ 6 ਜਨਵਰੀ, 2012 ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਰਿਆਇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਜ ਅੰਕ ਦੇਣ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਕੰਮਕਾਜ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁਫ਼ਤ ਹੈੱਲਪ ਲਾਈਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ 181, ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ 1091, ਬਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲਈ 1098 ਹੈੱਲਪ ਲਾਈਨ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਈ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਹੈੱਲਪ ਲਾਈਨਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੰਕੜੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰੋਚਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰੋਚਕ ਲੇਖ ਛਾਪਣ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੈਰੀਅਰ/ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਹਿਮ ਲੇਖ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰਾਹੁਲ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੱਤ ਜੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ ਨਿਹੰਗ ਪੂਹਲਾ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ

ਬਟਾਲਾ: ਨਿਹੰਗ ਮੁਖੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੂਹਲਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਤਕਰੀਬਨ 24 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਖਾਨਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੂਹਲਾ ਦੇ ਸਾਥੀ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ।

ਖਾਨਪੁਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ, 1991 ਦੀ ਰਾਤ ਨਿਹੰਗ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੂਹਲਾ ਨੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਨਪੁਰ ਵਾਸੀ ਭਾਈ ਜੋਗਾ ਦੇ ਸੱਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ

ਮਾਰ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਤਲਾਂ ਬਾਰੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੂਹਲਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੇਸ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੂਹਲਾ ਦੀ ਮੌਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਖਾਨਪੁਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਤਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ (ਬਟਾਲਾ) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਉਹ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਪੀੜਤ ਖਾਨਪੁਰ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨਗੇ।

ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਪੀ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ.) ਰਾਹੀਂ 404 ਮੈਡੀਕਲ ਅਫ਼ਸਰਾਂ (ਜਨਰਲ) ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੇ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ 20 ਤੋਂ 28 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ 404 ਮੈਡੀਕਲ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ (1212) ਇੰਟਰਵਿਊ ਉੱਤੇ ਬੁਲਾਉਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ 1133 ਉਮੀਦਵਾਰ

ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ, ਜੋ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਵੀ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੁੱਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ 'ਸ਼ਾਰਟ ਲਿਸਟ' ਕੀਤੇ ਸਿਰਫ਼ 704 ਉਮੀਦਵਾਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਪੀ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਉਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੇਪਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਕਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਕੌਮੀ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਓ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਕਾਂਡੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪੂਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ।

ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਹਵਾਲਗੀ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਸੀ ਬੈਚਰ ਸਰਕਾਰ

ਲੰਡਨ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਗ੍ਰੇਟ ਥੈਚਰ, ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਹਵਾਲਗੀ ਮੰਗੀ ਸੀ ਪਰ ਮਾਰਗ੍ਰੇਟ ਥੈਚਰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ।

ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੀ। ਉਹ 1971 ਵਿੱਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੌਹਾਨ ਨੇ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਇੰਦਰਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ (ਇੰਦਰਾ) ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਕੰਮ ਉਸ ਦਾ ਅੰਗ ਰੱਖਿਆ ਹੀ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਚਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਟੀ.ਵੀ. ਉੱਤੇ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਸਮਾਂ ਦੇਵੇ।

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬੈਚਰ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਚੌਹਾਨ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਰੋਕ ਨਾ ਸਕੀ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਹਵਾਲਗੀ ਮੰਗਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਭਾਰਤ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ ਪਰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ

ਐਲਿਜ਼ਾਬੈੱਥ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਛਾਪਣ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ

ਲੰਡਨ: ਬਕਿੰਘਮ ਪੈਲੇਸ, ਇਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਟੈਬਲਾਇਡ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ 2 ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਛਾਪਣ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੈ। 'ਦਿ ਸੰਨ' ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਉੱਤੇ ਛਪੀਆਂ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨਾਜ਼ੀ ਸੈਲਿਊਟ ਮਾਰਦੀ ਦਿਖ ਰਹੀ ਹੈ। 'ਦਿ ਸੰਨ' ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਕਿੱਥੋਂ ਆਈਆਂ। ਬਕਿੰਘਮ ਪੈਲੇਸ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹੈ ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਠ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੀ ਫਿਲਮ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੈਮਰੇ ਕੋਲ ਖੇਡਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਮੌਕੇ ਮਹਾਰਾਣੀ, ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਪ੍ਰਿੰਸਜ਼ ਮਾਰਗਰੇਟ, ਮਾਂ ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਤੇ ਵੇਲਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸ, ਹਿਟਲਰ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣ ਲਈ ਨਾਜ਼ੀ ਸੈਲਿਊਟ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। 'ਦਿ ਸੰਨ' ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ ਨੇ ਸਟਿਗ ਅਬੋਲ ਨੇ ਬਕਿੰਘਮ ਪੈਲੇਸ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ।

ਦੀਆਂ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਟਾਂਡਾ ਉਤਮੁਤ ਦੇ ਜੰਮਪਲ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਇਥੇ ਹੀ 2007 ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਸਿੰਘਲ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਭਖਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: 2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 2020 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਹਿੰਦੂ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿੰਘਲ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਪਿੱਛੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ ਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਸਾਈ ਬਾਬਾ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿਥੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਈ ਬਾਬਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2020 ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਹਿੰਦੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ 2030 ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼

ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਜਿੱਤ ਨਾਲ 800 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਭਾਰਤ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਨਵੀਂ

ਸਿੰਘਲ ਮੁਲਕ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਨਾ ਕਰੇ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਆਗੂ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘਲ ਵੱਲੋਂ 2020 ਤੱਕ ਭਾਰਤ, ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ 2030 ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹੋ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2014 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਿੰਘਲ ਜਿਹੇ ਫਿਰਕੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮੁਸਲਿਮ, ਈਸਾਈ ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਸਿੰਘਲ ਇਥੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਕੇ.ਐਸ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਇਕ

ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਰੀਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਖਹਿਰਾ ਵੱਲੋਂ ਏਮਜ਼ ਤਬਾਦਲੇ ਬਾਰੇ

ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪੱਤਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਏਮਜ਼ ਨੂੰ ਦੋਆਬਾ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਬਠਿੰਡਾ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੇ ਦੋਆਬੇ ਤੇ ਮਾਝੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਇਸ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਦੋਆਬਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਮਝ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿੱਚ ਏਮਜ਼ ਲਗਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਇਕ ਕੋਨੇ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਅਡਾਨੀ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੂਹੇ

ਬਠਿੰਡਾ: ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਅਡਾਨੀ ਗਰੁੱਪ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੂਹੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮਹਿਕਮਾ ਹੁਣ ਸਾਇਲੋ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਅਡਾਨੀ ਗਰੁੱਪ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਭੰਡਾਰਨ ਤੇ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਸਾਇਲੋ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਨਬਾਰਡ ਤੋਂ ਸੱਤ ਫੀਸਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਉੱਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 15 ਮਈ ਨੂੰ ਨਬਾਰਡ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 10 ਸਾਇਲੋ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਨਬਾਰਡ ਨੇ 210 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਨਗਰੇਨ ਵੱਲੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਲੱਖ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ 12 ਸਾਇਲੋ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪਨਗਰੇਨ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ ਹਵਾਲੇ ਕਰੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਤਰਫੋਂ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਸਾਇਲੋ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 7.50 ਲੱਖ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਅਨਾਜ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਡਾਨੀ ਐਗਰੀ ਲਾਜਿਸਟਿਕਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਹੀ ਮੋਹਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸਰਿਆ ਹੈ। ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਵੱਲੋਂ

ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ, ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਤੋਂ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਪਨਗਰੇਨ ਤੇ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਨੇ ਟੈਂਡਰਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਨਗਰੇਨ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਨਿਲਾਮੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੀਟਿੰਗ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਗੋਦਾਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਨਗਰੇਨ ਨੇ ਸਾਇਲੋ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਤਾਂ ਸਭ ਹੱਕੇ ਬੱਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਨਗਰੇਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇ ਮਾਪਦੰਡ ਇਵਾਂ ਦੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਇਲੋ ਦਾ ਕੰਮ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਇਕ ਲੱਖ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਇਲੋ ਪਲਾਂਟ ਹੋਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਗੋਦਾਮਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਵੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਧੂਰੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਸਿੰਗਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਨਗਰੇਨ ਨੇ ਜੋ ਮਾਪਦੰਡ ਰੱਖੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ

ਹੁਨਰਮੰਦ ਪੰਜਾਬ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਯੋਜਨਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਸਕਿਲ ਪੰਜਾਬ' (ਹੁਨਰਮੰਦ ਪੰਜਾਬ) ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਚੈਂਬਰ ਆਫ ਕਾਮਰਸ ਐਂਡ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ 'ਸਕਿਲਿੰਗ ਇੰਡੀਆ ਫਾਰ ਗਲੋਬਲ ਕੰਪੈਟੀਟਿਵਨੈਸ: ਪਲੱਗਿੰਗ ਦਾ ਸਕਿਲ ਗੈਪ' ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਕਰਵਾਏ ਇਕ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਆਰ.ਕੇ. ਵਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਲਈ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਉਦਯੋਗ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਲੈਸ ਤੇ ਹੁਨਰਮੰਦ ਨੌਜਵਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹੁਨਰਮੰਦ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਇਲੋ ਨਵਾਂ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕੋਲ ਪੰਜ ਲੱਖ ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਦਾ ਅਨਾਜ ਭੰਡਾਰਨ ਦਾ ਏਡਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੇ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੀਤੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਅਡਾਨੀ ਗਰੁੱਪ ਹੀ ਪਨਗਰੇਨ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੇ ਖਰਾ ਉੱਤਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਨਗਰੇਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ, 25 ਹਜ਼ਾਰ ਤੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਸਾਇਲੋ ਬਣਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਇਲੋ ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ, ਬਰਨਾਲਾ, ਧੂਰੀ, ਨਾਭਾ, ਸੁਨਾਮ ਅਤੇ ਅਹਿਮਦਗੜ੍ਹ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਬਣਨੇ ਹਨ। ਪਨਗਰੇਨ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ

ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਨੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਰਮੀ ਵਰਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਤਕਰੀਬਨ 15 ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਾਇਲੋ ਵਾਸਤੇ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਦੇ ਐਮ.ਡੀ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੈਂਡਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ 25 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇ ਮਾਪਦੰਡ ਜਨਤਿਕ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਉੱਤੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖਰਕਾਰ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੋਕੇ ਦਾਵਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 24 ਤੇ 25 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਮੇਲਨ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਦੇਸ਼, ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਸਿੰਘਾਪੁਰ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਰ ਸੰਜੀਦਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ ਸਿੰਘਾਂ ਵਧੀਕ

ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਮੇਲਨ

ਸਕੱਤਰ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ 6 ਸੈਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਦਘਾਟਨੀ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ 3 ਤੇ 1 ਸੈਸ਼ਨ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਵਾਏਗੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 2020 ਵਿਚ ਆਪਣੇ 100 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ 100 ਸਾਲਾ ਸਮੁੱਚਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ, ਇਸ ਦੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਦੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਬਾਰੇ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪੁਨਰ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦਾ 100 ਸਾਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਤੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਸ. ਬੇਦੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਗੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਖੇ ਉਰਦੂ, ਫਾਰਸੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੇ (ਖੋਜ

ਕਰਤਾ) ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਰਾਹੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਉਹ ਦੁਰਲੱਭ ਇਤਿਹਾਸ ਪਾਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਰੂਪ ਜੋ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਖੇ ਹਨ, ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਉਪਲਬੱਧ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ, ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਰੜੇ ਪਏ ਹਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਹ ਖਰੜੇ ਭੇਟਾ ਰਹਿਤ ਜਾਂ ਭੇਟਾ ਸਹਿਤ ਹਾਸਲ ਕਰੇਗੀ। ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਖੇ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਆਨਲਾਈਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਚਿੱਤਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਇੱਕੀ' 25 ਤੇ 26 ਨੂੰ 10 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਰਿਲੀਜ਼

ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਲਈ ਸੁਭ ਸ਼ਗਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ 'ਇੱਕੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ' ਅਤੇ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਵਲੋਂ 148 ਰੰਗਦਾਰ ਸਫਿਆਂ ਦਾ ਗਲੋਸੀ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਛਪਿਆ ਤਿਆਰੀ 'ਇੱਕੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ' 25 ਅਤੇ 26 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦਸ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਲੰਧਰ, ਦਿੱਲੀ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚਲਾ ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ 26 ਜੁਲਾਈ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 11 ਵਜੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। 'ਇੱਕੀ' ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਰਸਮ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਗਲਪ ਦੇ ਬਾਬਾ ਬੋਹਤ ਨਾਵਲਕਾਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਅਦਾ ਕਰਨਗੇ ਜਦਕਿ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ਼੍ਰੀ ਓਮ ਗੌਰੀ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਦੇ ਸਹਾਇਕ

ਸੰਪਾਦਕ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ, ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ, ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਘੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਮੰਚ ਦੇ ਦੀਪਕ ਬਾਲੀ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮਿਲਪੀਟਸ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਮਾਗਮ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਿਲਮ 'ਸੈਕੰਡ ਹੈਂਡ ਹਸਬੈਂਡ' ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਰਾਜ ਭਨੋਟ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਗੇ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ 'ਇੱਕੀ' ਨੂੰ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਹੋਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 26 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਮ ਭਰੋਲੀ ਵਲੋਂ ਹੈਮਬਰਗ (ਜਰਮਨੀ), ਦਲਵੀਰ ਕੈਥ ਵਲੋਂ ਰੋਮ (ਇਟਲੀ), ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ ਵਲੋਂ ਸਾਊਥਾਲ (ਲੰਡਨ), ਹਰਜਿੰਦਰ

ਬਸਿਆਲਾ ਵਲੋਂ ਓਕਲੈਂਡ (ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ), ਕੁਲਵੰਤ ਭਾਨਾ ਵਲੋਂ ਸ਼ਾਰਜਾਹ (ਯੂ ਏ ਈ), ਮਨਰਾਜ ਭੌਰਾ ਵਲੋਂ ਵਿਆਨਾ (ਆਸਟ੍ਰੀਆ), ਸਰਵਣ ਸੰਧੂ ਵਲੋਂ ਸਿਡਨੀ (ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ), ਸੁਰਜੀਤ ਮਾਧੋਪੁਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਗਿੱਲ ਵਲੋਂ ਵੈਨਕੂਵਰ (ਕੈਨੇਡਾ) ਅਤੇ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਵਲੋਂ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਬੀਸਲਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

'ਇੱਕੀ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਠਕ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਰੋਲ ਸਾਹਿਤਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦਿਆਂ ਕਹਾਣੀ, ਕਵਿਤਾ, ਲੇਖ, ਵਿਅੰਗ, ਇਤਿਹਾਸ, ਰੰਗ-ਮੰਚ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿੰਗਰ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮਨਵੀਰ ਨੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ

'ਇੱਕੀ' ਇਕ ਨਵੀਂ ਪੇਂਡ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਵਰਗ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਦਾ ਸਿੰਗਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਪੰਨਭਾਗ ਸਮਝੇਗਾ।

ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਆਰਟ ਵਰਕ ਸੁਖਵੰਤ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤ੍ਰੈ-ਮਾਸਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੋਨ ਨੰਬਰ +91-94174-02327 (ਇੰਡੀਆ) ਜਾਂ 510-695-4836 (ਅਮਰੀਕਾ) ਰਾਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Punjab Times

Our New E-mail

Punjabtimes1@gmail.com

ਧਰਮ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉਪਰ ਕੁੰਡਾ ਜਾਂ ਫਿਰ...

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਸ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬਦੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਤੱਵ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਆਪਣੇ ਲਈ ਮਾਈ-ਬਾਪ ਵਾਲਾ ਦਰਜਾ ਰੱਖਦੇ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਬਾਰੇ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸਵੱਛਤਾ ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਕਾਲਖ ਨਾਲ ਚਿਹਰੇ ਲਿਖੇਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਹ ਗੱਲ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈਣ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਪਰਚਾ ਛਾਪ ਕੇ ਇਹ ਸੋਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਸੋਧ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਚੁੱਕਣੀ ਤੇ ਨਿਭਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕਹੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਸਿਆਸੀ ਪੱਖੋਂ ਬੇਈਮਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਸੋਚ ਨਾਲ ਸਿੱਟੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਚੰਗੇ

ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਹੁਣ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਿਤ ਵਿਆਪਮ ਘੋਟਾਲੇ ਦੀ ਲਾਗ ਹੁਣ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦੇ ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਸੁਣੀਦੀ ਹੈ।

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਤੇ ਸਬਰ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਸਿੱਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੱਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇ ਕੁੱਲ-ਵਕਤੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਯਾਦ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਜਦੋਂ ਸਾਲ 2001 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਗਏ ਤਾਂ ਓਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ

ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਹਾਂ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰੋਲਾ ਪੈ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਫਾਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਿਰ-ਸੁਆਰਥ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਮਾਂ ਦਾ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਹਾਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕਹੀ ਸੀ ਤੇ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਪਹਿਲ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਮੁੜ ਕੇ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦਾ 'ਅੰਬੈਸਡਰ ਐਟ ਲਾਰਜ' ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਉਕਾ-ਪੁੱਕਾ ਰਾਜਦੂਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪੱਕੀ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸੋਚ ਲਈ, ਖਾਸ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਵਾਜਪਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਸੁਆਰਥ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਦੁਤਘਰ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਦਰਜੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਵਕਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਰਾਜਦੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਦੂਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਯੂ ਐਨ ਓ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬਣਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿਵਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਵੀ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਆਰਥ 'ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ' ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਹ 'ਅੰਬੈਸਡਰ ਐਟ ਲਾਰਜ' ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਕਈ ਕਿੱਸੇ ਹੋਰ ਦੱਸੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਭਾਸ਼ਣ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਮੈਂ ਨਾ ਖਾਊਗਾ ਤੇ ਨਾ ਖਾਣ ਦੇਊਗਾ।' ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੁਣ-ਚੁਣ ਕੇ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦੇ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਲਿਆ ਬਿਠਾਏ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਨਾ ਖਾਣਗੇ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦੇਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਹ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੋਦੀ ਸਾਹਿਬ ਏਡੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨਿਰ-ਸੁਆਰਥ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਣੇ ਸਨ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਥੇ ਇਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਬਨਾਸਕਾਂਠਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ

ਜੁਲਾਈ ਤੇ ਅਗਸਤ ਦੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਵੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਰਾਬ ਸਮੇਤ ਸਤਾਰਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਫੜੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਬਨਾਸਕਾਂਠਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਹਰੀਭਾਈ

ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ

ਪਾਰਬੀਭਾਈ ਚੌਧਰੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਹੈ। ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦੀ ਘਾਟ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ 2009 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਮਰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸੌ ਛੱਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੜੋ-ਫੜੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਈ ਥਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਗੋਦਾਮ ਫੜ ਕੇ ਬੋਤਲਾਂ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਉੱਤੇ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਫੇਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੋਦਾਮਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਿਹੜੇ ਬਾਈ ਸੌ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਤੇ ਗੈਸ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦਖਲ ਪਿੱਛੋਂ ਰੱਦ ਕਰਨੇ ਪਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡਾ ਗੱਦਾ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਜੋ

ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਨਾਲ ਬਚਪਨ ਵੇਲੇ ਦਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਵਾਜਪਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇ ਹੁਣ ਵੀ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਦੋਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ?

ਇਸ ਵਕਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਾ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਆਪਮ ਘੋਟਾਲੇ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿੰਦੂਤੱਵ ਦੀ ਲੈਬਰਟਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਸੂਰਜ ਨਮਸਕਾਰ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੰਤਰੀ ਸਿਮਰਤੀ ਇਰਾਨੀ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਬੋਧ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਰੰਭ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਹਰ ਕੇਸ ਵਿਚ ਧਰਮ ਤੇ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਿਹੜਾ ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦਾਖਲਿਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਘਪਲਾ 'ਵਿਆਪਮ' ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹੋ ਬੰਦੇ ਵੱਧ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅੱਗੇ ਲਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਸੂਧੀਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਏਨਾ ਗਰੀਬ ਸੀ ਕਿ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਪੱਕਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਵਿਧਾਇਕ ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਿਆਪਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਕੁੰਡੀ ਬਣਦਾ ਗਿਆ।

ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਗਲੇ ਮੋੜ ਉੱਤੇ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੂਧੀਰ ਸ਼ਰਮਾ ਉਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਜਾ ਬਣਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸੂਧੀਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਛਾਪਣ ਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮਿਲ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਹੋਈ ਪੜਤਾਲ ਵਿਚ ਉਸ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿਤਾ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲੱਭੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਜਾਇਦਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਛਾਪੇ ਪੈਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਵੀ ਫੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਕਮਾਈ ਉਹ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਦਾ ਦਸਵੰਧ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਦੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਲਈ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਭਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਸੂਧੀਰ ਸ਼ਰਮਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਵੀ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਧੁਰ ਉਪਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਆਪਮ ਘੋਟਾਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਇਸ ਲਈ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜੁੱਡੀ ਦੇ ਬਚਣ ਦਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਹੁਣ ਇੱਕ ਗੱਲ ਇਹ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਬੇਪਰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ, ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਉਹ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਪਰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਬੇਲਗਾਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਉੱਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਠੰਡਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੇ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਬੈਠੇ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਸਭ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਓਟ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕੁੰਡਾ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਰੱਬ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘਾਲੇ-ਮਾਲੇ ਨਹੀਂ ਰੁਕ ਜਾਣੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਰੁਕਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸਮਝ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਧੋਖਾ ਕਿੱਡਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Digvijaya Singh charges Shivraj with Vyapam scam.

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ
ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ
ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

- *ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
- *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
- *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
- *2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733

Yuba City Ph:530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 25 ਜੁਲਾਈ 2015

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਰਦੇਸੀ ਮੋੜ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਬਾਬਤ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਉਪਰੋਥਲੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਸਫਾਂ ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਲੈ ਆਂਦੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਐਤਕੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾਉਣ ਲਈ ਓਹੜ-ਪੁਹੜ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਇਉਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਵੋਟਾਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਪੈ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ—ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ), ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਤਰਲੇ-ਮੱਛੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ‘ਆਪ’ ਨੂੰ ਧੜੇਬੰਦੀ ਦੀ ਮਾਰ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲੇ ਉਂਜ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਪਰੋਥਲੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਕਈ ਮਸਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਕਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰੋਹ ਅਤੇ ਰੋਸ, ਸੀਮਾ ਪਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੋਹ ਤੇ ਰੋਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੋਹ ਤੇ ਰੋਸ ਖਿਲਾਫ ਲਾਵਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਪਰਦੇਸੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਇਹ ਰੋਹ ਤੇ ਰੋਸ, ਖਬਰਾਂ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰਦੇਸੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਦੋਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਦੇਸੀ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਲੀਡਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਨਵਾਂ ਵਾਧਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਦਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਨਵੀਂ ਲੀਹ ਪਾੜਨ ਲਈ ਹੰਡਲਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਇਮਦਾਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ‘ਆਪ’ ਨੇ ਮੋਰਚਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਤਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਹਮਾਇਤ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਿਹਾ ਦਰਅਸਲ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਅੰਦਰ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਤਾਘ ਕਾਰਨ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਇਸੇ ਤਾਘ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਹੁਣ ਹਮਾਇਤ ਜਾਂ ਇਮਦਾਦ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਵਰਕਾ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੀਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇੰਨੀ ਤਿੱਖੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਤੇ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਜਾਪ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਪਣੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਆਹਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੈ। ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕੀ ਕੈਨੇਡਾ, ਵੋਟਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪਤਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਵਾਰੇ-ਨਿਆਰੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੀ ਵੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਦਾਅ ‘ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਭਾਈਵਾਲ-ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਪਿਛਲੇ 7-8 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬੇ-ਆਸਾਂ ਵਿਚ ਵਟ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਤੀਜੇ, ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਬਜ਼ੇ ਨੇ ਖਾਸ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚੌਥੇ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ, ਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਤਲਵਾਰਾਂ ਸੂਤਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣਨ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਸਫੋਟਕ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਪਰਦੇਸੀ ਗੋੜਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਘੜੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਇਹ ਤਾਂ ਚਿੱਤ-ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਸਫੋਟਕ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਿਠਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਮਾਮਲਾ ਰਫਾ-ਦਫਾ ਕਰਨ-ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪਰਵਾਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਕ ਉਲਟ ਸੁਨੇਹਾ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਹੁਣ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਘੋਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਮਾਮਲਾ ਮੌਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁਕਾਉਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਦੇ ਹੋਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਈ ਪਾਸਿਉਂ ਕਿੱਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਤਾਕਤ ਦੀ ਲੋਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਇਸ ਰੋਹ ਤੇ ਰੋਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ। ਇਸ ਲਈ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪਲ ਰਿਹਾ ਇਹ ਰੋਹ ਤੇ ਰੋਸ ਹੁਣ ਪਰਦੇਸੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਲਾਵਾ ਬਣ ਕੇ ਫੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਲੜੀ ਬਹੁਤੀ ਲੰਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਨਵੀਆਂ ਸਫ਼ੇਬੰਦੀਆਂ ਲਈ ਰਾਹ ਮੋਕਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਦੇਖਣ-ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਧਿਰ ਜਾਂ ਧੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਾ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੋੜੇਗਾ। ਸਿਆਸੀ ਧੜੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨਿਘਾਰ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਸਫ਼ੇਬੰਦੀ ਕੀ ਰੂਪ ਵਟਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਤੇ ਨਰੋਂਦੇ ਕਦਮ ਲਈ ਆਪਣਾ ਤਾਣ ਲਾ ਰਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਰਾਜ ਹੱਥ ਆਏ ਮਰੀਜ਼

ਪੰਜਾਬ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੋਰੋਗੀ ਮਾਹਰ ਆਪਣੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ। ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।... ਸੁਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? ਡਾਕਟਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਅਹਿਮ ਪੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਮਹੇਸ਼ਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਭਰਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸੋ, ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਮੰਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਅਨੇ ਅਤੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਖ਼ਾਸਾ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਮਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਹਰ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਖਦਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਂ ਇਲਾਜ ਵਜੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਸ਼ੇ ਮਿਕਦਾਰੀ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧੰਦਾ ਹਨ। ਇਸ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਨਅਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਥੋਕ ਅਤੇ ਪਰਚੁਨ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਲਾਲਾਂ, ਵਰਤਾਵਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਂਡੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਤਾਣ-ਬਾਣਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਪਟ ਮੁਤਾਬਕ 2009 ਵਿਚ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 7000 ਟਨ ਅਫ਼ੀਮ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜੋ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਪਾਰ ਦਾ ਨੌਬੇ ਫ਼ੀਸਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਰਪਟ ਮੁਤਾਬਕ ਅਫ਼ੀਮ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤਕਰੀਬਨ

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ

ਫੋਨ: +91-97811-21873

675 ਕਿਲੋ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 25000 ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਭਰਵੀਂ ਫ਼ਸਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਹੀ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਪਟ ਮੁਤਾਬਕ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਆਪਣੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਖਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੋਟੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਅਫ਼ੀਮ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 700 ਟਰੱਕਾਂ ਨੇ ਹਰ ਸਾਲ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਨਾਟੋ ਫ਼ੌਜਾਂ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੱਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਰੋਕਣ ਦਾ ਹਰ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਟੇਲਾਇਟ, ਡਰੋਨ, ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰੇ ਚੱਪੇ ਚੱਪੇ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੂਰਬੀਨਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦੀ ਪੈੜ ਨੱਪਣ ਵਾਲੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਵਿਚੋਂ ਅਫ਼ੀਮ ਦੇ 700 ਟਰੱਕ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਫ਼ੀਮ ਬਦਲੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਲਾਘੇ ਤੰਗ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਲਾਘੇ ਮੋਕਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਨਾਟੋ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮਿਕਦਾਰ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕੁਝ ਬੇਈਮਾਨ ਜਾਂ ਲਾਲਚੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਜਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਸਮੁੱਚੇ ਢੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਜਰਨੈਲਾਂ ਦੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦਾ ਨਿਗੂਣਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਛੇ ਜੂਨ (2015) ਨੂੰ ‘ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਛੇ ਖੋਜੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਲੇਖ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਘਾਤਕ ਫ਼ੌਜੀ ਟੁਕੜੀ (ਸੀਲ ਟੀਮ 6) ਅੰਦਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੇਖ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਟੁਕੜੀ ਦਾ ‘ਆਦਮਖੋਰ ਖ਼ਾਸਾ’ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਭੇਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਮਤ (ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨ ਸਮੇਤ) ‘ਜਾਇਜ਼’ ਹੈ। ਇਸੇ ਟੁਕੜੀ

ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦਲੀਲ ਠੋਸ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਇਸ ਵਪਾਰ ਦੀ ਅਹਿਮ ਕੜੀ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਪਾਰ ਦਾ ਲਾਂਘਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਰਸਾਇਣਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੇਪਰਦ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਚਿੰਨੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ, ਤਸਕਰਾਂ, ਪਾਂਡੀਆਂ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਖੋਜੀ ਹੁਨਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗ਼ਰੀਬ ਸ਼ਰਾਬੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਸ਼ੇਤੀ ਮਰਦਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅੱਕੀਆਂ-ਥੱਕੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸੁਣਨ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਭਰਿਆ ਕੰਨ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਲੋਕ ਸਭਾ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਬਲਾਕ ਸਮਿਤੀ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨੀਮ-ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਬੰਬਿਆ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਆਣ-ਮੱਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤਾਤ, ਬੁੜ੍ਹਾਂ, ਅਹਿਸਾਸਿ-ਕਮਤਰੀ, ਅਹਿਸਾਸਿ-ਬਿਹਤਰੀ, ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ-ਨਾਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ-ਅਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜੇ ਮਨੁੱਖੀ ਉਦਮ ਹੁਲਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਡੋਬੂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦੀ ਤਮੰਨ ਦੀ ਫੂਕ ਘਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦਮ ਤੌੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਹਲਕਾ ਇੰਚਾਰਜਾਂ ਜਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਮਾਅਨਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੂਈ ਦਾ ਹਰ ਨੱਕੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿਆਸੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੂੰਹਜ਼ੋਰੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਆਪ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਬੀਤੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਸ ਸੁਆਲ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੁੱਛਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਹਰ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਦੇ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ-ਤੰਤਰ ਰਾਹੀਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤਸਕਰਾਂ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇਤੀਆਂ ਦੀ ਫਹਿਰਿਸਤ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਰੋਕੂ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਵਾਲੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਬੂਟੇ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਰਾਮਦਗੀਆਂ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਸ਼ਾ ਰੋਕੂ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰਾਂ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਵੇਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਖ਼ਾਤੇ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਵਿਚ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ

ਕੀਤੇ ਗਏ। ਦੋ ਮਨੋਰੋਗੀ ਮਾਹਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ‘ਨਸ਼ਾ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ’ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸੇ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੜੀ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਮੰਗਣਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨਾਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਚੋਖੀ ਮਾਨਸਿਕ-ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਛੁਡਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਦਾ ਸਮਾਜਕ ਪਰਦਾਦਾਰੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਕਨਸੇਅ ਘਰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਤੌੜ ਮਾਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਇਹ ਲੜਾਈ ਬੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਉਤੇ ਲੜਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਉਤੇ ਖੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਿਦਕਦਿਲੀ ਨਿੱਘੇ ਮਾਹੌਲ, ਦਰਦਮੰਦਾਂ, ਢੁਕਵੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਨਾਲ ਨਿਭਦੀ ਹੈ। ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਨੂੰ ਮਨਫ਼ੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਉਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵਰਗੇ ਅਦਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਨਸ਼ਾ-ਛੁਡਾਉ ਤਰਦੱਦ ਦੇ ਮਨਫ਼ੀ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾਹਰ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਠੋਸ ਰੂਪ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੈਂਟਲ ਹੈਲਥ ਐਕਟ-1987 ਤਹਿਤ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਭੇਤ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣਾ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਹਕੂਕ ਅਧਿਕਾਰ-1993 ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਪਤ ਰੱਖੀ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਰੂਲਜ਼ ਫਾਰ ਮੈਂਟਲ ਇਲਨੈਂਸ-2011 ਤਹਿਤ ਹਰ ਮਨੋਰੋਗ ਮਾਹਰ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਢੁਕਵੇਂ ਅਦਾਰੇ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇ (ਕੰਪੀਟੈਂਟ) ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਮਨੋਰੋਗੀ ਮਾਹਰ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਇਲਾਜ ਦੀ ਹਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਮਰੀਜ਼ ਸਮਾਜ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਲਮੀ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇੱਕਸੁਰ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹਕੂਕ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗੁਪਤਾ ਰੱਖਣਾ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਮਾਹਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੋਰੋਗੀ ਮਾਹਰ ਆਪਣੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ ਇਲਾਜ ਵਾਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਦੋ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਪਰਵਾਸੀ ਨਾਦ!

ਭਾਵੇਂ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਵੱਸੀਏ, ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਵਿਸਾਰੀਏ ਨਾ।
ਰਹੀਏ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਮਾਰ ਜ਼ਮੀਰ ਤਾਈਂ, ਕੌਮ ਦਰਦੀ ਹਾਂ, ਕੋਈ ‘ਸਰਕਾਰੀਏ’ ਨਾ।
ਹੋਸ਼ ਚਾਹੀਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ, ‘ਬਾਹਰ’ ਆਣ ਕੇ ਝੱਲ ਖਿਲਾਰੀਏ ਨਾ।
ਗੱਪਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਰਿਝਾਉਣ ਆਏ, ਝੂਠ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਸਹਾਰੀਏ ਨਾ।
ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਫਿਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ, ਸਾਨੂੰ ਖੌਫ਼ ਨਾ ਧੌਂਸ ਤੇ ਦਾਬਿਆਂ ਦਾ।
ਖੂਨ ਸਾਡੀਆਂ ਰਗਾਂ ਵਿਚ ਦੌੜਦਾ ਐ, ਯੋਧੇ ਅਣਖੀਆਂ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ।

ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਦਮਨ

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਤੀਸਤਾ ਸੀਤਲਵਾੜ ਨੂੰ 'ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਫਿਰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਏਜੰਸੀ ਸੱਚਮੁੱਚ 'ਪਿੰਜਰੇ ਦਾ ਤੋਤਾ' ਹੈ ਜੋ ਮੌਕੇ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਮੋਦੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਤੀਸਤਾ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਦਫਤਰਾਂ 'ਚ ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੰਸਥਾ 'ਸਬਰੰਗ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਐਂਡ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ' ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੰਡ ਯੋਗਦਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ 1.8 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕ ਕੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਸਾਲ 8 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ। 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਤੀਸਤਾ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਉਪਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੋਟਿਸ ਤੋਂ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ 'ਛਾਣਬੀਣ' ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੀਸਤਾ ਸੀਤਲਵਾੜ, ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਜਾਵੇਦ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ 2002 ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਮਜ਼ਲੂਮ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਸਿਟੀਜਨਜ਼ ਫਾਰ ਪੀਸ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ' (ਸੀ.ਜੇ.ਪੀ.) ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਦੀ ਬਦੌਲਤ 120 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣੀ ਸੰਭਵ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਗੁਜਰਾਤ ਵਜ਼ਾਰਤ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆ ਕੋਡਨਾਨੀ ਅਤੇ ਬਜ਼ਰੰਗ ਦਲ ਦਾ ਆਗੂ ਬਾਬੂ ਬਜ਼ਰੰਗੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਨਰੇਂਦਰ ਪਾਟੀਆ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਛ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਤੀਸਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾ ਕੇ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਭੰਡੀ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉਤੇ ਮਾਰਚ 2013 'ਚ ਗੁਲਬਰਗ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਬਾਜ਼ਿੰਦੇ ਫਿਰੋਜ਼ ਸਈਦਖਾਨ ਨੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਪੁਲਿਸ

ਦੀ ਜੁਰਮ ਸ਼ਾਖਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਤੀਸਤਾ, ਜਾਵੇਦ ਆਨੰਦ, ਮਰਹੂਮ ਅਹਿਸਾਨ ਜਾਫਰੀ ਦੇ ਫਰਜ਼ਦ ਤਨਵੀਰ ਜਾਫਰੀ ਅਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਬਾਜ਼ਿੰਦਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਲਈ ਜੋ ਫੰਡ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 1.51 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ 2007-2011 ਦਰਮਿਆਨ ਨਿਜੀ ਮੁਫਾਦ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਕੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਹੀ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਵਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਲੈਟਰਹੈਡ ਜਾਅਲੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੋ 4.6 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਫੰਡ ਸਨ। ਧੋਖਾਧੜੀ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜੁਰਮ ਸ਼ਾਖਾ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

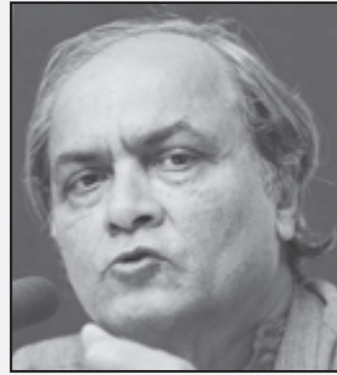
ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦੁਬਾਰਾ ਉਦੋਂ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਅਪਰੈਲ-ਮਈ 2013 ਦਰਮਿਆਨ ਮਰਹੂਮ ਐਮ.ਪੀ. ਅਹਿਸਾਨ ਜਾਫਰੀ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਜ਼ਕੀਆ ਜਾਫਰੀ ਵਲੋਂ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ, ਜੁਰਮ ਸ਼ਾਖਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਮੇਤ 59 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਨਵੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ। 26 ਦਸੰਬਰ 2013 ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਔਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮੁੜ ਕੱਢ ਲਈ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਸ਼ਾਖਾ ਨੇ ਖੁਦ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਜਨਵਰੀ 2014 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰ ਲਈ ਗਈ। ਸੰਭਾਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਮਾਰਚ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਗੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 4 ਅਪਰੈਲ ਤਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕਈ ਵਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮੰਗ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਨਵੇਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਕੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ

ਸਬੂਤ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤੀਸਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਤੇ ਬੈਂਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਜੁਰਮ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਅਤੇ ਝੂਠ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਝੂਠ ਟਰੱਸਟ ਉਪਰ 2.62 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, 1.33 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ

ਤੀਸਤਾ ਸੀਤਲਵਾੜ

ਜਾਵੇਦ ਆਨੰਦ

ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਤੀਸਤਾ ਅਤੇ ਜਾਵੇਦ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਸਬਰੰਗ ਟਰੱਸਟ ਵਲੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਬਜਟ ਅਤੇ ਦਾਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਬਜਟ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਲਬਰਗ ਯਾਦਗਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਸੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਅਤੇ ਸਬਰੰਗ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦਫਤਰ, ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਅਥਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਆਡਿਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੇਨਿਯਮੀ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਈ ਗਈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਵਲੋਂ ਸੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਅਤੇ ਸਬਰੰਗ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਲੇਖਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਖ਼ਤ ਲਿਖੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਲੇਖਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੱਥਾਂ ਸਹਿਤ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਕਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ।

2004 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤੀਸਤਾ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਖੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਪੜਤਾਲੀਆ

ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਫਜ਼ੂਲ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸੀਤਲਵਾੜ ਬਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਲਜ਼ਾਮ ਉਹੀ ਹਨ, ਮਹਿਜ਼ ਨਾਟਕ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਦਲੇ ਹਨ। 2004 ਵਿਚ ਬੈਸਟ ਬੇਕਰੀ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਟਾਰ ਗਵਾਹ ਜ਼ਹੀਰਾ ਸ਼ੇਖ ਸੀ। 2010 ਵਿਚ ਸੀ.ਪੀ.ਜੇ. ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਰਾਇਸ ਖਾਨ ਪਠਾਨ ਗਵਾਹ ਸੀ। 2011 ਵਿਚ ਰਾਇਸ ਖਾਨ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਯਾਸਮੀਨ ਸ਼ੇਖ ਸੀ। ਨਰੇਂਦਰ ਗਾਮ ਅਤੇ ਪੈਂਧਰਵਾੜਾ

ਜਨਤਕ ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਕਸਾਵੇਬਾਜ਼ ਇਹੀ ਰਾਇਸ ਖਾਨ ਸੀ। ਹਾਲੀਆ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੀ ਰਾਇਸ ਖਾਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗੁਲਬਰਗ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਕੁਛ ਬਾਜ਼ਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋਹਰੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਰਾਇਸ ਖਾਨ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲਾਂ ਸਮੇਤ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼ਖਸ ਉਸ ਦੀ ਰਾਹਨੁਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਉਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੋਕ ਲਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਰਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜੁਰਮ ਸ਼ਾਖਾ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਆੜ ਲੈ ਕੇ ਤੀਸਤਾ ਅਤੇ ਜਾਵੇਦ ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਅਤੇ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮੋਦੀ ਗੁੱਟ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਥਾਣੇ-ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਹਲਫਨਾਮੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬ-ਦਾਅਵੇ ਦਾਇਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਲਝਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਨਹੀਂ

ਲੱਗਣਗੇ, ਇਹ ਰਾਜਤੰਤਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਲੰਮੇ ਅਕਾਊਂਟ ਅਮਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ 'ਚ ਭੁਗਤਾ ਕੇ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਬਣਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਾਕੀਆ ਜਾਫਰੀ, ਇਸ਼ਰਤ ਜਹਾਂ, ਸੋਹਰਾਬੁਦੀਨ, ਤੁਲਸੀ ਪਰਜਾਪਤੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਹੀ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੁਣ ਮੁਲਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਹਰ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ 'ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ' ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਉਪਰ ਅਜਿਹੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੰਡ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਮਹਿਕਮੇ ਵਲੋਂ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਲੰਮੀ-ਚੌੜੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੀਸਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿ-ਕਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਗਰੀਨਪੀਸ ਇੰਡੀਆ' ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੰਡ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਤਹਿਤ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵੀ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਗਰੀਨਪੀਸ ਦੀ ਇਕ ਕਾਰਕੁਨ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਜਾ ਕੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅੱਗੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਹਨ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਸ. ਆਰ. ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕੋਲਾ ਦੇ ਖਣਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੀਤਲਵਾੜ, ਗਰੀਨਪੀਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ, ਇਕ ਵਿਆਪਕ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਵਕਤ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਗੂੰਜਾਇਸ਼ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਸੁੰਗੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਇਰਾ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਉਪਰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀ ਜਿਸਮਾਨੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਆਦਿ ਕਈ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਸਾਲੇ 'ਇਕਨਾਮਿਕ ਐਂਡ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਵੀਕਲੀ' ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਤਬਜ਼ਰੇ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਖਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਉਪਰ ਘੋਰ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਦਮਨ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਡਾਢਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਗੂੰਜਾਇਸ਼ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਰਾਜ ਹੱਥ ਆਏ ਮਰੀਜ਼

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਾਲਾ ਅਦਾਰਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਕੋਲ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਕੋਲ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ (ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੂਚੀ ਮੁਤਾਬਕ) ਸਿਰਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਇਲਾਜ, ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਵਾਲਾ ਸਾਰਾ ਢਾਂਚਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਢਾਂਚਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਲੀਨੀਕਲ ਐਸਟੈਬਲਿਸ਼ਮੈਂਟ ਐਕਟ-2010 (ਨੇਮ-2012) ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰਜ਼ ਉਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮਨੋਰੋਗੀ ਮਾਹਰਾਂ ਤੋਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਬਿਆਨ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਆਲ ਦਾ ਇਹ ਪੱਖ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਅਹਿਮ

ਪੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਮਹੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਭਰਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾਈ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਹੁਦੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਦੀਆਂ 'ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ' ਨਾਲ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਤਫ਼ਸੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਉਹ ਉਸ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਚੈਨਲ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਹੁਕਮਰਾਨਪੱਖ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਵਰਗੀ 'ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ' ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਮੰਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਅਨੇ ਅਤੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਖਾਸਾ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ 'ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ' ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਐਥੀਕਸ ਦਾ 2.2 ਰੂਲ (ਨੇਮ) ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣ ਤਾਂ ਜੋ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਇਹੋ ਖਰਤਾ ਪੰਜਾਬ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪਾਛੀਆਂ, ਥੋਕ ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਤਸਕਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨਸ਼ੇ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਸਰਕਾਰੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨੂੰ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਖਾਸਾ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਮਸ਼ਕ ਹੈ। ਆਵਾਮ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਾਬੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਫ਼ਾਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਨਬਾਪਸਤੀ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠਾਂ ਹਰ ਅਦਾਰਾ ਆਪਣੀਆਂ 'ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ' ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸਤੰਤਰ ਦਾ ਮਤਹਿਤ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ' ਵਿਚ ਲੋਕ ਰੋਹ ਨੂੰ ਪੁੱਜਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਮਸ਼ਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨੈਤਿਕ ਸੁਆਲਾਂ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਪੁਲਿਸ ਰਾਜ ਹੋਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਡੰਡੇ ਦਾ ਖੌਫ਼ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਚੋਣ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਨਹੀਂ ਭਰਦੀ। ਕੀ ਆਲਮੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਹੀ ਮੁਕਾਮੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਦਰਸਾਵਾ ਹੈ?

ਜਾਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਅੰਕੜੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰ

ਜਾਤ ਦਾ ਭੂਤ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਚੰਗੇ ਚੰਗਿਆਂ ਦੀ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਲੋਕ ਬਿੱਲੀ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਬੂਤਰ ਵਰਗੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੌੜੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਖੁਸ਼ਫਹਿਮੀ ਪਾਲਣ ਲਗਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਾਤ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ; ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸਾਉਣ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਭਾਜਪਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਾਤ ਆਧਾਰਿਤ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਦੋਵਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ, ਟਾਲਣ ਅਤੇ ਤੋੜਨ-ਮਰੋੜਨ ਦੀਆਂ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਧੈਰ ਰਹੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸਿਧਾਂਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਣੀ ਪਈ। ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਉਲਝਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਰਚੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਜਾਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਜਕ-ਆਰਥਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਵੀ ਨੱਥੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹੁਣ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਮਾਜਕ-ਆਰਥਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਹੀ ਸੀ, ਜਾਤ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਨਹੀਂ।

ਜਾਤ ਆਧਾਰਿਤ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਡਰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ-ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੱਤਾ ਸਥਾਪਤੀ ਡਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤ ਦਾ ਜਿੰਨ ਬੋਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜਨਤਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸ ਜਾਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਜਾਤ ਕਿੰਨੀ ਪਿੱਛੇ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਉਠ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਜਨੀਤੀ, ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ 'ਤੇ ਅਗਲੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਗਲਬੇ ਦਾ ਭੇਤ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਾਤ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੇਚੈਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਕਿਤੇ ਇਹ ਨਾ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦੇਵੇ ਕਿ ਜਾਤ ਸਮਾਜਿਕ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦਾ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਇਕੋ ਇਕ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਰਨਾ ਜਾਤੀਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਤੀਵਾਦ ਦੇ ਭੂਤ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

—ਯੋਗੇਂਦਰ ਯਾਦਵ

ਇਉਂ ਹੋਈ ਭੇਡਾਂ ਦੀ ਗਿੱਦੜ-ਕੁੱਟ!

ਇਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੱਜ਼ਤ ਵਿਚ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੱਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਛੋਲੇ ਵੀ ਪਾਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਉਸ ਨੇ ਮੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਬੱਕਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਈ ਭੇਡਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ 'ਤੇ ਵੀ ਭੇਡਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਕਰੀਆਂ ਫਸਲ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾ ਵੜਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦੇ ਉਲਾਭੇ ਸੁਣਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਭੇਡਾਂ ਤਾਂ ਇਕ-ਦੂਜੀ ਦੇ ਮਗਰੋਂ-ਮਗਰੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਧੁੱਸ ਦੇਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ, ਉਸ ਨੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰਫ ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਹੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਬੱਕਰੀਆਂ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਕਾਫ਼ੀ ਭੇਡਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਵੱਡੇ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹੁਣ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਡੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਪਿਉ-ਪੁੱਤ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰੱਜੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਵਾੜਦੇ। ਰੁੱਤ ਆਉਣ 'ਤੇ ਭੇਡਾਂ ਮੂੰਨ ਕੇ ਉਨ ਲਾਹ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੇਚ ਆਉਂਦੇ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਗਿਣੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਅਮੀਰੀ ਤੋਂ ਤੁਹਿੰਦਿਆਂ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੁੱਢਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਰਪੰਚ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਰਪੰਚੀ ਉਸ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਸਰਪੰਚੀ ਕਰਨ ਦੇ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਰਪੰਚ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਅੱਗੇ ਹੀ ਹੱਥ ਜੋੜ ਦੁਆ-ਸਲਾਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘਰ ਅਮੀਰੀ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਉਸ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਲਾਲਚ ਵੀ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਭੇਡਾਂ ਦੀ ਉਨ ਲਾਹੁਣ ਦੇ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਖਾਸ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਹੀ ਲਈ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਆਪਣੇ ਇੱਜ਼ਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਏ ਜੋ ਕੱਦ-ਕਾਠ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਨ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਹੋਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਮੋਟੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰੋਂ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਸਰਪੰਚੀ ਦੀ ਧੌਂਸ ਨਾਲ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ

ਕੇ, ਉਸ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ।

ਉਧਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਫ਼ਿਤਰਤ ਅਜਿਹੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਇੱਜ਼ਤ ਉਹਦੇ ਮੂਹਰੇ ਮੂਹਰੇ ਸਿਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਮ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ। ਰੁੱਤ ਆਈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਕੱਲੀ ਇਕੱਲੀ ਭੇਡ ਮੂੰਨਣ ਵਾਸਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਈ ਜਾਂਦੀ, ਉਹ ਖਿੜ ਉਠਦਾ! ਭੇਡਾਂ ਮੂੰਨ

ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਾੜੇ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਲੋਕ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਦੇਖਣ ਆਉਂਦੇ ਕਿ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕਿਵੇਂ ਭੇਡਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਢਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖਸਿਆਨੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਦਿਆਂ ਅਕਸਰ ਇਹ ਡੀਂਗ ਮਾਰਦਾ, “ਮੈਂ ਇਕੱਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਨਹੀਂ, ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ

ਸਕੇ। ਬਾਪੂ ਤੇ ਮੈਂ ਭੇਡਾਂ ਮੂੰਨਦਿਆਂ ਮੂੰਨਦਿਆਂ, ਸਾਰਾ ਇਲਾਕਾ ਹੀ ਮੂੰਨ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਹੁਣ ਭੇਡਾਂ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਤਾੜ ਦੇਈਦਾ, ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇਵੇਂ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਾਡੀ ਚਿਆਇਆ ਹਨ। ਕਿਆ ਕਮਾਲ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਇਸ ਸ਼ੇਰ ਵਰਗੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸ਼ੇਰ ਵੱਖਰੇ ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਵਲੇ ਹੋਣ। ਚਹੁੰ ਕੂਟਾਂ 'ਚ ਮੇਰੀ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਹੋਉ।”

ਇਹ ਜੱਗੋਂ-ਤੇਰੂਵਾਂ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਹੋਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸਕੀਮ ਵੀ ਬਣਾ ਲਈ। ਕਿਸੇ ਦੂਰੇਡੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਪੱਟੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ' ਗਈਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਿਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਹਿਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ 'ਤੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਚੋਣਵੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ 'ਮੇਕਅਪ' ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੇਰ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਹੀ ਲੱਗਣ। ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਇਸ 'ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ' ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਫ਼ਿਜ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖਾਣ ਉਪਰੰਤ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਕੁਝ ਸ਼ੇਰ, ਇਸ 'ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ' ਦੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਗਏ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੱਥੇ-ਠਗਣੀਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਗਏ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਉਸ ਨੇ ਚੱਟਾਨ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਜੰਗਲੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ, “ਦੋਸਤੋ, ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਭਰਾ ਹੀ ਹਾਂ...ਅੱਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਣ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਦਾ ਸ਼ਾਹਾਨਾ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ... ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੁਰਾਕ ਲਈ ਟੁੱਟ ਟੁੱਟ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਰਨਾ ਪੈਂਦਾ...ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ ਮੈਨੂੰ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨੇ ਟਾਈਮ ਬੈਠੇ ਬਿਠਾਏ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ...ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਜਦ ਮੈਂ ਪੂਛ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਐਧਰ-ਉਧਰ ਐਵੇਂ ਭਟਕਣ ਨਾਲੋਂ ਮੇਰਾ ਪੱਕਾ ਟਿਕਾਣਾ।”

ਹੁੰਦੀਆਂ ਦੇਖਣ ਦਾ ਚਸਕਾ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਰੋਜ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁੱਢਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਇੱਜ਼ਤ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਚਰਾਉਣ ਲੈ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ, ਕਿਸੇ ਸ਼ੇਰਨੀ ਦੀ ਗੁਫ਼ਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਭੇਡਾਂ ਵਿਚ ਆ ਵੜਿਆ। ਭੁੱਖਣ-ਭਾਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੇ ਸੂਈ ਹੋਈ ਭੇਡ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਇਆ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਬੱਚਾ ਦੇਖ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਗੱਲ ਕੀ, ਉਹ ਬੱਚਾ ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪੀਣਾ ਗਿੱਝ ਗਿਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਹ

ਵੀ ਚਾਰਦਾ ਹਾਂ।”

ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ੋਖੀ ਸੁਣ ਕੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਤੇ ਸੀਨਾ-ਜ਼ੋਰੀ ਨਾਲ ਸਰਪੰਚੀ ਕਰਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਖਰ-ਮਸਤੀਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਸਿਰੇ ਦੇ ਸਕੀਮੀ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਅੱਲੋਕਾਰੇ ਫੁਰਨੇ ਅੰਗਤਾਈਆਂ ਲੈਣ ਲੱਗੇ, “ਜੰਗਲ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਔਸ-ਵੰਸ ਸਾਡੀ 'ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ' ਕਬੂਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ...। 'ਕੱਲਾ ਸਾਡਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਹੀ ਕਿਆ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਸਰਦਾਰੀ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਾਲ ਐ ਕਿਸੇ ਦੀ, ਮੇਰੇ ਮੂਹਰੇ ਚੁੰ-ਚਰਾਂ ਵੀ ਕਰ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਲਾਲ ਅੱਖਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਟੋਕਿਆ, “ਸਾਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਸੁਣਾਉਣੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰ, ਤੇ ਦੱਸ ਕਿ ਤੂੰ ਇੱਥੇ ਕਰਨ ਕੀ ਆਇਐ?”

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸ਼ੇਰ ਬੋੜਾ ਘਬਰਾਇਆ ਤੇ ਛਿੱਥਾ ਜਿਹਾ ਪੈਂਦਾ ਬੋਲਿਆ, “ਭਰਾਵੇ! ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਜਾਣ...।” ਦਹਾੜਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਇਕਦਮ ਝਪਟ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਧੌਣੇ ਜਾ ਦਬੋਚਿਆ ਤੇ ਉਹਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜੰਗਲੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਚੱਟਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਜਦ ਢਾਹ ਕੇ ਬੱਲੇ ਸੁੱਟ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ 'ਸ਼ੇਰਨੀਆਂ' ਬਣ ਕੇ ਆਈਆਂ ਭੇਡਾਂ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਕੰਬਣ, ਤੇ ਮਿਣ ਮਿਣ ਮਿਣ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਕੁਝ ਜੰਗਲੀ ਸ਼ੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈ ਗਏ। ਜਦ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਭੋਗ ਪੈਣ ਲੱਗਾ ਐ, ਉਹ ਗੁਸੈਲ ਹੋਏ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਵਰਜਦਿਆਂ ਕੂਕਿਆ, “ਮੇਰਿਓ ਚਾਚਿਓ-ਤਾਇਓ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹੋ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾ ਕੇ ਪਾਲਿਆ ਪੋਸਿਆ ਹੋਇਐ।”

“ਅੱਛਾ!” ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਗਰਜਿਆ, “ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਨੇ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਗੀਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ'ਤਾ ਸ਼ੇਰ ਦਿਆ ਬੱਚਿਆ?” ਉਧਰੋਂ ਹਟ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਭੇਡਾਂ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਲਾਹੁਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੀਆਂ ਦੀ ਉਹ ਛਿੱਤਰ ਪਰੇਡ ਹੋਈ ਕਿ ਰਹੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ! ਭੇਡਾਂ ਦੀ 'ਗਿੱਦੜ-ਕੁੱਟ' ਕਰਦਿਆਂ, ਫਿਰ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭਜਾ ਕੇ ਹੀ ਮੁੜੇ ਸ਼ੇਰ।

ਬਰਸੁ ਘਨਾ ਮੇਰਾ ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਆਇਆ

ਵਰਖਾ ਦੀ ਰੁੱਤ ਦਾ ਇਹ ਸੁਹਾਵਣਾ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨਾ, ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਲੌਕਿਕ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੇਖ ਕੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸਰਸਾਰ ਤੇ ਆਨੰਦਿਤ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ 'ਬਰਸੁ ਘਨਾ ਮੇਰਾ ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਆਇਆ' ਰਾਗ ਮਲਹਾਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਵਣ ਦੇ ਸੁਹੱਪਣ ਅਤੇ ਤਪ ਰਹੀ ਲੁਕਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਸਹਿਜ ਦੇਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਉਣ ਮਹੀਨਾ ਰੀਝਾਂ, ਉਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜਦ ਪੂਰੇ

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਜਲੌਅ-ਜਲਵੇ ਨਾਲ ਆ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਉਣ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਨਣ ਲਈ ਕਾਇਨਾਤ ਉਤਾਵਲੀ ਹੋ ਉਠਦੀ ਹੈ। ਜੇਠ-ਹਾੜ ਦੀਆਂ ਸਾੜਦੀਆਂ ਧੁੱਪਾਂ ਤੇ ਅੱਗ ਵਰਗੀ ਲੋਅ ਮਗਰੋਂ ਜਦ ਸਾਉਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀਵ ਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਖਿੜ ਉਠਦੇ ਹਨ।

ਉਧਰ, ਸਾਵਣ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਨਾਲ ਮੇਘਤੋ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਲੈ, ਗੜ ਗੜ ਕਰਦਾ ਆਸਮਾਨ ਉਤੇ ਆ ਡੇਰਾ ਜਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਤੁਰਦਾ-ਫਿਰਦਾ ਤੇ ਰੀਗਦਾ ਹਰ ਇਕ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਮੇਘਤੋ ਨੂੰ ਆਇਆ ਵੇਖ ਝੂਮ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਾਵਣ ਵਿਚ ਮੇਘਤੋ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਸੂਰਜ ਨੂੰ

ਪਿੱਛੇ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਚੰਚਲ ਸ਼ੇਖ ਹਵਾਵਾਂ ਵੀ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਸਾਰੇ ਬੂਹੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਦੌੜ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਮ-ਝਿਮ ਕਣੀਆਂ ਦਾ ਧਰਤੀ ਵੱਲ ਆਉਣਾ ਵੇਖ ਹਵਾਵਾਂ ਵੀ ਨਹਾ-ਧੋ ਕੇ ਠੰਢੀਆਂ ਠਾਰ ਹੋ ਮਸਤਾਨੀਆਂ ਅਦਾਵਾਂ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਲੀਆਂ ਘੋਰ ਘਟਾਵਾਂ, ਠੰਢੀਆਂ ਮਸਤ ਹਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਧਰਤੀ ਵੀ ਆਪਾ ਖੋ ਬੈਠਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨਮੋਹਕ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਸਮੇਟਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੀ ਹੋ ਉਠਦੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਜਦ ਮੀਂਹ ਵਰੁਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਬਨਸਪਤੀ ਹਰੀ-ਭਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚਾਨਣੀ ਦਾ ਚਮਕਣਾ ਤੇ ਕੜਕਣਾ, ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਵਰਖਾ, ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਅਤੇ ਹਰੀ-ਭਰੀ ਬਨਸਪਤੀ ਨਾਲ ਝੂਮਦੇ ਖੇਤ ਵੇਖ ਕੇ ਭਲਾ ਕੌਣ ਨਾ ਨੱਚੇ ਤੇ ਗਾਵੇ! ਮੋਰ ਪੈਲਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਇਲ ਦੀ ਬਿਰਹਾ ਭਰੀ ਹੂਕ, ਫਲਾਂ ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਉਤੇ ਖੇਡਦੀਆਂ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀਆਂ ਤਿਤਲੀਆਂ, ਸਾਰੰਗ ਅਤੇ ਮਲਹਾਰ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਬੀੜੇ, ਆਪਣੇ ਪੀਆ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦੇ ਪਪੀਹੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਲੌਕਿਕ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਭਲਾ ਸਾਵਣ ਦੇ ਸੁਹੱਪਣ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਸਿਫਤ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਗੁਰਦੇਵ ਆਖਦੇ ਹਨ,

ਬਰਸੁ ਘਨਾ ਮੇਰਾ ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਆਇਆ॥
ਹੋ ਸਾਵਣ! ਹੁਣ ਬੋੜਾ ਬੋੜਾ ਨਹੀਂ, ਪੂਰੇ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਵਰੁ, ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰੁ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਪਿਰੁ ਪ੍ਰਭੂ ਘਰ ਆ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਲਹਾਰ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਬਰਸੁ ਘਨਾ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਭੀਨਾ॥ ਮਲਹਾਰ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਬਰਸੁ ਮੇਘ ਜੀ ਤਿਲੁ ਬਿਲਮੁ ਨਾ ਲਾਉ॥ ਹੋ ਮੇਘਭੋ! ਹੁਣ ਤੂੰ ਛੇਤੀ ਬਰਸ, ਇਕ ਪਲ ਦੀ ਵੀ ਦੇਰੀ ਨਾ ਕਰ, ਬਸ ਛੇਤੀ ਬਰਸ ਤੇ ਬਰਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿ। ਵਰਖਾ ਦੀ ਰੁੱਤ, ਸਾਉਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ, ਵਰਖਾ ਦਾ ਰਾਗ ਮਲਹਾਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ... ਕਿਹੜੀ ਰੂਹ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਸਮਾਦ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਸਾਉਣ ਮਹੀਨਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਓ, ਇਸ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਵੀ ਮਾਣੀਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵੱਲ ਵੀ ਫੇਰਾ ਮਾਰ ਲਈਏ। ਉਦੋਂ ਦੇ ਸਾਵਣ ਤੇ ਹੁਣ ਦੇ ਸਾਵਣ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹੀ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਅੱਜ ਦੀ ਨਵੀਨਤਮ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਉਣ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਹੀ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਸਾਉਣ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਾਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੁਣ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਕੁਤੀਆਂ ਗੁੱਡੀ ਸਾੜਨ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਸਾਉਣ ਦੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਨਹਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਨਹੀਂ ਗਾਉਂਦੇ- ਕਾਲੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਕਾਲੇ ਰੋੜ, ਮੀਂਹ ਵਰੁ ਦੇ ਜ਼ੋਰੇ ਜ਼ੋਰ। ਸੱਜ ਵਿਆਹੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ-ਲਿਖੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਹੁਣ ਪਿਪਲਾਂ ਉਤੇ ਪੀਘਾਂ ਨਹੀਂ ਝੂਟਦੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੰਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਘਰਾਂ ਵਿਚ

ਵੀ ਹੁਣ ਖੀਰ ਤੇ ਪੂੜੇ ਨਹੀਂ ਪੱਕਦੇ ਅਤੇ ਸਾਉਣ ਵੀ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਛਮ-ਛਮ ਨਹੀਂ ਵਰਸਦਾ। ਨਿੱਕੀਆਂ ਬਾਲਤੀਆਂ ਕੋਲ ਹੁਣ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਦੀ ਥਾਂ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਗੁੱਡੀਆਂ ਤੇ ਖਿਡੌਣੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਗੁੱਡੀ ਸਾੜ ਕੇ ਸਾਵਣ ਦੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਨਹਾਉਂਦੀਆਂ, ਸ਼ਾਵਰ ਬੱਲੇ ਨਹਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਮੁੰਡੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ

ਨਹਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਦਰੀਂ ਬੈਠ ਕੇ ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਗੇਮਾਂ ਖੇਡਣ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹਨ। ਪੜ੍ਹੀਆਂ-ਲਿਖੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਪੀਘ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ, ਜਾਂ ਗਿੱਧੇ ਵਿਚ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਵਲਵਲੇ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੋਨ ਫਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਚਾਹੁਣ, ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਟਰਨੈਟ ਰਾਹੀਂ ਫੇਸ-ਟੂ-ਫੇਸ ਕਾਲ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਖੀਰ-ਪੂੜੇ

ਸਾਉਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਬਣਾਉਣਾ ਬੀਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਡਾਕਟਰ ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਖੰਡ ਵੀ ਘੱਟ ਅਤੇ ਘਿਓ ਵੀ ਘੱਟ, ਫਿਰ ਭਲਾ ਕਿਸ ਦੀ ਮਜ਼ਾਲ ਹੈ, ਫੈਟ ਵਾਲੀ ਖੀਰ ਅਤੇ ਫਰਾਈ ਕੀਤੇ ਪੂੜੇ ਢਿੱਡ ਭਰ ਕੇ ਖਾ ਸਕੇ!

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸਾਉਣ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਸਿਸਟਮ ਆਪਣੀ ਮਜ਼ਬੀ ਮੁਤਾਬਕ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਗੰਧਲੇ ਪਾਣੀ ਨੇ ਸਉਣ ਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੰਧਲਾ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬਦਲ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਸਿਰਫ ਦਿਖਾਵੇ ਮਾਤਰ ਨਾਲ ਆ ਜੁੜੇ ਹਾਂ, ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਆਏ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਤੀਆਂ ਬਰੇਟਿਆਂ ਬੱਲੇ ਨਹੀਂ, ਬੈਂਕ੍ਰਿਟ ਹਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਦੀ ਕਦੀ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ, ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਤੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਲਾ ਕੇ ਸਾਉਣ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪੂਰੇ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਰੱਬ ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਸਾਉਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਪੇ ਪਿਆ ਜਾਣੇ! ਉਂਜ, ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਾਉਣ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਆਤਮ ਵਿਭੋਰ ਹੋ ਆਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਰਸੁ ਘਨਾ ਮੇਰਾ ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਆਇਆ॥

ਈਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਲੰਬੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਈਦ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਗਜ਼ਲਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਚੱਲਿਆ, ਉਥੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਮਹਿਫਿਲ ਵੀ ਖੂਬ ਸਹੀ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ ਨੇ ਸਭਾ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਈਦ ਮੁਬਾਰਕ

ਗਾਏ।

ਗਾਇਕ ਰਮਨਦੀਪ ਨੇ 'ਲੋਕੋ ਮੈਂ ਪਾਕ ਮੁਹੱਬਤ ਹਾਂ' ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਝੁਮਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਗਾਇਕ ਦਿਲਜੀਤ ਕੈਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਗੀਤ 'ਮਾਏ ਨੀ ਮੈਂ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਰਾ ਯਾਰ ਬਣਾਇਆ' ਗਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਈ ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਜ਼ਲਾਂ ਗਾਈਆਂ। ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਰਮਾ

ਆਖੀ। ਉਪਰੰਤ ਨਵਾਜ਼ ਡੋਗਾ ਅਤੇ ਇਜਾਜ਼ ਭੱਟੀ ਨੇ ਈਦ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਡਾ. ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਦਨ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਰੁਬਾਈਆਂ ਤੇ ਗਜ਼ਲਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਚੁਟਕਲੇ ਸੁਣਾ ਕੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਾਸੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਕੁਲਦੀਪ ਸੇਠੀ ਨੇ ਉਰਦੂ ਦੀ ਇਕ ਨਜ਼ਮ ਅਤੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਤਰਨਮ 'ਚ ਸੁਣਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਈਦ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਇਕ ਗੀਤ ਵੀ ਗਾਇਆ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਲਰਨਿੰਗ ਟੂ ਡਰਾਈਵ' ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਿਲਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਾਇਕ ਸਰ ਬੈਨ ਕਿੰਗਸਲੇ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਖੁਦ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਰ ਦਲਜੀਤ ਮੱਖਾ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 'ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ' ਅਤੇ 'ਚੰਦਰ ਗੀਤ' ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਇਜਾਜ਼ ਭੱਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪੰਜ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਅਜਿਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਹਰ ਲਾਈਨ ਅੱਧੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਗੱਗ ਦੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਸੀ।

ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ 'ਵੇ ਮੈਂ ਚਾਦਰ ਕੱਢਦੀ ਬਹਿ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਾਵਾਂ ਮੇਰੇ' ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਦਿਲ ਮੋਹ ਲਏ। ਗਾਇਕ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ 'ਵਿਗਤੇ ਨਾ ਭੈਣ-ਭਾਈਆਂ ਦੀ, ਜੇ ਹੋਣ ਬਿਗਾਨੇ ਚੰਗੇ' ਗੀਤ ਗਾਇਆ। ਨਵਾਜ਼ ਡੋਗਾ ਨੇ ਸੂਫੀਆਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਈਦ ਬਾਰੇ ਇਕ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ 'ਯਾਦੋਂ ਵਿਛੜੇ ਸੱਜਣ ਦੀਆਂ ਆਈਆਂ' ਤੇ 'ਗੋਰੀਏ ਮੈਂ ਜਾਣਾ ਪ੍ਰਦੇਸ' ਸਮੇਤ ਕਈ ਗੀਤ

ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜਵੰਤ ਮੱਖਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਮਾਨ, ਤਰਲੋਚਨ ਸੱਚਰ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਮੁਕੇਸ਼ ਬੱਲਾ, ਨਵਰਤਨ ਸਿੰਗਲ, ਰੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਂਜਲਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਮੋਟੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਤੇ ਭੱਤੇ ਤਾਂ ਵਸੂਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਕੱਤਰੇਤ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਆਏ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰਨੀ ਉਸ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਆਰਟੀਕਲ, ਜਾਂ ਰੂਲਸ ਆਫ ਪਰੋਸਿਜਰ ਐਂਡ ਕੰਨਡਕਟ ਆਫ ਬਿਜੈਨੱਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕੰਮ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਭੱਤੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕੰਮ ਤੈਅ ਨਹੀਂ। ਲੋਕ

ਰਾਣੀ ਸਿੰਘ ਸੈਵਨ ਇਲੈਵਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਲਰਪੀ ਕੁਈਨ ਬਣੀ

ਟੋਲਰ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬਿਊਰੋ): ਸੈਵਨ ਇਲੈਵਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ 'ਸਲਰਪੀ ਕੁਈਨ' ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਹ ਮਾਣ ਇਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਸੈਵਨ ਇਲੈਵਨ ਸਟੋਰ ਦੀ ਮਾਲਕ ਪੰਜਾਬਣ ਰਾਣੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਿਤਾਬ ਦੇਣ ਮੌਕੇ ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੋਹਤਬਰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਰਿਕ ਸਨਾਈਡਰ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ ਹੈ।

ਰਾਣੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਟੋਰ ਇਥੇ 20945 ਇਕੌਰਸ ਰੋਡ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਖਿਤਾਬ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 8300 ਸੈਵਨ ਇਲੈਵਨ ਸਟੋਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਲਰਪੀ ਡਰਿੰਕ ਵੇਚਣ ਕਰਕੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਲਰਪੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰੇਜ਼ਨ ਸੋਡਾ ਹੈ। ਰਾਣੀ ਦੇ ਸਟੋਰ ਤੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਔਸਤਨ 375 ਸਲਰਪੀ ਵਿਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਖਿਤਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਰਸਮ ਸਟੋਟ ਅਸੈਂਬਲੀ ਮੈਂਬਰ ਐਰੀਕਾ ਜੀਸਿਸ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸਟੇਟ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਵੀ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸੈਵਨ-ਇਲੈਵਨ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਵਾਈਸ

ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਟੋਰ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਰਾਣੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਟੋਰ ਤੋਂ ਦੋ

ਰਾਣੀ ਸਿੰਘ

ਫਰੇਜ਼ਨ ਸੋਡਾ ਸਲਰਪੀ

ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੈਸੀ ਸਮਿਥ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਰਾਣੀ ਸੈਵਨ-ਇਲੈਵਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਲਰਪੀ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀ ਫਰੇਜ਼ਾਈਜ਼ ਮਾਲਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ 'ਏ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਬੜੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਨੈਸੀ ਨੇ ਹੋਰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਸਲਰਪੀ ਬੇਹੱਦ ਮਕਬੂਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਿਟਰਾਇਟ ਵਿਚਲੇ ਸਟੋਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਟੋਟ ਨਾਲੋਂ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਸਲਰਪੀ ਵੇਚਦੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੈਵਨ-ਇਲੈਵਨ ਨੇ ਸਲਰਪੀ 49 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 1966 ਵਿਚ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਭਰ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਡੇਢ ਸੌ ਮਿਲੀਅਨ ਸਲਰਪੀ ਵਿਕਦੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੈਵਨ-ਇਲੈਵਨ ਦੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 16 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 56,200 ਸਟੋਰ ਹਨ।

ਤਨਖਾਹਾਂ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ!

ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬੀਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ 'ਡਿਫਾਲਟਰ'

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਬੀਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਦਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ 'ਡਿਫਾਲਟਰ' ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਸਾਲ 2007 ਤੋਂ 2009 ਵਿਚ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਕਾਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤਕਰੀਬਨ

35 ਲੱਖ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ 25 ਲੱਖ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਬਕਾਇਆ ਚੱਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੌਧਰੀ ਬੀਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚੋਂ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ 'ਚ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ

ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਕੱਤਰੇਤ ਨੇ ਬੀਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਦਰਜਨ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰਗੜਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਕਾਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਕਰਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ ਕੱਟੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ

ਮਾਨੀਟਰਿੰਗ ਕਮੇਟੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਕਾਸ ਕਮੇਟੀ, ਐੱਸ.ਸੀ. ਵੈਲਫੇਅਰ ਕਮੇਟੀ ਆਦਿ ਕਮੇਟੀਆਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਧਾਇਕ ਬਤੌਰ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਲੋਕ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਲੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੋਧਾਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ।

ਕਿਸਾਨ ਚੈਨਲ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਅਮਿਤਾਭ ਨੂੰ ਛੇ ਕਰੋੜ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਚੈਨਲ ਲਈ ਅਦਾਕਾਰ ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਨੂੰ ਛੇ ਕਰੋੜ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜੰਮ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਮੁਤਾਬਕ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ, ਇਕ ਚੈਨਲ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਇੰਨਾ ਪੈਸਾ ਕਿਉਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ?

ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਗਾਲੀ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਕ ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਦੇਣਾ ਕੀ ਉਚਿਤ ਹੈ।

ਭਾਈ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ, ਜੋ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਫੇਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਜਥੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 916-738-1514 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਲੋਂ ਲੰਘੀ 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਡਾ. ਬੀ ਆਰ ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਜਾਏ ਤੀਜੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਜੁੜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਰੋ (ਮਿਡਵੈਸਟ)

ਸ਼ਿਕਾਰੋ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ-2015

ਅਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ

6 ਸਤੰਬਰ 2015 (ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ) @ Busse Wood Forest Preserve South, Elk Grove, IL

ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ

ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਆਓ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ, ਖਾਣੇ ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣੋ ਦਾਖਲੇ ਤੇ ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਈ ਕੋਈ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ

ਪ੍ਰਸਿਧ ਗਾਇਕ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਰਾਹੀਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ

ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਇਕਬਾਲ ਗਾਲਿਬ

ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ

ਮਦਨ ਪੋਪਲੀ ਮਿਲਵਾਕੀ

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੱਨ

ਸੰਨੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ

ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ

ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਮਰਾ

ਹਰਮੇਲ ਬਿਆੜਾ ਐਮਲੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ

ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀ

ਅਮਰਜੀਤ ਚੀਡਸਾ

ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ

ਰਾਣਾ ਸਿੱਧੂ

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ

ਰਾਣਾ ਵਿਰਕ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਗਿੱਲ

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਪਲਾਟੀਨਮ ਸਪਾਂਸਰ

ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ

ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦੜਾ ਪਰਮਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂ ਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੰਦੜਾ ਹਰਦਿੰਦਰਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਜਿੰਦੀ ਖੰਗੂੜਾ ਅਮਰਦੇਵ ਬੰਦੋਸਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਰਾ ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖੰਗੂੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਗਿੱਲ ਹਰਦੀਪ ਬੰਦੋਸਾ

ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ

ਜਿੰਦਰ ਬੈਨੀਪਾਲ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਬੱਬੀ ਬਾਠ ਬਲਜੀਤ ਮੰਗੀ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਚਮਨ ਲਾਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਭੱਟੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਜਸਵਾਲ ਬਲਵਿੰਦਰ ਚੱਠਾ ਹਰਬੰਤ ਗਰੇਵਾਲ ਮੋਹਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਖਵਿੰਦਰ ਬਿਹਾਰੀਪੁਰ ਵਿੱਕੀ ਸੰਸੀਪੁਰੀਆ ਰਾਜਦੀਪ ਪੰਮਾ ਲਖਬੀਰ ਚੀਡਸਾ ਪਾਲੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦਪਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਪਰਮਜੀਤ ਮਹਿਰਾਜ ਰੁਪਿੰਦਰ ਅਰੋੜਾ

ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ

ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੋਪੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਘਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਹਰਲ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਮੀ ਗਰੇਵਾਲ ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਬਸੰਤੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸੰਧਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਕਲੋਰ ਹਰਜੀਤ ਸੰਧਰ ਕੁਲਵੰਤ ਢਿੱਲੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਤੂਰ ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਹਰਿੰਦਰ ਚਾਹਲ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਪੀ ਸੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿਲਖੂ

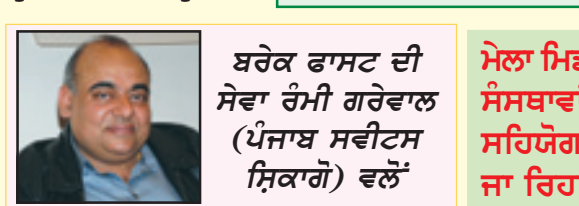
ਸਾਡੇ ਸਪਾਂਸਰ

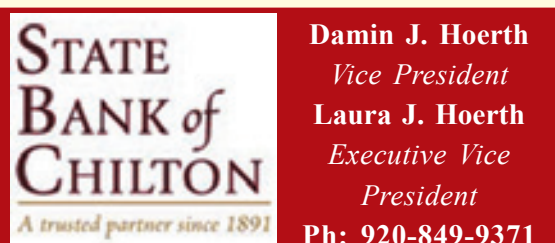
ਬਾਬ ਹੁੰਦਲ ਸੁਖਰਾਜ ਤੱਖੜ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ ਪੂਨੀਆ ਨਿਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜੱਸੀ ਸਰੋਤਾ ਜਰਨੈਲ ਮੱਲ੍ਹੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਕੰਗ ਦੀਦਾਰ ਧਨੋਆ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਪੰਮਾ ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਦੀਪ ਸਰੋਤਾ ਨਰਿੰਦਰ ਮੁੰਦਰ ਡਾ. ਪਾਲ ਬੰਦੋਸਾ ਰਿਪੀ ਖੱਟੜਾ ਪਰਮਿੰਦਰ ਖੱਟੜਾ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜਗਜੀਤ ਚੀਡਸਾ

ਸਤਨਾਮ ਗਿੱਲ ਬਲਵਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਲੋਟ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਸਾਹਿਬ ਤੂਰ ਸਤੀਸ਼ ਭਾਰਦਵਾਜ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਨਦੀਪ ਢਿੱਲੋਂ ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਘੋਤੜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦਰਸ਼ਨ ਬਲਿਹਾਰ ਦੁਲਈ ਕਮਲਜੀਤ ਘੁਮਣ ਮਨਜਿੰਦਰ ਬੈਨੀਪਾਲ ਟੋਨੀ ਸੰਘੋੜਾ ਰਣਜੀਤ ਗਿੱਲ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਚੰਨਾ ਧੰਮ (ਫੰਡਾਲੀਆ) ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਮਾਨ ਤੇ ਸੁੱਖੀ ਮਾਨ

ਬਰੇਕ ਫਾਸਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰਾਮੀ ਗਰੇਵਾਲ (ਪੰਜਾਬ ਸਵੀਟਸ ਸ਼ਿਕਾਰੋ) ਵਲੋਂ

Jaswinder Jassi 773-759-0433

Deepa Bandesha 815-546-0525

Jindhi Khangura 847-529-1464

Amardev Singh 708-612-7963

Jinder Benipal 773-895-2041

Parminder Walia 847-477-1613

Billu Gill 847-271-7451

Baljit Mangi 773-469-9384

Balwinder Chatha 630-523-3412

(ਸਾਡੇ ਸਪਾਂਸਰ) ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾਇਆ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬੋਲ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ; ਸ਼ਿਕਾਰੋ: ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ, ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਹਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ, ਪੰਨਾ ਚੰਚਾ, ਬਲਰਾਜ ਹੁੰਦਲ, ਹਰਕੇਵਲ ਲਾਲੀ, ਇੰਦਰ ਦੇਵ (ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ), ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਬਲ ਰਿਬਨ ਟੈਕਸੀ, ਗਲੋਬ ਟੈਕਸੀ, ਸਿਟੀ ਸਰਵਿਸ, ਹਲਸਡ ਆਂਟੋ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਈਕ, ਸਟਾਰ ਫੁਡ ਐਂਡ ਗਿਫਟਸ ਇੰਕ, ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਨਿਲੇਸ਼ ਟੋਪੀਵਾਲਾ, ਰੰਮੀ ਗਰੇਵਾਲ (ਪੰਜਾਬ ਸਵੀਟਸ), ਹਾਲਸਟੇਡ ਆਂਟੋ ਰਿਪੇਅਰ, ਅਲ ਮਦੀਨਾ ਆਂਟੋ ਰਿਪੇਅਰ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਰਘਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਹਰਲ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਕਿਨੇਸਾ), ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਲਿਮੋ ਸਰਵਿਸ), ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜੈਸੀ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਅਮੈਰਿਕਨ ਬਿਜਨਸ ਬਰੋਕਰ), ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਐਜਲਾ ਬੁਦਰਜ (ਮਣੀ ਤੇ ਲੱਕੀ), ਹਰਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਜੱਸੀ ਤੇ ਬਿੱਲਾ ਮਿਆਈ ਡਿਕੇਟਰ, ਸੋਨੀ ਘੋਤੜਾ, ਰਾਜ ਘੋਤੜਾ, ਰੋਹੀ ਭੱਲਾ, ਵਿੱਕੀ ਭੱਲਾ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਜਿਮੀ ਬਰਾਤ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਮੱਖਣ ਬੰਦੋਸਾ, ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ-ਸ਼ਾਮਬਰਗ, ਅਸ਼ਿਆਨਾ ਬੈਕੁਇਟ ਹਾਲ, ਸੰਦੀ ਮਾਨ, ਅਮਰਜੀਤ ਮਾਨ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਝੱਜ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਾਵਰ, ਰਾਮ ਲਾਲ, ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਬਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਰਾਜ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਐਡੀਸਨ), ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਡਸਾ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਜਵਾ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ, ਬਬਲ ਚੱਠਾ, ਜਗਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਕਿਨੇਸਾ), ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਅਜੋਕ ਸਿੰਘ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਰਸਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਡੀ ਜੇ), ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗਟ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਕਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਰੋਮਾ ਇੰਡੀਆ ਕੁਜ਼ੀਨ, ਮਨਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਗਟ, ਗੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਮਾਈਕ, ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਬਰਾਤ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਈਕ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਏਪੀ), ਦੀਵਾਨ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਅਰਵਿੰਦ ਅਗਰਵਾਲ; ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਬਸੰਤੀ (ਐਪਲਟਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ), ਗੋਲਡੀ ਮਿਲਵਾਕੀ; ਇੰਡੀਆ: (ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ) ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ, ਕਮਲਜੀਤ ਵਿਰਕ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੱਗ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਸ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਆ, ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ (ਪ੍ਰਧਾਨ, ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਇੰਡੀਆਨਾ), ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪਾਲੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਸਿਆਣਾ, (ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ) ਬਲਦੇਵ ਬਿੰਦਾ ਸੋਟ ਲੁਈਸ: ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਨੀਟਾ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਨੀ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਪਰਮਜੀਤ ਪੰਮੀ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਗੋਲਡੀ, ਐਸ ਐਲ ਵੀ ਇੰਕ (ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸੋਨਰ, ਇੰਡੀਆਨਾ), ਵਰਿੰਦਰ ਸਾਹੀ, ਸਿੰਘ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ, ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਗੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਨਾਗਰਾ, ਰਾਣਾ ਸਿੱਧੂ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ), ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ (ਸਾਊਥਬੈਂਡ), ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ-ਅਮੋਲ ਇੰਡੀਅਨ ਰੇਸਟੋਰੈਂਟ। ਟਰੱਕਰ ਸਪਾਂਸਰ: ਘੁਮਣ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ, ਸਿੰਧੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਟਰੱਕਿੰਗ, ਦੀਪਾ ਵਿਰਕ, ਹਰਵੀਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਇੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇੰਦੀ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਹਲ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰੇਸੀਨ), ਜਸਵਿੰਦਰ ਲਾਖਨ ਅਤੇ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਮਿਸੀਸਿਪੀ); ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਗ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਬਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਬਿਕਰਮ ਸੋਹੀ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਮਹਿੰਦਰ ਬਰਾਤ, ਅਮਿਤ ਵਰਮਾ। ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: (ਸ਼ਿਕਾਰੋ) ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਮਿਡਵੈਸਟ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਥ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਫਰੇਂਡਜ਼ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ, ਪੀ ਐਚ ਓ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਰੋ। (ਮਿਲਵਾਕੀ) ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ, ਪੀ ਸੀ ਓ। (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ, ਫਾਈਵ ਰਿਵਰ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ; (ਮਿਸੀਗਨ) ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਕੈਲਮਜੂ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਮਿਸੀਗਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ-ਕੈਲਮਜੂ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ-ਓਟਾਵਾ (ਕੈਨੇਡਾ), ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਗਰੀਨਵੁਡ (ਇੰਡੀਆਨਾ), ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਲਾਸ ਬੈਨੇਸ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ), ਓਹਾਇਓ: ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਮਿਨਸੋਟਾ।

ਕਲਾ ਦੀ ਧਾਰ ਉਤੇ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦਾ ਵਾਰ

ਫਿਲਮ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬੋਪਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਪੁਣੇ ਦੀ ਵੱਕਾਰੀ, ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਸੰਸਥਾ (ਐਫ.ਟੀ.ਆਈ.ਆਈ.) ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਹੀਨੇ ਭਰ ਤੋਂ ਹੜਤਾਲ ਉਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮੰਨਵਾਉਣ 'ਤੇ ਅੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵੀ ਇਸ ਰੱਫਤ ਵਿਚ ਸਿੱਧੀ ਨਿੱਤਰ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗਜੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਾਮਿਨੀ ਹੋਲਵਾਲਕਰ

ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਟੀ.ਵੀ. ਕਲਾਕਾਰ ਗਜੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮੁਖੀ ਥਾਪਿਆ ਸੀ। ਬੱਸ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੌਹਾਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮੁਖੀ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ, ਚੌਹਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗਜੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮੁਖੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿੰਗ ਦਾ ਮੁਖੀ ਹੈ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਨਵੇਂ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਪਰਚੇ 'ਦਿ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ' ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗਜੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਾਰਨ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਉਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊਜ਼ ਦੌਰਾਨ ਗਜੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਨੁਪਮ

ਗਜੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ: ਮੈਂ ਨਾ ਮਾਨੂੰ।

ਪੁਣੇ ਵਿਚ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ।

ਖੇਰ ਜਿਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹੈ, ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਸਿਨੇਮਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪੇ ਪਿਛਾ ਹਟ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਚੌਹਾਨ ਪੂਰੀ ਢੰਗਤਾਈ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਜਤਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਫਿਲਮ ਚੱਲ ਜਾਵੇ, ਉਹ 'ਏ' ਗ੍ਰੇਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਦੁਰ ਦੁਰ ਹੋਈ। ਦੱਸਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਚੌਹਾਨ ਨੇ 'ਸੀ' ਗ੍ਰੇਡ, ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਸੇਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਗੁੱਝੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਅਤੇ ਰੱਫਤ ਪੈ ਗਿਆ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ

ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਸਵਾਸਤਿਕ' (ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਸਕੂਲ ਫਾਰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਇਨ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਲਜ਼) ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਉਚੇਚਾ ਲੇਖ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਪਰਚੇ 'ਦਿ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ' ਵਿਚ ਛਪਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਹ ਗਜੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਠੋਸ ਦਲੀਲ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹ ਸਕੇ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੌਹਾਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ-ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਖਬਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲ ਤਾਂ ਗਜੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਔਕਾਤ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਵੱਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਬਚਾਉਣ ਬਾਰੇ ਤਿੱਖੀ ਬਹਿਸ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਹਿੰਦੂ-ਵਿਰੋਧ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਹੈ।

ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ 2015 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-179

ਤਸਵੀਰ: ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੰਨਾ

ਚੱਲ ਵੇ ਭਾਈ ਭਜਾ ਲੈ ਹਾਥੀ, ਮਾਰ ਕੇ ਇਹਦੇ ਸੋਟੀ।
ਛੇਤੀ ਦੇਣੇ ਲਵਾ ਦੇ ਗੇੜਾ, ਮੈਂ ਭੈਣ-ਵੀਰ ਸੰਗ ਬੈਠੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-177

ਫੀਲਡ ਗੰਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ਾ
ਸ਼ਾਨ ਸੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ।
ਲਿਖੀ ਇਬਾਰਤ ਅੱਜ ਵੀ ਬੋਲੇ
ਮਿਸਤਰੀ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਦੀ।
ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਾਲੋਂ ਉਜੜੀ ਜਾਵਣ
ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ।
ਅੱਖਾਂ ਅਸਾਂ ਨੇ ਮੀਚ ਛੱਡੀਆਂ
ਜਿਉਂ ਹੋਵਣ ਬਿਗਾਨੀਆਂ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਜਿੱਥੇ ਸਾਈਕਲ ਬਣਦੇ ਨੇ
ਚੱਲਦੀਆਂ ਉਨ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ੀਨਾਂ।
ਜਿੱਥੇ ਭੀੜ ਭੜੱਕੇ ਨੇ
ਕਰ 'ਤੀਆਂ ਸੋਨੇ ਭਾਅ ਜਮੀਨਾਂ।
ਇਹ ਫੀਲਡ ਗੰਜ ਵਾਲਾ
ਲੱਗਦਾ ਢਹਿ ਜੂ ਗੇਟ ਪੁਰਾਣਾ।
ਬੜਾ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਏ
ਮਿੱਤਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਾ।
-ਮਨਰਾਜ ਭੌਰਾ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-176

ਉਹ ਵੇਲੇ ਵੀ ਯਾਦ ਰਹਿਣਗੇ
ਜਦ ਚਿੱਠੀਆਂ-ਤਾਰਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਸੀ।
ਫਿਰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦਾ ਯੁੱਗ ਆ ਗਿਆ
ਪਾ ਉਂਗਲੀ ਡਾਇਲ ਘੁਮਾਉਂਦੇ ਸੀ।
'ਕੱਲਾ' 'ਕੱਲਾ' ਨੰਬਰ ਘੁਮਾ ਕੇ
ਹੈਲੋ ਹੈਲੋ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸੀ।
ਨੈਟ ਨੇ ਸੋ ਪੀਸ ਬਣਾ 'ਤਾ
ਗਰਦ ਤੋਂ ਜਿਹਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੇ ਸੀ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ

ਦੋਹਾਂ ਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ

ਖੇਡ ਜਗਤ

ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਦਾਰਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਇੱਕੋ ਸੀ ਜਾਂ ਦੋ? ਜੇ ਦੋ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸਲੀ ਕਿਹੜਾ ਸੀ ਤੇ ਨਕਲੀ ਕਿਹੜਾ? ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਿ ਦਾਰੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦੋ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਅਸਲੀ ਸਨ। ਇਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਹੀ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਦਸ ਸਾਲ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਦਾਰੇ ਦੀ ਗੁੱਡੀ ਚੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦਾਰਾ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਦੋਵੇਂ ਰੁਸਤਮੇ ਹਿੰਦ ਤੇ ਰੁਸਤਮੇ ਜ਼ਮਾਂ ਬਣੇ। ਦੋਵੇਂ ਮਝੈਲ ਸਨ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਜੱਟ ਸਿੱਖ। ਵੱਡਾ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਛੋਟਾ ਰੰਧਾਵਾ। ਛੋਟੇ ਦਾਰੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜੱਗ ਜਾਣਦੇ ਜਿਸ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਤੇ 'ਮੇਰੀ ਆਤਮ ਕਥਾ' ਪੁਸਤਕ ਵੀ ਲਿਖੀ। ਵੱਡੇ ਦਾਰੇ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ 'ਗੁੰਮਨਾਮ ਚੈਂਪੀਅਨ' ਨਾਂ ਦਾ ਨਾਵਲ ਲਿਖਿਆ ਜੋ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੇ

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 905-799-1661

ਛਾਪਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਦਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਨਣਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦਾਰਾ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਦਾਰਾ ਦੁਲਚੀਪੁਰੀਆ ਤੇ ਦਾਰਾ ਧਰਮਚੱਕੀਆ ਕਰ ਕੇ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਦਾਰੇ ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਲਈ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸਿੰਘਾਪੁਰੋਂ ਫਰੀ ਸਟਾਈਲ ਕੁਸ਼ਤੀ ਸਿੱਖੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਹ ਭਾਤੇ ਦੀਆਂ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਵੀ ਰਹੇ। ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਾਚਾ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੇਲੀ ਸੀ। ਉਹ 'ਕੱਠੇ ਖਾ ਪੀ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਵੱਡੇ ਦਾਰੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਕੇ ਭਰਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਕ ਭਰਾ ਯਾਨਿ ਕਜ਼ਨ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਾਚਾ ਵੀ ਦਾਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਉਸ ਕਤਲ ਬਦਲੇ ਦਾਰੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਉਹਦੀਆਂ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਵਿਖਾ ਕੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਫੰਡ 'ਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਰਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੁਸ਼ਤੀ ਲੜਨ ਵੇਲੇ ਹੱਥਕੜੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਵਿਖਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁੜ ਜੜ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। 1957 ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਇਕ ਕੁਸ਼ਤੀ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖੀ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਕੱਦ ਸੱਤ ਫੁੱਟ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ ਜਦਕਿ ਛੋਟੇ ਦਾਰੇ ਦਾ ਸਵਾ ਛੇ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਰਤਾ ਕੁ ਘੱਟ ਸੀ।

ਦਾਰੇ ਦੁਲਚੀਪੁਰੀਏ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਕ ਭਰਾ ਨੂੰ ਜਿਸ ਛੱਪੜ ਵਿਚ ਕੁਹਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਡੁਬੋ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਆਇਆਂ। ਦਾਰੇ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੋਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਜਿਸ ਬੀਰੀ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਵੇਖ ਲਈ ਹੈ। ਦੁਲਚੀਪੁਰਾ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਲਾਗੇ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਹੈ ਜਿਥੇ ਮੇਰਾ ਭਤੀਜਾ ਬਲਵੰਤ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਘੋਖ ਪੜਤਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਦਾਰੇ ਦੁਲਚੀਪੁਰੀਏ ਦੀ ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ ਨਾਵਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀ। ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਗਲਪੀ ਰੰਗ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, "ਜਦੋਂ

ਦੁਲਚੀਪੁਰ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਫਿਰਦਿਆਂ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲੀਆਂ ਬੀਰੀਆਂ ਵਿਚ, ਭਲਵਾਨੀ ਵਿਚ ਪੁੰਮਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੈੜਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀਆਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਪਾਲੀਆਂ ਸਨ। ਕਲਪਨਾ ਵਿਚ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਡ 'ਚ ਫਿਰਦਾ ਦਿਖਦਾ..."

"ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜੋ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਪਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਸੀ, ਦਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਲਬੀਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਵੀ ਇਕ ਦੇ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕੀਆਂ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਈ। ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੋਤਰਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹੀ। ਪੋਤਰੇ ਰਘਬੀਰ ਨੇ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ..."

ਦਾਰਾ ਦੁਲਚੀਪੁਰੀਆ 1988 ਵਿਚ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਪੋਤੇ ਹਨ, ਇਕ ਪੜਪੋਤਾ ਤੇ ਇਕ ਪੜਪੋਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਹਰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਰੇ ਦੀ ਸੱਤ ਫੁੱਟੀ ਸਮਾਧੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਤ ਫੁੱਟ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਵਰਲਡ ਚੈਂਪੀਅਨ ਕਿੰਗਕਾਂਗ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਰੁਸਤਮੇ ਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ 'ਦਾਰਾ ਦਾਰਾ' ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਉਹ ਜੀਦੇ ਜੀਅ ਮਿੱਥ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਦੰਦ ਕਥਾਵਾਂ ਚੱਲ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਦੰਦ ਕਥਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਧੌਣੋਂ ਫੜ ਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਭਿੜਾ ਕੇ ਛੱਪੜ ਵਿਚ ਡੱਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਦੰਦ ਕਥਾ ਸੀ ਪਈ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰਨਖੰਡਾ ਸਾਨੂੰ ਪੈ ਗਿਆ ਪਰ ਦਾਰੇ ਨੇ ਸਿੰਗ ਫੜ ਲਏ। ਫਿਰ ਦੋਵੇਂ ਧੱਕਧੱਕੀ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਆਖਰ ਸਾਨੂੰ ਦੀ ਮੋਕ ਵਗ ਗਈ ਤੇ ਸਿੰਗ ਛੁਟਦਿਆਂ ਸਾਰ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਭੱਜਿਆ ਕਿ ਮੁੜ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਨਾ ਵੜਿਆ।

ਦਾਰੇ ਦੁਲਚੀਪੁਰੀਏ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬੜੇ ਉਤਰਾਅ ਚੜ੍ਹਾਅ ਆਏ। ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਚਾਰਦਿਆਂ ਘੁਲਣ-ਘੁਲਾਈ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨ, ਪਰਵਾਸੀ ਬਣਨ, ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਲੜਨ, ਖੂਨ, ਸਜ਼ਾ, ਰੁਮਾਂਸ, ਸਰਪੰਚੀ, ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਭਲਵਾਨੀ ਕਲਚਰ ਵਿਚ ਗੁੱਧੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਫਿਲਮ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ 'ਗੁੰਮਨਾਮ ਚੈਂਪੀਅਨ' ਦਾਰੇ ਦੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਦਾਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਕ ਉਚੀ ਲੰਮੀ ਸੁੰਦਰ ਬਾਹਮਣੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਘਰ ਲਿਆ ਬਿਠਾਈ। ਉਹ ਯੱਕਾ ਜੋੜ ਕੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਸੌਂਕ ਦਾ ਗੋਤਾ ਕੱਢਣ ਜਾਂਦੇ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਸੀ, ਪਈ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੌਤ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਯਾਸ਼ੀ 'ਚ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਦਾਰੇ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਬੁਰਾ ਬੀਤਿਆ। ਉਹ ਸੂਗਰ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਤੇ ਜੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਕੱਟੇ ਗਏ ਤੇ ਚੂਲਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਾਹਜ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਜੁੱਸਾ ਸਵਾ ਕੁਇੰਟਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 70 ਕਿਲੋ ਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ 70ਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ।

ਨਾਵਲ 'ਗੁੰਮਨਾਮ ਚੈਂਪੀਅਨ' ਦੇ ਅੰਤਲੇ

ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇੰਜ ਬਿਆਨੀ ਗਈ ਹੈ, "ਆਪਣੇ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤਰ ਸਾਲ ਦੇ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਸੱਤਰ ਕਿੱਲੋ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੱਤਿਆ ਸੂਤ ਲਈ ਸੀ। ਕਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ

ਦਾ ਉਤਮ ਸਿੰਘ, ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰੂਪਾ ਸਿੰਘ, ਰੂਪਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੂੜ ਸਿੰਘ, ਬੂੜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਯਾਨਿ ਬਕੱਲਮ ਖੁਦ..."

ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੁਲਚੀਪੁਰੀਆ

ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ

ਗੱਲ ਕਿ ਕੰਜਰੀਆਂ ਤੇ ਭਲਵਾਨਾਂ ਦਾ ਬੁਢਾਪਾ ਮਾਤਾ ਹੀ ਬੀਤਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੱਡੀ ਹੰਢਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਤੁਰਨੋਂ ਫਿਰਨੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ...ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਜਾਨ ਲੇਵਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਭਲਵਾਨ ਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਘਰ ਵਾਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਘਰ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਏ।...ਆਖਰ ਪੰਝੀ ਜੁਲਾਈ 1988 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਭਲਵਾਨ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਬਲਬੀਰ ਕੌਰ, ਪੁੱਤਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੋਤਰੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਇਸ ਫਾਨੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ।"

ਦੂਜੇ ਦਾਰੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਨੂੰ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਜੀਹਨੇ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ। ਉਹ ਰਾਮਾਇਣ ਸੀਰੀਅਲ ਵਿਚ ਹਨੂਮਾਨ ਦਾ ਰੋਲ ਕਰ ਕੇ ਹੋਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਦਾਰਾ ਸਟੂਡੀਓ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਰਿਹਾ। ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਜੱਟ ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਬਣਿਆ। 1978 ਵਿਚ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨਾਲ ਜਲੰਧਰ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ 'ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨ' ਜੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀ' 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਦਾਰੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਵਾਨ ਤੇ ਫਿਲਮੀ ਐਕਟਰ ਵਜੋਂ ਤਾਂ ਜੱਗ ਜਾਣਦੇ ਪਰ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਲੇਖਕ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਰਲ ਬੋਲੀ 'ਚ ਆਤਮਕਥਾ ਲਿਖੀ। ਪੇਸ਼ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਕਥਾ 'ਚੋਂ ਉਹਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਦੇ ਅੰਸ਼:

"ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਧਰਮਚੱਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਈ ਮੀਲ ਦੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਸੜਕ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਲਈ ਦੋ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਪੱਕਾ ਟੋਟਾ ਹੈ। ਧਰਮਚੱਕ ਪਿੰਡ ਬੱਝੇ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਡਾ ਵੱਡਾ ਵਡੇਰਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਧਰਮ ਸੀ, ਦੋ ਕੁ ਮੀਲ ਦੂਰ ਪਿੰਡ ਕੁਹਾਟਵਿੰਡ ਤੋਂ ਆਇਆ ਤੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਪਿੰਡ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹੈ ਧਰਮ ਰੰਧਾਵੇ ਦੀ ਔਲਾਦ, ਜਿਹੜੀ ਸਤਾਰਾਂ ਅਠਾਰਾਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਧਰਮਚੱਕ ਡੇਰੇ ਲਈ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਚੜ੍ਹਤ ਤੇ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ ਖੇਖਰ, ਖੇਖਰ ਦਾ ਪਠਾਣ ਤੇ ਪਠਾਣ ਦਾ ਸਾਂਦਰਣ, ਸਾਂਦਰਣ ਦਾ ਢੀਂਗਾ ਤੇ ਢੀਂਗੇ ਦਾ ਨੰਦਾ, ਨੰਦੇ ਦਾ ਗੁਰਦਾਸ। ਗੁਰਦਾਸ ਦਾ ਪਲਾਤ ਤੇ ਪਲਾਤ ਦਾ ਦੇਵਾ, ਦੇਵੇ ਦਾ ਦਸੌਂਦਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਸੌਂਦਾ ਸਿੰਘ

ਹੋਰ ਦੇਖੋ, "ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬੂੜ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਬਾਬੇ ਬੂੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਹਯਾਤੋਕੋਟ ਜਿਹੜਾ ਧਰਮਚੱਕ ਤੋਂ ਵਾਈ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਹੈ, ਜਾ ਜ਼ਮੀਨ ਗਹਿਣੇ ਲਈ। ਬਾਬੇ ਹੋਰੀ ਚਾਰ ਭਰਾ ਸਨ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ, ਮੱਲਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੂੜ ਸਿੰਘ। ਉਹ ਰੋਜ਼ ਧਰਮਚੱਕੋਂ ਹਯਾਤੋਕੋਟ ਵਾਹੀ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਚਾਰਾ ਵਗੈਰਾ ਵੀ ਏਡੀ ਦੂਰੋਂ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ। ਛੇ ਵੀਹਾਂ ਵਿੱਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਹੜੀ ਛੇ ਵੀਹਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਗਹਿਣੇ ਲਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਕਈ ਸਾਲ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰੁਪਏ ਬਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ

ਦਾਰੇ ਦੁਲਚੀਪੁਰੀਏ ਦੀ ਸਮਾਧੀ।

ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁੱਲ ਘਟ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਯਾਤੋਕੋਟੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਛੇ ਵੀਹਾਂ ਰੁਪਏ ਫੜ ਕੇ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾਏ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਛੁਡਾ ਲਈ। ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਡੀਦੀ-ਵੰਡੀਦੀ ਇੰਨੀ ਘਟ ਗਈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਈ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਵਿੱਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪੰਜ ਪੁੱਤਰ ਜਿਹੜੇ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਤਗੜਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਾਤਾ ਬਣਾਈ ਜਾਣ...

...ਬਾਬੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹਯਾਤੋਕੋਟ ਵਾਲੇ ਪੈਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਮਿਲੇ, ਉਸ ਦੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹੱਦ 'ਤੇ ਹੀ ਚੰਨਣਕਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਲਈ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਵਿੱਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਘਰ ਦੇ ਪੰਜ ਤੇ ਗਹਿਣੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿੱਥੇ, ਬਾਬੇ ਹੋਰੀ ਔਖੇ ਸੌਖੇ ਹੋ ਕੇ ਲੱਗੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ...। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਘੁੱਗੀ ਵਾਂਗੂ ਉਡਦਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉੱਤੇ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ, ਭਈ ਇਹ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਲੱਗਦਾ ਪਰ ਹੈ ਗੱਡੇ ਜਿੱਡਾ। ਜੇ ਬਹਿਸ ਵਧ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫੌਜੀ ਚਾਚੇ ਕੋਲੋਂ ਜਾ ਕੇ, ਪੁੱਛ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ

ਕਿ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਗੱਡੇ ਜਿੱਡੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਵੇਲੇ ਦੀ ਦੱਸ ਰਿਹਾਂ। 19 ਨਵੰਬਰ 1928 ਦਾ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗੱਲ 1933 ਜਾਂ 1934 ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।"

ਬਾਪ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦਾ ਉਹਲਾ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਜਾਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਉਹ ਇੰਜ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, "ਬਾਪੂ ਦੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਪਾ ਕੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਭੇਜਿਆ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬੜੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ। ਤਨਖਾਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੀ ਜਾਣੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਕੰਮ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਆਖਿਰ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਭਈ ਵਾਹੀ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਗਿਆ ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਵੀ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਚਿੰਤਾ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਰਹੀ। ਅੱਗੋਂ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਲੁਕੇ ਕੇ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਜਾਹਰ ਹੋ ਗਈ ਬਈ ਪੈਲੀ ਉਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਬੜੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਆਖਿਰ ਮਾਂ ਜੀ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਵੇਚ ਕੇ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਉਤਾਰਿਆ..."

...ਖ਼ੈਰ, ਜੋ ਹੋਇਆ ਸੋ ਹੋਇਆ, ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਹੋਈ ਤੇ ਉਹ ਫਿਰ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਬਾਪੂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਇਕ ਭਰਾ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਾਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਬਾ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਨੇ ਪਿੰਡ ਬੱਝਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਨੌ ਸੌ ਵਿੱਥੇ, ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਪੜਦਾਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਔਲਾਦਾਂ ਨੇ ਜੰਮ ਕੇ ਇਸ ਰੰਗੀਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਏ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਘਟਦੀ ਘਟਦੀ ਘਰ ਪ੍ਰਤੀ ਪੰਜ ਜਾਂ ਦਸ ਵਿੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਫਿਰ ਵਿਚਾਰੇ ਧਰਮਚੱਕੀਏ ਪਿੰਡ ਛੱਡ-ਛੱਡ ਲੱਗੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਵੱਸਣ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰਤ ਈਜਾਦ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਲੱਭ ਹੀ ਲਿਆ ਤੇ ਮਨੀ ਆਰਡਰ ਧਰਮਚੱਕ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ।"

ਉਹ ਛੱਪੜ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਾਰੇ ਨੇ ਸ਼ਰੀਕ ਭਰਾ ਨੂੰ ਡੁਬੋ ਕੇ ਮਾਰਿਆ। ਲੇਖਕ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਦਾਰੇ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੋਤਰੇ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ ਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ

ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਧਾਰਮਿਕ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ ਅਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਨੇ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ, ਯਮਲਾ ਜੱਟ, ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਸਰੂਪ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਧੀਆਂ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵੀ ਹੋਏ। ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ ਅਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ 'ਤਲਵਾਰ

ਗੀਤ ਆਉਣ ਨਾਲ ਚਮਕੀਲਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਫ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਚਰਚਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਮਰਜੋਤ ਦਾ ਵੀ ਚਮਕੀਲੇ ਦੇ ਹਿੱਟ ਹੋਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ

ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕ ਚਮਕੀਲੇ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਚਮਕੀਲੇ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਇੰਨੇ ਹਿੱਟ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਗੀਤ

ਅਮਰਜੋਤ ਤੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ

ਮੈਂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਹਾਂ' 1985 ਵਿਚ ਐਚ. ਐਮ. ਵੀ. ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ। ਮਰਹੂਮ ਗੀਤਕਾਰ ਸਨਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਬਹੁਤ ਹਿੱਟ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਵਿਚ ਵੱਜਿਆ। ਸਿਰਫ 'ਤਲਵਾਰ' ਮੈਂ ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਹਾਂ' ਗੀਤ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਐਲ. ਪੀ. ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਕਿਆ। 1986 ਵਿਚ ਇਸ ਜੋਤੀ ਦਾ 11 ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਐਲ. ਪੀ. 'ਨਾਮ ਜਪ ਲੈ' ਸੋਨੇਟੋਨ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਇਆ। ਧਾਰਮਿਕ ਟੇਪ 'ਬਾਬਾ ਤੇਰਾ ਨਨਕਾਣਾ' 1987 ਵਿਚ ਐਚ. ਐਮ. ਵੀ. ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 9 ਗੀਤ ਸਨ। ਇਸ ਟੇਪ ਵਿਚਲਾ ਗੀਤ 'ਸਾਬੋ' ਬਾਬਾ ਖੋਹ ਲਿਆ ਤੇਰਾ ਨਨਕਾਣਾ' ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੀਤਕਾਰ ਸਵਰਨ ਸੀਵੀਆ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦੀ ਤਰਜਮਾ ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਖੁਦ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਗੀਤ ਅੱਜ ਵੀ ਮਕਬੂਲ ਹੈ।

ਚਮਕੀਲੇ ਦੇ ਗਾਏ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ 'ਨੀ ਤੂੰ ਨਰਕਾ' ਨੂੰ ਜਾਵੇਂ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਦੀਵਾਰੇ', 'ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ', 'ਕਾਲਜੇ ਨੂੰ ਚੀਸ ਪੈ ਗਈ' ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ

ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ। ਅਮਰਜੋਤ ਦੇ ਗਾਏ ਸੋਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ 'ਪਟਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਿਆ', 'ਦਸਤਾਰਾਂ ਕੇਸਰੀ', 'ਕੰਧੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀਏ', 'ਪੀਰਾਂ ਦਾ ਪੀਰ ਕੁੱਤੇ, ਸੁੱਤਾ ਜੰਡ ਦੇ ਬੱਲੇ', 'ਨੀ ਆਓ ਭੈਣੋਂ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਾਈਏ ਘੋੜੀਆਂ', 'ਲੈ ਲਓ ਚੁੰਨੀਆਂ ਸਿਰਾਂ' ਤੇ, ਅਸੀਂ ਕਰਨ ਲੜਾਈ ਆਪੋ ਚੱਲੀਆਂ' ਬਹੁਤ ਹਿੱਟ ਹੋਏ।

ਭਾਈ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚਮਕੀਲੇ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ।

ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਦਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ:

–ਨਾਮ ਜਪ ਲੈ ਨਿਮਾਣੀ ਜਿੰਦੇ ਮੇਰੀਏ, ਔਖੇ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਆਉਗਾ।

ਚਮਕੀਲੇ ਦੇ ਗਾਏ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਨਾਸ਼ਮਾਨਤਾ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

–ਕੀ ਮੁਨਿਆਦਾਂ ਤੇਰੀਆਂ,

ਪਾਣੀ ਦਿਆ ਬੁਲਬੁਲਿਆ।

–ਢਾਈ ਦਿਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣੀ ਇਥੇ ਤੂੰ,

ਦੋਹਾਂ ਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨਹਿਰੂ, ਮੁਰਾਰ ਜੀ ਡਿਸਾਈ, ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ, ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਵੀ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਰੁਸਤਮੇ ਪੰਜਾਬ, ਰੁਸਤਮੇ ਹਿੰਦ, ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਚੈਂਪੀਅਨ ਤੇ ਰੁਸਤਮੇ ਜ਼ਮਾਂ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ।

ਉਸ ਨੇ ਪੰਜ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਤੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਕਦੇ ਸੈਮਸਨ, ਕਦੇ ਹਰਕੁਲੀਸ, ਕਦੇ ਜੱਗਾ ਡਾਕੂ, ਕਦੇ ਭੀਮ, ਕਦੇ ਧਿਆਨੂ ਭਗਤ, ਕਦੇ ਸੂਰਮਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਦੇ ਹਨੂਮਾਨ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਦੋਹਾਂ ਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਰੁਸਤਮੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦਾਰਾ ਨਾਂ ਤਾਕਤ ਦਾ ਨੱਪਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਘਿਓ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਦਾਰੇ ਦਾ ਨਾਂ ਵਰਤਦੇ ਰਹੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਪਰਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਕਸਰ

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ, “ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦਾਰਾ ਭਲਵਾਨ ਐ!” ਵੱਡੇ ਦਾਰੇ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਦਾਰੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਮਰਨ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਦਾਰਾ ਦੁਲਚੀਪੁਰੀਆ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਦਾਰਾ ਧਰਮਚੱਕੀਆ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮ ਕਥਾ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਇੰਜ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, “ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਜਿਥੇ ਨਰੋਲ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਥੇ ਪਰਹੇਜ਼ ਤੇ ਚੰਗੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾ ਕਰਨਾ ਸਿਹਤ ਵਾਸਤੇ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ, ਅਫ਼ੀਮ, ਸਿਗਰਟ, ਭੰਗ ਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਸਿਹਤ ਵਾਸਤੇ ਅਤੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹਨ। ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵਾਕ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇੰਜ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਿਹਤ ਖੁਮਾਰੀ ਨਾਨਕਾ

ਚੜ੍ਹੀ ਰਹੇ ਦਿਨ ਰਾਤ...

...ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੈ ਬੇਫ਼ਿਕਰੀ। ਬੇਫ਼ਿਕਰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਹੋ ਸਕੇ ਸੱਚ ਬੋਲੋ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਕੋਈ ਵੀ ਐਸਾ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਭਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਨੇਕੀ ਕਰ ਕੁੰਦੇ ਮੇ ਭਾਲ ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਕਦੇ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਮੌਜ ਮੇਲਾ ਵੇਖਣ ਆਏ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਸੁਹਾਵਣੀ ਬਣਾ ਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਆਪਾਂ ਸਵਾਦ ਲਈਏ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸੋਹਣੀ ਬਣਾ ਕੇ ਛੱਡ ਜਾਈਏ। ਇਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ ਤੇ ਏਹੀਓ ਇਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ।”

ਐਵੇਂ ਨਾ ਜਿੰਦੇ ਮਾਣ ਕਰੀਂ।

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਦੀ ਉਪਮਾ ਨੂੰ ਵੀ ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਵੱਖਰੇ ਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ:

–ਪਤੀ ਦਿੱਤਾ, ਪੁੱਤ ਗਿਆ,

ਪੋਤਰੇ ਵੀ ਤੋਰ ਦਿੱਤੇ,

ਕੀਤੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਕਮਾਲ।

ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਮਕੀਲਾ ਅਤੇ ਅਮਰਜੋਤ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਨੂੰ ਪਾਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ:

–ਨੀ ਤੂੰ ਨਰਕਾ ਨੂੰ ਜਾਵੇਂ

ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਦੀਵਾਰੇ,

ਤੂੰਹੀਓ ਕਤਲ ਕਰਾਏ

ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਲਾਰੇ।

ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਬਹੁਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਗੀਤਕਾਰ ਸਵਰਨ ਸੀਵੀਆ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗਾਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਗੀਤ ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ ਸਨਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਦਲਜੀਤ ਦਰਦੀ, ਗਿੱਲ ਨੱਬੋਹੇਤੀ, ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੌਰਥ, ਦੇਬੀ ਮਖਸੂਸਪੁਰੀ ਤੇ ਕਰਮ ਸਿੰਘ

ਮਹਾਲਵੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗਾਏ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਆਪ ਵੀ ਲਿਖੇ। ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ 'ਪੰਡਤੋ ਪੱਟੇ ਗਏ ਤਰ ਗਈ ਰਵੀਦਾਸ ਦੀ ਪੱਥਰੀ', 'ਦੇਗ 'ਚ ਉਬਾਲੇ ਖਾਵੇ ਬੈਠ ਕੇ ਦਿਆਲਾ ਭਾਈ, ਮੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਰਾਮ ਨਾਮ ਬੋਲਦਾ', 'ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਕੱਤ ਪੂਣੀਆਂ ਰੱਬ ਚਰਖਾ ਕੱਤੇ ਨੀ ਜਿੰਦੇ ਤੇਰਾ' ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

ਚਮਕੀਲੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਗਾਏ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ ਸੁਣੇ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਇੰਨੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਇਸ ਜੋਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੱਕ ਦੀ ਨੋਬਤ ਨਾ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚੋਂ ਲੋਪ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਜੋਤੀ ਭਾਵੇਂ 8 ਮਾਰਚ 1988 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਛਾਏ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ, ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਜੋਤੀ ਦੇ ਗਾਏ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰੋਤੇ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਏਜੰਡਾ

ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਤੇ ਫਿਰ ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਮੇਰੇ ਦੋ ਲੇਖ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' (ਅੰਕ 25 ਤੇ ਅੰਕ 28) ਵਿਚ ਛਪੇ ਤਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਤੋਂ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਕਈ ਕੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਆਏ। ਫੋਨ ਅਤੇ

ਤੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਗਾਂਧੀ ਕਿਉਂਕਿ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਹਮਦਰਦ ਸੀ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਰੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਸਨ; ਫਲਸਰੂਪ ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਮੰਤਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜਿਹਾ ਨਰਮਦਲੀਆ ਹਿੰਦੂ ਨੇਤਾ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਤਾਂ ਵੀ, ਸਿੱਖ ਚੇਤਨ ਰਹਿਣਗੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦਾ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਗਏ ਇਕ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਨੂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਹੈ। ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਉਪਰ ਘੱਟ, ਆਪਣਿਆਂ ਉਪਰ ਵਧੀਕ ਇਲਜ਼ਾਮਤਾਸੀ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਤਵਾਜ਼ਨ ਵਿਗੜਨ ਕਰ ਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਾਂ। ਸਾਰੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਈਸਾਈ ਮੈਥੋਂ ਮੇਰੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ, ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਗੁਰਮਤਿ ਬਾਰੇ ਮੰਦਭਾਵਨਾ ਤਹਿਤ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ, ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵਾਂਗਾ।

–ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: +91-94642-51454

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਈ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਮੈਥੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਕੀ ਹੈ? ਪਹਿਲਾ ਮਨੋਰਥ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ 'ਸ਼ੇਰ ਆਇਆ, ਸ਼ੇਰ ਆਇਆ' ਦਾ ਰੌਲਾ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਕੇ।

ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹਿਆ ਹੈ ਕਿ:

1. ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁੱਲਤ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਗਾਂਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੌਰਵਾਂ ਅਤੇ ਰਾਵਣ ਖਿਲਾਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ।

2. ਗਾਂਧੀ ਪੱਕਾ ਹਿੰਦੂ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਰਾਮਰਾਜ ਦਾ ਸੀ। ਰਾਮਰਾਜ ਦੇ ਨੈਣ ਨਕਸ਼ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਸਨ ਜਿਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਬੇਗਮਪੁਰੇ ਦੇ ਹਨ। ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵਰਣਾਸ਼ਰਮ ਪ੍ਰਥਾ

ਵਿਭਾਗੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ ਨੇ ਘੇਰੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਹਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਰਾਹਤ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ ਵਿਭਾਗੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਤੇ ਢਾਈ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਕੋ ਵਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬੀਤੇ ਸੀਜ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਬੇਮੌਸਮੀ ਬਰਸਾਤ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਖ਼ਰਾਬੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਵਧਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦਾ

ਐਲਾਨ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਰਾਹਤ ਸਕੀਮ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਰਾਹਤ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਰਾਇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਖੇਤਰੀ ਮੰਤਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ। ਉਹ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼. ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੌਰੇ ਉੱਤੇ

ਹਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਬਾਰੇ ਇਕ ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਕਿਸਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਜੀ.ਐਸ. ਕਾਲਕਟ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜੁਲਾਈ 2014 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ

ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਠ ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਬਜਾਏ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਪਰ ਨੀਤੀ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕੀ। ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਡੀ.ਸੀ. ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੀ.ਐਮ.ਓ., ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ., ਮੁੱਖ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਅਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਕੋਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਘੰਟੇ 15 ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ...

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹਰ ਘੰਟੇ 15 ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 1.31 ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਮਲੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਦਕਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੇਨੱਈ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਰਾਈਮ ਰਿਕਾਰਡਜ਼ ਬਿਊਰੋ (ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ.ਬੀ.) ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 69.7 ਫੀਸਦੀ ਉਹ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ 16,307 ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ 16,122 ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ 14,310 ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 12.4, 12.2 ਤੇ 10.9 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਵਿਚੋਂ ਚੇਨੱਈ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 2214 ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਆਹ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਘਰੇਲੂ ਮਸਲਿਆਂ ਕਾਰਨ 21.7 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ 18 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਾਹੀਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਕਰਵਾਏ ਸਰਵੇਖਣ ਦੌਰਾਨ ਤਕਰੀਬਨ ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ

ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ 2010 ਤੱਕ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕੀਤਾ ਵਾਅਦਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਇਆ।

ਡੋਵਾਲ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਤੇ ਹਕੀਕਤਾਂ

ਜੇ ਹੁਣ ਤਕ 'ਡੋਵਾਲ ਸਿਧਾਂਤ' ਦੀ ਕਿਤੇ ਬਹੁਤੀ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਾਸਿਥ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣੇ ਅਜੀਤ ਡੋਵਾਲ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਤੰਬਰ 2014 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੇਇਚਿੰਗ (ਚੀਨ) ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਲਫਜ਼ੀ ਮੁਹਾਦਰਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ। ਚੀਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦ-ਚੀਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ 'ਉੱਚੀ ਉਡਾਣ' ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੋਵੇਂ ਹੀ 'ਦੋ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤਵਰ, ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾਕੁਨ

ਹਰੀਸ਼ ਖਰੇ

ਲੀਡਰ' ਹਨ। ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਬੜੇ 'ਸੰਜੀਦ' ਲੀਡਰ ਹਨ, ਦੋਹਾਂ ਕੋਲ ਕਾਰਜਕਾਲ ਪੱਖੋਂ ਚੋਖਾ ਸਮਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ 'ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਥਾਪਤ' ਵੀ ਹੈ।

ਡੋਵਾਲ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵੇਲੇ ਇਹਤਿਆਜ਼ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ 'ਸਿਰਫ ਇਕੱਲੇ-ਇਕਹਿਰੇ ਪੱਖ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ' ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਦੀ ਝਲਕ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਖਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਢਾਂਚੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਸੋਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਣਨੀਤਕ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਅਤੇ ਮਰਜ਼ੀ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਉੱਚੀ ਉਠ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉੱਚ-ਦੁਮਾਲਤਾ ਲੀਡਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਸਫ਼ਾਰਤੀ ਨਖ਼ਰੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਉਮਾਹ ਦੀ ਦੇਣ ਕਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

'ਲੀਡਰ' ਦੇ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਇਹ ਨਵੀਂ ਸੂਰ, ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਆਸੀ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਐਨ ਫਿੱਟ ਬੈਠਦੀ ਹੈ। ਰਣਨੀਤਕ ਢਾਂਚਾਗਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਉਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਲੀਡਰ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਹੀ ਸੰਘ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਜਾਪਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਨ ਸੰਘ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ, ਅਜਿਹੇ ਲੀਡਰ (ਲੀਡਰਾਂ) ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਚੀਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਹੱਲਾ-ਬੋਲ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤ ਹੋਣ। ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਅਜਿਹੇ ਲੀਡਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ 'ਹਿੰਦੂ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ' (ਇਹ ਜੁਮਲਾ ਸੰਘ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਕ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਸੀ) ਦੇ ਔਗੁਣ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੱਧ ਵਰਗ ਵਧੇਰੇ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ, ਅਜਿਹੇ ਲੀਡਰ ਲਈ ਤਾਂਘ ਵੀ ਵਧਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਮੁਹਿੰਮ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨੇਤਾ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਔਖਾਂ ਵਿਚ ਔਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕੇ (ਆਂਖ ਮੇਂ ਆਂਖ ਡਾਲ ਕੇ ਬਾਤ ਕਰੇਗੇ)।

ਡੋਵਾਲ-ਮੋਦੀ ਸਾਂਝ ਬਾਰੇ ਕਿਤੇ ਬਹੁਤੀ ਖਬਰਸਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। 2009 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਡੋਵਾਲ, ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਵਾਲੇ 'ਅੱਡੇ' ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 'ਕਮਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ' ਨੇ ਅਡਵਾਨੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਸੁੱਟਿਆ ਸਨ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਡੋਵਾਲ ਨੇ ਕਾਂਟਾ ਕਦੋਂ ਬਦਲਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ, ਖਬਰ-ਸੂਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 2012 ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਮੋਦੀ ਦੀ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਹੋਈ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਡੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ' ਮੋਦੀ ਦੇ ਵਡਮੁੱਲੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਗੈਰ ਰਾਜਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਸ਼ਖ਼ਸਾਂ' (ਨੌਨ ਸਟੇਟ ਐਕਟਰਜ਼) ਖੁਫੀਆ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਸਾਂਝ ਨੇ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੇਤਤਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੋਦੀ ਖੁਦ ਵੀ ਹਰ ਇੱਕ 'ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ। ਡੋਵਾਲ, ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੇ ਜਟਿਲ ਤੇ ਬਿਖ਼ਮ ਸੰਸਾਰ ਬਾਰੇ ਮੋਦੀ ਦੇ ਰਾਹ ਦਸੇਰੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਹੁਣ ਘਿਉ-ਖਿਚਤੀ ਹਨ।

'ਤਾਕਤਵਰ ਲੀਡਰ' ਵਾਲਾ ਡੋਵਾਲ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਕਰਸ਼ਣ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਿਆ,

ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ, ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਚ ਬਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਜੋੜ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਸੱਤਿਆ ਭਰੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮੋਦੀ ਦੀ 'ਈਵੈਂਟ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ' ਵਾਲੀ ਰੁਚੀ ਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੱਧ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਆਲਮੀ ਰੁਤਬੇ ਅਤੇ 'ਗੌਰਵ' ਲਈ ਉਮੀਦਾਂ ਤਾਂਘਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਅਦਭੁੱਤ ਨਜ਼ਾਰੇ ਡੋਵਾਲ-ਮੋਦੀ ਜੋੜੀ ਸੰਭਵ

ਅਜੀਤ ਡੋਵਾਲ

ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ

ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਛਾਂ, ਮੋਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਅਤੇ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਦਲਾਲ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਖਿਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਉਂਜ, ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਡੋਵਾਲ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ, ਹੁਣ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਵੀ ਹੈ। ਬਾਜ਼ੀ ਪਲਟਾਉਣ ਵਾਲੇ 'ਲੀਡਰ' ਵਜੋਂ ਸਾਡਾ ਮੌਜੂਦਾ ਤਾਣ, ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉਰੂਹਾਂ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪੂਰਵ ਧਾਰਨਾ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੀਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜੁਗਲਬੰਦੀ ਨੇ ਸੁਹਜਮਈ ਤੇ ਮਾਰੂ ਬੜਤ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਮਸਲਨ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਕੀ-ਉਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਲਖਵੀ ਵਾਲੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਚੀਨੀ ਵੀਟੋ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਚੀਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ੀ

ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਸਲੀਅਤਾਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਤੁਹਾਡੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਖੇਡ ਖੇਡਣੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੋ।

ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰਨ ਦੌਰਾਨ ਦੂਜੇ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਵਾਚਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕੋਚ ਨਵੇਂ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਫੜਦੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਣਨੀਤਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵਾਚਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋਖਿਆ ਹੈ। ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੀ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੌਮੀ ਸਹਿਮਤੀ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਮਹੀਨ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਸਹਿਮਤੀ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਯਤਨ ਤਕ ਨਹੀਂ

ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝੀ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨੀ, ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਵਾਲੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਦੇ ਹਨ; ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਅਰੰਭਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਗਾ ਵੱਡਾ ਤੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਕਿਸੇ ਕੌਮੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ, ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ, ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਸਫ਼ਾਰਤੀ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇ ਮਖੌਲ ਉਡਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਲਮੀ ਮੰਚ ਉਤੇ ਕਠੋਰ ਤੇ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਦਿਸਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਘਰੇਲੂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਜਾਂ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਭੀੜ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਕਸ ਆਲਮੀ ਆਗੂਆਂ ਉਤੇ ਚਿਰ-ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਰਣਨੀਤਕ ਦਰਸ਼ਕ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਲਾਮਤੀ ਕੌਸਲ ਦੀ ਸੀਟ ਨਹੀਂ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰਾਜਪੱਥ ਉਤੇ ਵਿਰਾਟ ਯੋਗ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਖੁਦ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਡੋਵਾਲ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਸਲ ਨੁਕਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਣਨੀਤਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਉਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ 'ਲੀਡਰ' ਉਤੇ ਬੇਮੇਲ ਦਬਾਅ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੈਨਰੀ ਕਿਸਿੰਗਰ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, 'ਆਪਣੀਆਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਨਾ, ਦਾਨਿਸ਼ਮੰਦੀ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।' ਡੋਵਾਲ ਸਿਧਾਂਤ ਕੂਟਨੀਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਅਜਿਹੀ ਫਿੱਲਤ ਪਹੁੰਚ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਫ਼ਾਰਤ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕਲਾ ਦੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਤੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਨ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਖਲਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਕ ਨੇਤਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਪਹੁੰਚ, ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੌਮੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਮਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਨੂੰ ਪੋਤਲਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੋਈ ਵੀ ਲੀਡਰ ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉੱਡਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੇਰ-ਸਵੇਰ, ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਉਹ ਵਕਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਇਦਾਰ ਕੌਮੀ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲੀਡਰ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਔਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ-ਗੱਡ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ।

ਰੀਮਾ ਅੱਬਾਸੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਹਾਲੈਂਡ 'ਚ ਜਨਮੀ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਸਰਗਰਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੰਦਿਰਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹੀ ਸੀ। ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਮਦੀਹਾ ਐਜਾਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਮੰਦਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਚੰਗਾ ਸਰਾਹਿਆ ਗਿਆ। ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਚੰਗੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬ ਅਲ-ਮਜੀਦ ਨਾਮੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤੋਂ ਧਮਕੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ 'ਹਿੰਦੂ' ਨਾਮ ਬਦਲ ਲਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਧਮਕੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਵਾਜਬ ਸਮਝਿਆ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਝ ਧਮਕੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਤਾਂ ਕਾਲਮਨਵੀਸ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ

ਫੋਨ: +91-98555-01488

ਸਾਮੀਆ ਅਲਤਾਫ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲਿਖਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸਮਝਿਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜ਼ਨਾਮੇ 'ਡੇਲੀ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਉਸ ਦੇ ਹਾਲੀਆ ਮਜ਼ਮੂਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਇੰਤਹਾਪਸੰਦ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮੀਰਾ, ਸਮੀਰਾ, ਦਿਸ਼ਾ, ਮੀਨਾ ਜਾਂ ਜੀਵਨ, ਅਮਰ, ਸਰੂਪ ਆਦਿ ਨਾਮਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਬਦਲਣ ਲਈ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮਜ਼ਮੂਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਉੱਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ- ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ 'ਮੁਸਲਿਮਨੁਮਾ' ਨਾਮ ਜਿਵੇਂ ਪਰਵਾਜ਼, ਰਿਹਾਨ, ਦਾਨਿਸ਼, ਰਹਿਮਤ, ਜੱਨਤ ਆਦਿ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹੀ-

ਇਤਿਹਾਸ, ਮਜ਼ਹਬ ਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ

ਲਿਖੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਇਸਲਾਮੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮਹਾਭਾਰਤ ਤੇ ਰਾਮਾਇਣ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤਰਜਮੇ ਤੇ ਸ਼ਿਵ-ਭਗਤ ਅਮੀਸ਼ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਦੇ ਸ਼ਿਵ ਬਾਰੇ ਤਿੰਨ ਨਾਵਲਾਂ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਭਰਵੀਂ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਲੋੜੋਂ ਵੱਧ ਤੁਅੱਸਬੀ ਨਾ ਬਣਨ ਦਾ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਾਮੀਆ ਸਾਂਝੀ ਤਹਿਜੀਬ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਹ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸੂਫੀ ਮਲਿਕ ਮੁਹੰਮਦ ਜਾਇਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 'ਪਦਮਾਵਤ' ਤੇ 'ਅਖ਼ਰਾਵਤ' ਵਰਗੇ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਅਵਧੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਮਸਨਵੀ ਸ਼ੈਲੀ 'ਚ ਲਿਖੇ, ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਸਦੀਵਤਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਸੀ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਅਨੁਸਰਨ ਗੋਸਵਾਮੀ ਤੁਲਸੀਦਾਸ ਨੇ 'ਰਾਮ ਚਰਿਤ ਮਾਨਸ' ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਕੀਤਾ।

ਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ 'ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ' ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਆਮਦ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਮੱਧ ਯੁੱਗ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਖਾਰਿਜ ਕਰਨਾ ਲੋਚਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਿਮ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਤਵੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਵਿੰਧੀਆ ਪਰਬਤ ਤੋਂ ਪਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਥਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲੀ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੀਲੇ ਵੀ ਆਰੰਭੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸੰਘ ਬਿਰਾਦਰੀ

ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਲਈ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤਾਂ ਮਹਾਨ ਹੈ, ਅਕਬਰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਬਿਰਾਦਰੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਿਮ ਹੁਕਮਰਾਨ ਤੁਅੱਸਬੀ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਹਾਕਮ ਸਮੇਂ ਦੇ ਯਥਾਰਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਗਰੰਥਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਖਰੜੇ ਜੋ ਅੱਜ ਬਚੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਸਲਾਮੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜ-ਕਾਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗਰੰਥਾਂ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਤਰਜਮੇ ਕਰਵਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਰਾਹੀਂ ਨਾ

ਮੰਦਿਰਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਨਾਲ ਰੀਮਾ ਅੱਬਾਸੀ।

ਸਿਰਫ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਸੀਰ ਬਣਾਇਆ, ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰਤਾ ਵੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ। ਸਟੈਨਫਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਧਰਮ ਗਰੰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਔਡਰੇ ਟਰੱਸਕੀ ਅਨੁਸਾਰ ਫਾਰਸੀ ਗਰੰਥਾਂ ਤੇ ਮਨਸਬਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਜਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਆਲੇਖਾਂ ਤੇ ਗਰੰਥਾਂ ਦੇ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਤਰਜਮੇ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਰਾਮਾਇਣ, ਮਹਾਭਾਰਤ, ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਦਾ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਜਿੰਨੇ ਵਿਆਪਕ ਧੱਪਰ 'ਤੇ 14ਵੀਂ ਤੋਂ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਅਲਾਊਦੀਨ ਖਿਲਜੀ ਤੁਅੱਸਬੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸੀ, ਪਰ ਰਾਮਾਇਣ ਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂ ਗਰੰਥਾਂ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਕੋਲ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ। ਬਾਬਰ ਦਾ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਸੀ, ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਬਾਰੇ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿਚ ਜਾਨਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਗਰੰਥਾਂ ਦੇ ਤਰਜਮੇ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਅਮਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਰਾਜ-ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਹਾਭਾਰਤ ਦਾ 18 ਜਿਲਦਾਂ ਵਿਚ ਫਾਰਸੀ ਤਰਜਮਾ ਸ਼ਾਹੀ ਤਵਾਰੀਖਸਾਜ਼ ਨਾਕਿਬ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਇਆ। ਤਰਜਮਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦ

ਨਾਕਿਬ ਖ਼ਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁੱਲਾ ਸ਼ੀਰੀ, ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਨੋਸਰੀ ਤੇ ਅਬਦ ਅਲ-ਕਦਰ ਬਦਾਉਨੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇਵਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸਤਿਆਵਾਧਨ, ਮਧੂਸੂਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਤੇ ਚਤਰਭੁਜ ਵਰਗੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ 'ਰਜ਼ਮਨਾਮਾ' (ਦਾਸਤਾਨ-ਏ-ਜੰਗ) ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਕਬਰ ਨੇ ਰਾਮਾਇਣ ਦਾ ਫਾਰਸੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉ ਕਰਵਾਇਆ। ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ ਦੇ ਫਾਰਸੀ ਤਰਜਮੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਰਤਨਾਂ- ਅਬੁਲ ਫਜ਼ਲ ਤੇ ਅਬੁਲ ਫੈਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ। ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਮਸਨਵੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮੀਰਾਤ-ਅਲ-ਹਕਾਇਕ' (ਸੱਚ ਦਾ ਆਈਨਾ) ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਨੇ ਕੁਝ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਖੁਦ ਕੀਤਾ।

ਮੱਧ ਯੁੱਗ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਮਜ਼ਹਬੀ ਕਤਾਰਬੰਦੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਤਾਰਬੰਦੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਸਤੰਭਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗਰੰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਜਿਗਿਆਸਾ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬਲ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤੇ ਹਿੰਦੂ ਗਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵਤਾ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਸਗੋਂ ਇਰਾਨ ਤੇ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਤਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰਜਮਾਕਾਰੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਤਵਾਰੀਖ ਤਾਂ ਇਹੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਹਬ ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਕਣ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕਣਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਨਾਮ ਬਦਲਣ ਦੇ ਫ਼ਤਵੇ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਉਤੇ ਕੂਚੀ ਫੇਰਨ ਦੇ ਯਤਨ।

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜਪੁਜੀ ਵਿਚ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚੋਂ ਹੀਰੋ-ਮੋਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਗੁਣ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜਾਪ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਆਪ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਆਉਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਚਲਣ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਦਾ ਰਸਤਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਭਗਤ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਸ ਪਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਨੱਚਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਰਾਮ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਦਿ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਇੱਕ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਜਨਮ ਅਤੇ ਮਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਲੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾਣਾ, ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਹਿ ਕੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਅਟੱਲ ਨਾਮ ਸਰਵਣ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਜੀਵਨ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਚ ਨੱਚਣਾ, ਇਹੀ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਮਾਨਣਾ ਹੈ। (ਪੰਨਾ ੩੫੦)

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸਿੱਖ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਵਾਰਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਜਿਸ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਮਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਟਿਕਾਣੇ ਸਿਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਭਟਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਏ ਬਿਨਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਸ 'ਤੇ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। (ਪੰਨਾ ੪੧੨)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੱਚ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁਣ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸਚਿਆਰ' ਹੋਣਾ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼, ਜਿਸ ਦੀ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। 'ਸਚਿਆਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣਾ। ਇਸੇ 'ਸੱਚ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਅਰਥਾਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਮਝ ਉਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੱਚਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਅਤੇ ਤਨ, ਦੋਵੇਂ ਸੁੰਦਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੱਚ ਦਾ ਗਿਆਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਉਸ ਸੱਚੇ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਸੱਚੇ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਖੇਡੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਇਆਵੀ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੇ ਅਸਲੀ ਰਸਤੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਮਝ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ ਦੀ ਸਮਝ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰੀਰ ਰੂਪ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸੁਆਰ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੁਗਤ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦੀ ਹੈ

ਗੁਰਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ

ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚੰਗੇ ਪੁੰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਅਜਿਹੀ ਦਵਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਧੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। (ਪੰਨਾ ੪੬੮)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੈਨੀ ਸਾਧੂਆਂ, ਜੋ ਗੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਡਰੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਅਣਦਿਸਦੇ ਕਿਸੇ ਜੀਵ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਰਾਹੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਅਧਿਆਤਮਕ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੁਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਹਾਤਿਆਂ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ 'ਅਨੰਦ' ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸੱਚ ਵਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਤੀ ਦੇ ਇਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਰਗ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਮੋਹ, ਲੋਭ, ਅਹੰਕਾਰ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਸੰਜਮ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਦਾ ਇਹ ਰਸਤਾ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਤਿੱਖਾ ਅਤੇ ਵਾਲ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਬਾਰੀਕ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਆਪਾ-ਭਾਵ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਇਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। (ਪੰਨਾ ੯੧੮, ੯੨੦)

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ 'ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਉਸ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਉਦਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਨਾਮ-ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਟੁੱਭੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦਿਆਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਨ ਸਮੇਂ ਬੈਠਦਿਆਂ-ਉਠਦਿਆਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਅੱਗੋਂ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਵੇ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਜੋ ਆਪ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਪੰਨਾ ੩੦੫)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਇਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪੈਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਪਰਵਰਦਗਾਰ

ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਲ ਅਤੇ ਆਸਰਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਜੀਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਿਵਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ੋਭਾ ਖੱਟਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ। (ਪੰਨਾ ੩੧੦)

ਚੰਗਾ ਸਿੱਖ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਇਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਗੁਲਾਮ ਹਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਰੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਹਿਣੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੱਚ ਨੂੰ ਵਿਹਾਜਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰ ਕਰਮ ਸੱਚ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਦੇ ਸੌਂਦੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਲਾਭ ਹੀ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। (ਪੰਨਾ ੩੧੧)

ਸਿੱਖ ਦੀ ਰਹਿਣੀ ਅੰਦਰੋਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਰਨੀ ਤੇ ਕਹਿਣੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਖੋਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਕਥਨੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਭਾਵ ਸਿੱਖ ਸਿਰਫ ਦਿੱਖ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਉਸ ਦਾ ਹਰ ਕਰਮ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਮਾਇਆਵੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੂੜ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮਾਇਆਵੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਆਪਸ ਵਿਚ ਰਲਦੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਕਰਨੀ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਤੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਕਰਨਾ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। (ਪੰਨਾ ੩੧੨)

ਚੌਥੀ ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਇੱਕ-ਸਰੂਪ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਦੀਵੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਦੀਵੀ ਹਸਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਤਨ ਅਤੇ ਮਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਤਨ ਅਤੇ ਮਨ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਲਈ ਅਥਾਹ ਸ਼ਰਧਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਦਕਾ ਗੁਰੂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਦਾਤਾ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਪੰਨਾ ੪੪੪)

ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸਿੱਖ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਅਨੁਸਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਚਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਬੁਰੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ

ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਦੇ ਮਾਇਆਵੀ ਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਇਹ ਲੋਕ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਲੋਕ, ਦੋਵੇਂ ਸੰਵਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। (ਪੰਨਾ ੨੮੬)

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਦਾ ਜੋ ਜੀਵਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਸੰਗਤ ਅਜਿਹੀ ਹੱਟੀ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸੌਂਦਾ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਉਸ ਪੂਰੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੌਂਦੇ ਵਿਚ ਘਾਟ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਣਜ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪੂਰਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਜਿਹਾ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਿਰਲੇਪ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਦੂਤਾਂ (ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਅਹੰਕਾਰ ਆਦਿ) ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਲਾਹੀ ਦਾਤ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਖੂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇ-ਭਰੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਘਰ ਵਿਚ ਧਰਮ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ, ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ, ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਜੋਗ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਵਾਰ ੩/੬, ੮)

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਨਿਰੀ ਕਹਿਣੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਵੀ ਜੋ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਢਾਲਦਾ ਤਾਂ ਦਿੱਖ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪੂਰਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ “ਸਮਾਜਕ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਮਲਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲਦੀ ਹੈ।”

#

ਭਾਵਨੁ ਤਿਆਗਿਓ ਰੀ ਤਿਆਗਿਓ

ਗਉੜੀ ਮਾਲਾ ਮਹਲਾ ੫

ਭਾਵਨੁ ਤਿਆਗਿਓ ਰੀ ਤਿਆਗਿਓ॥

ਤਿਆਗਿਓ ਮੈ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਤਿਆਗਿਓ॥

ਸਰਬ ਸੁਖ ਆਨੰਦ ਮੰਗਲ ਰਸ

ਮਾਨਿ ਗੋਬਿੰਦੇ ਆਗਿਓ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਮਾਨੁ ਅਭਿਮਾਨੁ ਦੇਉ ਸਮਾਨੇ

ਮਸਤਕੁ ਡਾਰਿ ਗੁਰ ਪਾਗਿਓ॥

ਸੰਪਤ ਹਰਖੁ ਨ ਆਪਤ ਦੁਖਾ

ਰੰਗੁ ਠਾਕੁਰੈ ਲਾਗਿਓ॥੧॥

ਬਾਸ ਬਾਸਰੀ ਏਕੈ ਸੁਆਮੀ

ਉਦਿਆਨ ਦ੍ਰਿਸਟਾਗਿਓ॥

ਨਿਰਭਉ ਭਏ ਸੰਤ ਭ੍ਰਮੁ ਡਾਰਿਓ

ਪੂਰਨ ਸਰਬਾਗਿਓ॥੨॥

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਤੈ ਕਾਰਣੁ ਕੀਨੋ

ਮਨਿ ਬੁਰੇ ਨ ਲਾਗਿਓ॥

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਪਰਸਾਦਿ ਸੰਤਨ ਕੈ

ਸੋਇਓ ਮਨੁ ਜਾਗਿਓ॥੩॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਓਤਿ ਤੁਹਾਰੀ ਪਰਿਓ

ਆਇਓ ਸਰਣਾਗਿਓ॥

ਨਾਮ ਰੰਗ ਸਹਜ ਰਸ ਮਾਣੇ

ਫਿਰਿ ਦੂਖੁ ਨ ਲਾਗਿਓ॥੪॥

ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ- ਹੋ ਭੈਣ! ਮੈਂ

ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ

ਵਾਲਾ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲਾ ਉਹ ਵਿਚਾਰ

ਹੀ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਭੈਣ! ਇਹ ਵਿਚਾਰ

ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਤਿਆਗਿਆ ਹੈ; ਸਰਬ

ਸੁਖ ਆਨੰਦ ਮੰਗਲ ਰਸ, ਜਦੋਂ ਦੀ ਮੈਂ ਗੁਰੂ

ਤੋਂ ਮੱਤ ਲਈ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਹਰੀ

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਮੈਨੂੰ

ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਸੁੱਖ, ਅਨੰਦ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਮੰਗਲ

ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਾਨੁ ਅਭਿਮਾਨੁ ਦੇਉ ਸਮਾਨੇ

ਮਸਤਕੁ ਡਾਰਿ ਗੁਰ ਪਾਗਿਓ॥

ਸੰਪਤ ਹਰਖੁ ਨ ਆਪਤ ਦੁਖਾ

ਰੰਗੁ ਠਾਕੁਰੈ ਲਾਗਿਓ॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ- ਹੋ ਭੈਣ!

ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਮਾਨ ਸਨਮਾਨ ਕਰੇ ਜਾਂ ਮੇਰਾ

ਨਿਰਾਦਰ ਕਰੇ, ਹੁਣ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕੋ ਜੈਸੇ

ਹੀ ਲੱਗਦੇ ਹਨ; ਮਸਤਕੁ ਡਾਰਿ ਗੁਰ ਪਾਗਿਓ,

ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ

ਉਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਸੰਪਤ ਹਰਖੁ ਨ ਆਪਤ

ਦੁਖਾ, ਹੋ ਭੈਣ! ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਧਨ-

ਦੌਲਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ

ਆਈਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ

ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ

ਪ੍ਰੀਤ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

ਬਾਸ ਬਾਸਰੀ ਏਕੈ ਸੁਆਮੀ

ਉਦਿਆਨ ਦ੍ਰਿਸਟਾਗਿਓ॥

ਨਿਰਭਉ ਭਏ ਸੰਤ ਭ੍ਰਮੁ ਡਾਰਿਓ

ਪੂਰਨ ਸਰਬਾਗਿਓ॥੨॥

ਹੋ ਭੈਣ! ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ

ਸਭ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਸਦਾ

ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਉਦਿਆਨ ਦ੍ਰਿਸਟਾਗਿਓ, ਭਾਵੇਂ

ਉਹ ਘਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਜੰਗਲ, ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਦਿਖਾਈ

ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਨਿਰਭਉ ਭਏ ਸੰਤ ਭ੍ਰਮੁ ਡਾਰਿਓ, ਹੋ

ਭੈਣ! ਗੁਰੂ ਸੰਤ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ

ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਮੁੱਕ ਗਏ ਹਨ; ਪੂਰਨ

ਸਰਬਾਗਿਓ, ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਜਾਨਣ

ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਪਾ ਕੇ ਮੈਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ

ਨਿਡਰ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਤੈ ਕਾਰਣੁ ਕੀਨੋ

ਮਨਿ ਬੁਰੇ ਨ ਲਾਗਿਓ॥

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਪਰਸਾਦਿ ਸੰਤਨ ਕੈ

ਸੋਇਓ ਮਨੁ ਜਾਗਿਓ॥੩॥

ਹੋ ਭੈਣ! ਹੁਣ ਉਸ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੇ

ਹੁਕਮ ਸਦਕਾ ਜੋ ਦੁੱਖ ਜਾਂ ਸੁੱਖ ਆਉਂਦਾ ਹੈ;

ਮਨਿ ਬੁਰੇ ਨ ਲਾਗਿਓ, ਹੁਣ ਕੁਝ ਵੀ ਪਿਆ

ਹੋਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਹ ਬੁਰਾ ਵੀ

ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੀ

ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਪਰਸਾਦਿ

ਸੰਤਨ ਕੈ, ਹੋ ਭੈਣ! ਸੁਣ! ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ

ਤਾਂ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ

ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਸੋਇਓ ਮਨੁ ਜਾਗਿਓ,

ਮੇਰਾ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਮਨ ਵੀ ਜਾਗ ਪਿਆ ਹੈ।

ਜਨ ਨਾਨਕ ਓਤਿ ਤੁਹਾਰੀ ਪਰਿਓ

ਆਇਓ ਸਰਣਾਗਿਓ॥

ਨਾਮ ਰੰਗ ਸਹਜ ਰਸ ਮਾਣੇ

ਫਿਰਿ ਦੂਖੁ ਨ ਲਾਗਿਓ॥੪॥

ਇਹ ਦਾਸ ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ- ਮੇਰੇ

ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ

ਕ੍

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ-7

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਫੋਨ: 01191-11425-02364

bhullarg@gmail.com

ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਹਿੰਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਬੰਦ ਹੈ:

ਦੇਸ਼ਕਾਲ ਕੀ ਵਹੀ ਪੁਰਾਨੀ ਚਾਲ
ਸੁਨੀ-ਸੁਨਾਈ ਕਹਿਤਾ ਰਹਿਤਾ
ਕਾਟ ਕਾਟ ਕੇ ਲਿਖਤਾ ਰਹਿਤਾ
ਰਚਨਾ ਤੋ ਅਨੁਭਵ ਕੀ ਬਾਤ
ਨਾ ਵੇਤਨ ਨਾ ਭੱਤਾ
ਚੋਪੀ ਚੋਪੀ ਨਈ ਲਿਖਾਵਟ
ਕਾਗਜ਼ ਬਨ ਗਿਆ ਗੱਤਾ।

ਇਹ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਜੋ ਵੀ ਹੱਥ ਲਗੇ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਾਹਿਤ-ਰਸੀਆ, ਪਾਠਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸਰੋਤਾ, ਮਿਹਤਰਾਨੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਿਸ਼ਰਾਨੀ, ਰੱਦੀ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਸ ਕੰਡਕਟਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਆਦਤ ਏਨੀ ਪੱਕ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੋਣ ਦਾ, ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ, ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮਝ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ। ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਭਿੰਨ, ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਉ-ਅ ਦੇ ਅਗਿਆਨੀ ਸਰੋਤਿਆਂ, ਜਿਹੜੇ ਜਿਹਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਇੱਲ੍ਹ ਤੇ ਕੁੱਕਤ ਦਾ ਫਰਕ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਉਤਸ਼ਾਹ, ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ।

ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਲੰਮੇ ਕੋਟ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿਚ ਰਬੜ, ਬਲੇਡ, ਪੈਨਸਿਲ ਅਤੇ ਪੈਨ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਸਰੋਤਾ ਕਿਸੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ, ਇਹ ਪਾਠ ਉਥੇ ਹੀ ਰੋਕ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਲਿਖਤ ਪੈਨਸਿਲ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ, ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਰਬੜ ਕੱਢ ਕੇ ਸਬੰਧਿਤ ਸਤਰ ਮਿਟਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸਰੋਤੇ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਪੈਨਸਿਲ ਨਾਲ ਲਿਖ ਲੈਂਦੇ। ਸਿਆਹੀ ਦੇ ਖਰਤੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਬਲੇਡ ਨਾਲ ਖੁਰਚਦੇ ਅਤੇ ਉਸੇ

ਕਾਟ ਕਾਟ ਕੇ ਲਿਖਤਾ ਰਹਿਤਾ!

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਦੇਵਿੰਦਰ ਬੱਤਾ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜੀਵਨ, ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ, ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਵਾਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਭ ਦਿੱਤੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਲਈ ਖਬਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਈ ਲੜੀਵੇਂ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਨਾਮੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ 'ਸਤਿਯੁਗੀ ਬੰਦੇ' ਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਇਕ ਲੇਖ ਸਤਿਆਰਥੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਰਹੂਮ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੇਖ ਭੇਜੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਥਾਂ ਸਰੋਤੇ ਦੀ ਰਾਏ ਲਿਖ ਲੈਂਦੇ। ਕਈ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਸਰੋਤੇ ਦੀ ਪੈਨਸਿਲ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਰਾਏ ਮਿਟਾ ਕੇ ਜਾਂ ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਰਾਏ ਖੁਰਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਫੇਰ ਲਿਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਮਿਹਨੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਜੇਬ ਵਿਚ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਕੋਰੇ ਕਾਗਜ਼, ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਕੈਂਚੀ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੀਸੀ ਰੱਖਣ ਲੱਗੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਖਰਤੇ ਨੂੰ ਮੇਸਣ ਜਾਂ ਖੁਰਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਉਤੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਕਾਗਜ਼ ਕਟਦੇ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਨਾਲ ਸਰੋਤੇ ਦੀ ਰਾਏ ਦੀ ਚੋਪੀ ਲਾ ਦਿੰਦੇ। ਆਮ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਚਨਾ ਛਪਵਾਉਣ ਦੀ ਕਾਗਲ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਖਰਤਾ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਛਤ ਵਾਲੀ ਆਫਰੀ ਹੋਈ ਫਾਈਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹਰ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਏ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉਣਾ ਕੋਈ ਔਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨਗਿਣਤ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਹਰ ਸਤਰ ਵਿਚ ਚੋਪੀ ਉਤੇ ਚੋਪੀ ਅਤੇ ਉਸ ਚੋਪੀ ਉਤੇ ਹੋਰ ਚੋਪੀ ਲੱਗ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਅੰਤ ਨੂੰ ਗੱਤਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹਿੰਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਇਸੇ ਅਮਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਮਾਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਰਤਿਆਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਨੱਕ ਚਾੜ੍ਹਦੀ ਸੀ, "ਇਹ ਮੇਰਾ ਮੈਦੇ ਦਾ ਪੀਪਾ ਖਾ ਗਏ, ਅਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਢਿੱਡ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ।"

ਸੋਧ-ਦਰ-ਸੋਧ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਵਾਕ-ਬਣਤਰ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਵਿਆਕਰਣ ਵਿਚ ਗਤਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਇਸਤਰੀ-ਲਿੰਗ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁਲਿੰਗ ਜਾਂ ਪੁਲਿੰਗ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸਤਰੀ-ਲਿੰਗ ਸ਼ਬਦ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਵਾਕ ਉਵੇਂ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਖਰਤੇ ਦੀ ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਕਦੀ ਉਹਨੂੰ ਪੂਰਾ

ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ। ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਤਦ ਹੀ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨ ਪਾਠ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਆਕਰਣ ਠੀਕ ਹੋਵੇ!

ਇਕ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਵਾਕ ਆਇਆ: "ਮਾਇਆ ਬੱਟ ਛਲੀਏ ਨੂੰ ਘੂਰਨ ਲੱਗੀ, ਅਸੀਂ ਬੜੇ-ਬੜੇ ਦੇਖੇ ਨੇ, ਹਜ਼ੂਰ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਬਾਗ ਦੀ ਮੂਲੀ ਹੋ!" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ, ਛਲੀਆ ਨਾਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਤਾਂ ਮਰਦ ਹੈ, ਮੂਲੀ ਜਨਾਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਮਰਦ ਪਾਤਰ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਨਾਨੀ ਮੂਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਮਰਦਾਵਾਂ ਸਲਗਮ ਕਰ ਦੇਵੋ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰੀ ਲੰਮੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਉਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲੇ, "ਵਾਹ!" ਮੂਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਸਲਗਮ ਕਰ ਕੇ ਵਾਕ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗੇ, "ਅਸੀਂ ਬੜੇ-ਬੜੇ ਦੇਖੇ ਨੇ, ਹਜ਼ੂਰ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਬਾਗ ਦੀ ਸਲਗਮ...ਆਂ (ਭਾਵ, ਕੁਛ ਗਤਬਤ ਹੋ ਗਈ)... ਨਹੀਂ (ਭਾਵ, 'ਦੀ' ਠੀਕ ਨਹੀਂ)...ਹਾਂ (ਪੈਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ 'ਦੀ' ਨੂੰ 'ਦੇ' ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿ ਵਾਕ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਗੱਡੀ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਪਵੇਗੀ)...ਕਿਸ ਬਾਗ ਦੇ ਸਲਗਮ ਹੋ! ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਸੁਣਦੇ ਸੀ, ਹਰ ਵਾਕ 'ਚ ਵਾਕੋ-ਬਾਹਰਲੀ ਆਂ... ਨਹੀਂ...ਹਾਂ ਜੀ, ਉਂ...ਔਛਾ ਜੀ, ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਠੀਕ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, "ਸਤਿਆਰਥੀ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹਿਆ ਪੰਡਿਤ ਕਥਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।"

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਤੁਹਾਡਾ ਖਰਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਰਹੱਸ ਕੀ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਸਰੋਤੇ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੇ ਹੋ?" ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਹੋ ਖਚਰੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ, "ਦੇਖੋ ਭੁੱਲਰ ਜੀ, ਪਾਠਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਰੋਤਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਲੇਖਕ ਵਾਸਤੇ ਭਗਵਾਨ ਹੋਇਆ। ਉਹਦਾ ਵਚਨ ਕਿਵੇਂ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ!"

"ਤੇ ਫੇਰ ਇਹ ਰਬੜ, ਬਲੇਡ, ਚੋਪੀਆਂ? ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਸਰੋਤੇ ਦੀ ਰਾਏ ਦੀ ਚੋਪੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਉਹਦੇ ਹੇਠ ਦੱਬੀ ਗਈ ਪਹਿਲੇ ਸਰੋਤੇ ਦੀ ਰਾਏ ਦੀ ਕੀ ਕੀਮਤ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ

ਸਾਰੀ ਮਿਹਨਤ ਤਾਂ ਫੇਰ ਨਿਹਫਲ ਹੋਈ? ਇਹ ਸਭ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ ਕਾਹਦੇ ਲਈ?" ਮੈਂ ਇਸ ਬਹੁਚਰਚਿਤ ਅਤੇ ਚਿਰਾਂ-ਪੁਰਾਣੇ ਰਹੱਸ ਦਾ ਵੀ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਵਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹਿਆ।

ਮੇਰੀ ਆਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, "ਦਰਅਸਲ ਜੀ ਲੋਕ ਮਾਤਾ ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ ਮੇਰੀ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਘਾਟ ਆਖਦੀ ਹੈ। ਰਬੜ, ਬਲੇਡ ਤਾਂ ਹੁਣ ਮੈਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ। ਲੋਕ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਮਗਰੋਂ ਫੇਰ ਮੇਸ ਜਾਂ ਖੁਰਚ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਪੱਕੀ ਚੋਪੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।"

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ ਘੁੰਡੀ ਫੜੀ, "ਪਰ ਚੋਪੀ ਉਤੇ ਵੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਚੋਪੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਤੇ ਉਸ ਉਤੇ ਹੋਰ ਚੋਪੀ? ਫੇਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੇਠ-ਉਤੇ ਲਗੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੋਪੀਆਂ ਉਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਚੋਪੀ ਲੱਗਣੀ ਕੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?"

ਉਹ ਬੋਤੀ ਜਿਹੀ ਝੋਪ ਨਾਲ ਮੁਸਕਰਾਏ, "ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਭੁੱਲਰ ਜੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਭਦੋੜ-ਪਿਥੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ, ਆਮ ਸਰੋਤਾ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਨਾਲੇ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਰੋਤਾ ਤੇ ਪਾਠਕ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਕਿਥੇ ਹੈ! ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੱਭਣ ਲਈ ਹੀ ਮੈਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਜ ਤਕ ਛਾਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਜਣੇ-ਖਣੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਰੋਗ ਪਾਲ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਲਿਖ ਲੈਣਾ ਤੇ ਫੇਰ ਰਬੜ ਜਾਂ ਬਲੇਡ ਨਾਲ ਮੇਸ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਚੋਪੀ ਨਾਲ ਢੱਕ ਦੇਣਾ ਠੀਕ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਲੇਖਕ ਦਾ ਅੰਤਰ-ਮਨ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤਿਮ ਚੋਪੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਾਂ ਜੀ ਆਖਰ ਲੇਖਕ ਦਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਨਾ! ਵੈਸੇ ਜੀ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ, ਪਰ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਇਕ ਪਲ ਰੁਕ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕਾਰਨ

ਹੋਰ ਵੀ ਦੱਸਿਆ, "ਇਕ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਜੀ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਰੀਸਰਚ ਤੇ 'ਆਜ ਕਲ' ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲਾਏ ਦਸ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਨੇ ਜੋ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸੂਝ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਜਿਥੇ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਐ, ਉਥੇ ਮੇਰੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਹੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਛੱਡੋ, ਛੇਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕੋਈ ਰਚਨਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਮੁੜਮੁੜ ਇਕੋ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਜਾਣ ਦੀ ਵਾਦੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਆਲੋਚਕ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਡਰ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਆਲੋਚਕ ਵੀ ਤਾਂ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਬਣਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ!"

ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਰੁੱਝ ਵਿਚ ਆ ਗਏ, "ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਰਚਨਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸਰੋਤਾ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ, ਇਕੋ ਸਮੂਹਿਕ ਸਰੋਤਾ। ਉਸੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਰਚਨਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੀ ਸਾਰੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕੋ ਸਰੋਤੇ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ।"

ਮੈਂ ਪੈਂਤਰਾ ਬਦਲਿਆ, "ਗੁਰੂਦੇਵ, ਰਚਨਾ ਤਾਂ ਰਚਨਾਕਾਰ ਵਾਸਤੇ, ਸਰੀਰੋਂ ਜਾਈ ਔਲਾਦ ਵਾਂਗ, ਮਨੋਂ ਜਾਈ ਔਲਾਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ, ਸਗੋਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਉਸ ਉਤੇ ਰਬੜ, ਬਲੇਡ, ਚੋਪੀ ਜਿਹੇ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ ਸ਼ਸਤਰ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ?"

ਉਹ ਇਕਦਮ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ, "ਰਚਨਾਕਾਰੀ ਬੜੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਮੰਗਦੀ ਹੈ, ਭੁੱਲਰ ਜੀ, ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜੀ ਉਹ ਹਾਂ ਜੋ ਖਿੜੇ-ਮੱਥੇ ਰਚਨਾ ਦੇ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕਟਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਰਬੜ ਤੇ ਬਲੇਡ ਨਾਲ ਰਗੜਨਾ ਘੋਟਣੇ ਨਾਲ ਮਹਿੰਦੀ ਰਗੜਨ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਰਗੜ, ਓਨਾ ਰੰਗ ਫੜਦੀ ਹੈ, ਓਨੀ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਭੁੱਲਰ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਬੂਟਾਂ 'ਤੇ ਪਾਲਿਸ਼ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਲਿਸ਼ਕਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਸ਼ਬਦ ਉਤੇ ਮੈਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਾਲਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ!"

ਮ੍ਰਿਤਕ ਮਛਲੀਆਂ ਤੇ ਜੀਵਤ ਜਲਪਰੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ

ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਿਵਾਲਸਰ ਦੀ ਮਿੰਨੀ ਝੀਲ ਦੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕੁਇੰਟਲ ਮਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਝੀਲ ਰਿਵਾਲਸਰ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਲੋਕ ਖਾਣੇ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਖਾਣਾ ਮੱਛੀਆਂ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਥੱਲੇ ਗਿਰ ਕੇ ਗਲ ਸੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਗੰਧਲਾਏ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਦੀ ਆਕਸੀਜਨ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਘਾਟ ਮੱਛੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦੀ ਹੈ।

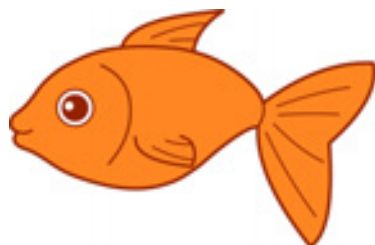
ਉਂਜ ਵੀ ਰਿਵਾਲਸਰ ਦੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਪਾਕਿ-ਪਵਿਤਰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਕੁੰਡੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਝੀਲ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸਾਂਭਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ। ਮੱਛੀਆਂ ਦਾ ਮਰਨਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਧਰੇ ਹੋਰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸੋਚਣ। ਇਹ ਸਬੰਧ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕਵੀ ਮਿਤਰ ਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਸਵੰਤ ਦੀਦ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੇ ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਜਲਪਰੀ' ਦੀ ਇਕ ਫਿਲਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਵਾਲਸਰ ਦੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਘੁੰਮਣ ਲਗ ਪਈਆਂ।

ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਇੰਦਰ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜੋੜੀ ਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਮੱਛੀਆਂ ਪਾਲ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਅੱਠ ਦਸ ਦਿਨ ਲਈ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਕਸੀਜਨ ਵਾਲੀ ਮੋਰੀ ਵਿਚ ਆਏ ਨੁਕਸ ਕਾਰਣ ਸਭ ਦੀਆਂ ਸਭ ਪਾਲਤੂ ਮੱਛੀਆਂ ਮਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਏਨਾ ਝੰਬ ਸੁਟਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਬਿਸਤਰ ਨਾਲ ਬਿਸਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੱਛੀ ਦੀ ਗੰਧ ਉਕਾ ਹੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਇੰਦਰ ਮੀਟ ਮੱਛੀ ਦਾ ਏਨਾ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੱਛੀ ਬਿਨਾ ਖਾਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦਾ। ਸਿਮਰਨ ਅਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਮੱਛੀ ਦੀ ਗੰਧ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਮੱਛੀ ਤਲਣ ਤੇ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਦਿਨ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਸਾ ਬੇਸਮੇਟ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪੈਮ ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਚਾਲੂ ਮਹਿਲਾ ਉਹਦਾ ਦੁਖ ਵੰਡਾਉਂਦੀ ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕ ਬਣ ਬਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਏਨਾ ਆਪਣਾ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪੈਮ ਨੂੰ ਇੰਦਰ ਮੌਜ ਮੇਲੇ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਅਵਤਾਰ ਵਜੋਂ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪੈਮ ਦੀ ਇਹ ਰੁੱਚੀ ਇੰਦਰ

ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਵਸੀ ਹੋਈ ਸਿਮਰਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜੀਵਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਸਤਰ ਨਾਲ ਬਿਸਤਰ ਹੋਈ ਸਿਮਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਜਲਪਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਲੱਗਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਧੜ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਮੱਛੀ ਹੈ ਤੇ ਉਪਰਲਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮਹਿਲਾ ਵਾਲਾ। ਉਹ ਪੈਮ ਨੂੰ ਦੁਰਕਾਰ ਕੇ ਅਪਣੀ ਅਪੰਗ ਹੋਈ ਸਿਮਰਨ ਵਲ ਪਰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਨਿਸਚਿਤ ਵਰਖਾ ਦੀ ਮਾਰੀ ਏਸ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਮੈਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਤੇ ਜਲਪਰੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁਮਾਉਂਦੀ ਫਿਰੇਗੀ, ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਫੋਰਲੇਨ ਹਾਈਵੇਅ ਬਨਾਮ ਮੁਰੰਮਤ ਮੰਗਦੇ ਮਾਰਗ: ਖੰਨਾ-ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਾਹ ਰਾਹ ਉਤੇ ਉਧੇਵਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸੌ ਰਸੋਈ ਗੈਸ ਸਿਲੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਣ ਦਾ ਹਾਦਸਾ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਧਾਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਸਿਲੰਡਰਾਂ ਦਾ ਫਟਣਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵਸਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਰਨਾ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਸੁਣਤ ਤੋਂ ਘਟ ਨਹੀਂ। ਰਸੋਈ ਗੈਸ ਦੇ ਮਾਮੂਲੀ ਲੀਕ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਰਨ

ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਆਮ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਲੰਡਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਤਰਨਾ ਤੇ ਫਟਣਾ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਭਿਆਨਕ ਹੈ। ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਹਵਾ ਨਾ ਮਿਲਦੀ ਤਾਂ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿਣਾ।

ਮਾੜੀ ਗਲ ਇਹ ਕਿ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਹ ਰਾਹ ਵਿਚ ਪਏ ਖੱਬੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਸਿਲੰਡਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਟਕਰਾਏ ਤੇ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੰਡਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਅਪਣੀ ਕਾਰ ਕੱਢੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਦੋ ਵੱਡੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਾਨੀਆਂ ਟੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸੜਕ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰ ਲੱਦੇ ਲਦਾਏ ਟੇਢੇ ਮੇਢੇ ਖੜੇ ਸਨ।

ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਕਈ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਹੇ-ਮਾਰਗੀ ਤੇ ਛੇ-ਮਾਰਗੀ ਕਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨਾਂ ਨਾਲ ਅਪਣੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਪਾਣੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾਈ ਬੈਠੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦਾ ਇਹ ਟੋਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਟੁੱਟਦਾ ਫੁਟਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਵਲ ਏਨੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਏਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਐਲਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨੰਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਚਲੋ ਚਲੀ ਦੀ ਰੁੱਤ: ਸਾਹਿਤ, ਕਲਾ ਤੇ ਪਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਵਰਖਾ ਰੁੱਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਹੁ-

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Sandhugulzar@yahoo.com

ਪੱਖੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ, ਸ਼ਿਲਪਕਾਰ ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਵੀ ਤੇ ਫਿਲਮਕਾਰ ਸਰਦਾਰ ਅੰਜੁਮ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਦੀ ਖਬਰ ਹਾਲੀ ਠੰਢੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਅਸ਼ੋਕ ਸ਼ਰਮਾ ਵੀ ਉਸੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬੋਝੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਪੰਡਤ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਰਚਨਾ 'ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ' ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਮੈਨੂੰ ਦੇਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੀ ਆਖਰੀ ਮਿਲਣੀ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਚਲੇ ਚਲੀ ਦੇ ਇਸ ਪੈਂਡੇ ਨੂੰ ਠਲੂ ਪਵੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਭਲੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰ ਸਕੀਏ।

ਅੰਤਿਕਾ: (ਸੁਲੱਖਣ ਸਰਹੱਦੀ)

ਬੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਣੀ ਅੱਖ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮਾਰ ਕੇ ਰਖਦਾ ਏ, ਔਰਤ ਹੈ ਕਿ ਛਾਤੀ ਅੰਦਰ ਦੁੱਧ ਸਮਾਈ ਰਖਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਹੈ...

ਰੰਗਕਰਮੀ ਸੈਮੁਅਲ ਜੌਹਨ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ

ਨੌਜਵਾਨ ਰੰਗਕਰਮੀ ਸੈਮੁਅਲ ਜੌਹਨ ਦਾ ਰੰਗ-ਮੰਚ ਇਕ ਦਮ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਸਗੋਂ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਜਾ ਵੜਿਆ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਧੜਕਦੀ, ਤੜਫਦੀ ਤੇ ਮੜਕਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਹਨ। ਉਹਦਾ ਨਾਟਕ ਦੇਖ ਕੇ ਜ਼ਿੰਹਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚਿਣਗ ਫੁੱਟਦੀ ਹੈ, ਖੌਰੂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਦਰੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੋਕਾ ਹਨ। ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਜਲੌਅ ਦਿਖਾ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਸਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸੇਖਾ ਨੇ ਉਹਦੇ ਨਾਟਕਾਂ, ਪਾਤਰਾਂ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੁਝ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਤੇ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਬੜੀਆਂ ਅਹਿਮ ਗੱਲਾਂ ਛੋਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ: ਜੇ ਸੈਮੁਅਲ ਦਲਿਤ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨੇ ਅਜਿਹੇ ਨਾਟਕ ਦਲਿਤ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਜਾ ਕੇ ਖੇਡਣੇ ਸਨ?

ਸੈਮੁਅਲ: ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿਹਾੜੀ ਗਿਆ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਭਾਂਡਾ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਰੋਟੀ ਵੀ ਦੂਰੋਂ ਹੱਥ 'ਤੇ ਸੁੱਟਦੇ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੀਆਂ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਮਝ ਪਈ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਤੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਐਨੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਆ, ਉਹ ਫਿੱਡ ਭਰ ਕੇ ਖਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਸੋ ਮਸਲਾ ਸਮਝ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੀ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸੇਖਾ

ਫੋਨ: 001-778-213-1189
ਈ-ਮੇਲ: hsekha@hotmail.com

ਲੋੜ ਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਲਈ ਲੜਨ ਦੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।
? ਉਸ ਸੈਮੁਅਲ ਦਾ ਬਚਪਨ ਕਿਹੋ-ਜਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਹਾਲੇ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ?

-ਜੰਮਿਆ ਪਲਿਆ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਢਿੱਲਵਾਂ ਕਲਾਂ ਹਾਂ। ਪੰਜਵੀਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਨਾਨਕੀ ਮੋਰਾਂਵਾਲੀ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਫਿਰ ਦਸਵੀਂ ਤੱਕ ਪਿੰਡ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਨੌਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ, ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਨਾਟਕ ਕਰਦਿਆਂ ਮੀਂਹ ਲਹਿ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਕ ਮਾਰ ਕੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਛਤੜੇ ਜਿਹੇ 'ਚ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਈ ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਫੋਰਮ ਹੁਣ ਮੈਂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ, ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਅਚੇਤ ਹੀ ਉਹ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਦਸਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਨਾਟਕ ਕਰਨੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦਿਨੇ ਖੇਤੀ ਕਰਾਂ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਿਹਾਸਲਾਂ; ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਪਿੰਡਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੱਲਕੇ, ਸਿਵੀਆਂ, ਬਰਗਾੜੀ ਵਿਚ ਡਰਾਮੇ ਕਰਾਂ। ਫਿਰ ਲੱਗਾ, ਜੇ ਨਾਟਕ ਕਰਨੇ ਆ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇ।

? ਕਿੱਥੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ ਫਿਰ?
-ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਬੀ ਏ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਢਾਈ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਮੈਨੂੰ ਮੌਕਾ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਨਾਟਕ ਕਰਨ ਦਾ। ਸੀਨੀਅਰ ਮੁੰਡੇ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਜਿਹੇ ਆ ਕੇ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਸਾਡੀ ਨਾਟਕਕਾਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਵੀ ਬਣ ਗਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨੁੱਕੜ ਨਾਟਕ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਭੰਗੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਿਆ। ਮੀਂਹ ਪੈ ਕੇ ਹਟਿਆ ਸੀ। ਚਰਗਲ ਵੱਜਿਆ ਹੋਇਆ, ਮੱਖੀਆਂ ਭਿਣਕਣ, ਮੁਸ਼ਕ ਮਾਰੇ। ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਆਈ, ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਗੰਦ ਸਾਫ ਕਰਦੇ ਐ, ਆਪ ਇਹ ਕਿੰਨੇ ਗੰਦੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਆ। ਸੋਚਿਆ, ਇਥੇ ਨਾਟਕ ਕਰੀਏ, ਪਰ ਨਾਲ ਦੇ ਸਾਥੀ ਡਰ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਤਾਂ ਛਿਤਰੌਲ ਫੇਰਨਗੇ, ਬਈ ਭੰਗੀਆਂ ਦੀ ਬਸਤੀ 'ਚ ਫਿਰਦੇ ਆਂ। ਬੰਦੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਧੀਆ ਸੀ। ਨਾਟਕ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਚੀ ਜਾਤ ਦਾ ਜਾਂ ਅਮੀਰ ਹਾਂ। ਬਹੁਤੇ ਮਤਭੇਦ ਨੂੰ ਹੁੰਦੇ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਆ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਪੂਆਂ ਦਾ ਡਰ

ਸੀ। ਸਾਲ ਕੁ ਮੈਂ ਵਿਹਲਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ 1991 ਵਿਚ ਪਟਿਆਲੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬੀਏਟਰ ਐਂਡ ਟੀ.ਵੀ. ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਐਮ.ਏ. ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਉਥੇ ਹੀ ਰੈਪਰੇਟਰੀ ਆਰਟਿਸਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਉਥੇ ਰਿਹਾ।

? ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਦਾ ਸੀ?
-ਮੇਰੇ ਘਰਦੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਨੂੰ। ਪਿਓ ਮੇਰਾ ਸੜਕ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਬੇਲਦਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਸੀ, ਬੱਸ ਆਵਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਧੰਦੇ ਲੱਗ ਜਾਵਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨੂੰ ਪਾਇਆ। ਮਾਤਾ-ਮੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ-ਭਾਈ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਨਾਟਕ ਜਦੋਂ ਨਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਰ, ਕਿਸੇ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਲੱਗ। ਆਹ ਹੁਣ ਹਟੇ ਆ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ।

? ਭੈਣ-ਭਰਾ ਵੀ ਗਏ ਸਕੂਲ-ਕਾਲਜ?
-ਮੇਰੀ ਇਕ ਭੈਣ ਆ, ਪਰਮਜੀਤ। ਉਹ ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਵਿਆਹੀ ਆ। ਇਕ ਭਰਾ ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਲਾਉਂਦੇ, ਮੰਦਰ ਹੋ ਉਹਦਾ ਨਾਂ। ਇਕ ਹੋਰ ਭਰਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਲੇਬਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਿਹਾੜੀ 'ਤੇ ਕਣਕਾਂ ਵੱਢਦੀ ਰਹੀ ਐ। ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਂ ਆਪ ਲੇਬਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਦਿਹਾੜੀ ਲੱਭਣ ਲਈ ਲੇਬਰ ਚੌਕ 'ਚ ਖੜ੍ਹਦਾ। ਉਥੇ ਮੇਰੇ ਜਮਾਤੀ ਮੈਨੂੰ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਮੈਂ ਲੁਕਾਉਂਦਾ ਨੂੰ ਸੀ, ਬਈ ਮੈਂ ਦਿਹਾੜੀ ਜਾਨਾਂ।

? ਨਾਟਕ 'ਜੂਨ' ਖੇਡਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਡਾਇਲਾਗ ਬੋਲਦੇ ਹੋ, ਉਦੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚਲੇ ਦਰਦ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੱਲੂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ 'ਤੇ ਹੰਢਾਏ ਹੋਣਗੇ।

-ਮਾਤੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਉਂ ਨੂੰ ਸੀ ਕਿ ਜੱਟ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉੱਚੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਡੋਮੀਨੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਣ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਾਤੀ ਮੋਟੀ ਹਰਕਤ ਕਰਦਾ ਵੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਵਿਹੜੇ ਆਲੇ ਉਹਦੀ ਕੁੱਟ-ਫੈਂਟ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਹੜੇ ਆਲਿਆਂ ਕੋਲ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਨ। ਇਹ

ਜਦੋਂ ਬੰਬੇ ਗਿਆ, ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਉਥੇ ਦੰਗੇ ਹੋ ਕੇ ਹਟੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਪੁੱਛਿਆ, ਜਦੋਂ ਦੰਗੇ-ਫਸਾਦ ਹੁੰਦੇ ਆ, ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਕਮਾਲ ਐ ਯਾਰ! ਬੱਚੇ ਖੇਡ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਖੇਡ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੁੰਦੀ ਐ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਰੇਦਿਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਨਾਟਕ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ 'ਹਮ ਤੋ ਖੇਲੇਗੇ'। ਇਹਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਟੋਨ ਸੀ... ਬਈ ਹਮ ਤੋ ਖੇਲੇਗੇ... ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ, ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਪੰਤਾਲੀ ਬੱਚੇ ਸਨ।

ਨੂੰ ਪਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਿਵੇਂ ਆਈਆਂ। ਮੇਰਾ ਇਕ ਤਾਇਆ ਸੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ। ਮੇਰੇ ਦਾਦੇ ਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਮੁੰਡਾ। ਕਾਮਰੇਡ ਸੀ ਉਹ। ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਤੀਹ-ਪੈਤੀ ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਦਾਦੇ ਕੋਲ ਵੀ ਸੁਣਦੇ ਆ ਕਿ ਬੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਪਰ ਖਿਸਕ ਗਈ ਕਿਸੇ ਹਿਸਾਬ।

? ਪਟਿਆਲੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕੀ ਸੁਪਨੇ ਸੀ?
-ਕਾਲਜ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ, ਸਮਾਜਕ ਨਾਟਕ ਕਰਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਹ ਗੱਲ ਹਾਵੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਬੱਸ ਐਕਟਰ ਬਣਾਂ। ਤਕਨੀਕਾਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਐਕਟਿੰਗ ਦੀਆਂ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੇ

? ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲਦਾ ਸੀ?
-ਜਿਹੜਾ ਦੋਸਤ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬੰਬੇ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ, ਅੱਠ ਰੁਪਏ ਸੀ ਕੋਲ। ਬੂਟ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ। ਉਵੇਂ ਹੀ ਰਿਹਾ ਉਥੇ। ਘਰੋਂ ਵੀ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਮੰਗਵਾਏ। ਇਕ ਫਿਲਮ ਮਿਲ ਗਈ-'ਫੂਡਤੋ ਰਹਿ ਜਾਓਗੇ'। ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਰੋਲ ਸੀ, ਪਰ ਪੈਸੇ ਚੰਗੇ ਮਿਲ ਗਏ।

? ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਹ ਮੁੰਬਈ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ?
-ਨਹੀਂ, ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।
? ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਕੀ ਸਬੰਧ ਬਣਿਆ?
-ਮੇਰੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਫਿਲਮ

'ਅੰਨ੍ਹੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਦਾਨ' ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲ ਉਪਰ ਬਣੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਜਾਤਪਾਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਨਾਵਲ ਦਿਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਹੀ 'ਮਿੱਟੀ' ਫਿਲਮ ਹੈ, 'ਆਤੂ ਖੋਜੀ' ਹੈ।

? ਤੁਹਾਡੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾ ਬੜੀ ਸਰਲ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ, ਪਰ ਫਿਲਮ 'ਅੰਨ੍ਹੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਦਾਨ' ਬੜੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਫਿਲਮ ਆਮ ਦਰਸ਼ਕ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ...।

-ਫਿਲਮ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਨਾਮੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਸਤੇ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਚੰਗੇ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਫਿਲਮ ਲਈ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਆਮ ਦਰਸ਼ਕ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅਦਾਕਾਰ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਸੀ।

? ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਏ?

-ਹਾਂ ਬਿਲਕੁਲ। ਵੱਖਰਾ ਤਜਰਬਾ ਸੀ।
? ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਮੁੜ ਕਿਉਂ ਆਏ?
-ਮੇਰੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਬੁਲਾ ਲਿਆ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਨਾਟਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਨਾਟਕ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਮਹੀਨਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਬੰਬੇ ਮੁੜਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜਵਾਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਤੂੰ ਨਾਟਕ ਹੀ ਕਰਨੇ ਆਂ, ਇਥੇ ਕਰ ਲੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਚੱਲ, ਇਥੇ ਹੀ ਕਰ ਲੈਨੇ ਆਂ। ਆਪਾਂ ਮੁੜ ਕੇ ਬੰਬੇ ਜੁੱਲੀ-ਬਿਸਤਰਾ ਵੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਗਏ (ਹੱਸਦਾ ਹੈ)।

? ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਨਾਟਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸਨ?

-ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਚੇਤਨਾ ਕਲਾ ਮੰਚ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਨਾਟਕ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਪਟਿਆਲੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਬਣਾਈ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਵੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਈ।

? (ਵਿਚੋਂ ਟੋਕ ਕੇ) ਵਿਆਹ ਕਦੋਂ ਕਰਵਾਇਆ?

-ਪਟਿਆਲੇ ਆ ਕੇ ਹੀ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਲਈ ਹੀ ਹੈ। ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਟੀਚਰ ਐ।

? ਪਟਿਆਲੇ ਤੁਹਾਡੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਜਣੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ?

-ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਹੋਰ ਸੀ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਦੀ ਭੈਣ ਵੀ ਪਟਿਆਲੇ ਆ ਗਈ ਸੀ ਬੀਏਟਰ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰਨ।

? ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਕਰਨ ਦਾ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਾ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਂਗ ਨੁੱਕੜ ਨਾਟਕ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹੋ?

-ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮੈਂ ਨਾਟਕ ਕਰਦਾਂ, ਨਿੱਤ

ਨਵਾਂ ਸਿੱਖਦਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀਹ-ਪੱਚੀ ਜਣੇ ਹੋ ਗਏ ਸੀ ਟੀਮ ਵਿਚ। ਫਿਰ ਸੋਚਿਆ, ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਨਿੱਤ ਐਡੀ ਟੀਮ ਦੇ ਨਾਟਕ ਕਰਵਾ ਲਵੇ? ਇਹ ਵੀ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਧਾ ਕਿਵੇਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਨਾਟਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਲੇ ਬੰਦੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਟੀਮ ਬਦਲ ਲਈ। ਪੰਜ-ਸੱਤ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਇਕ-ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਦਲਿਤ ਵਿਹੜੇ ਚੁਣ ਲਏ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੱਦੇ ਆਪ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਸੱਥਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰੀਂ ਵੜ ਜਾਈਏ। ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਤਾਂ ਥਾਂ ਚਾਹੀਦੀ ਐ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਦਰਸ਼ਕ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਵਿੱਥ ਨਾ ਰਹੇ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੋਈ ਘਰ ਦਾ ਜੀਅ ਸਮਝਣ।

? ਇਹ ਵਿੱਥ, ਸੱਥ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਾਡੇ ਬਾਵਾਂ 'ਤੇ ਡਰਾਮੇ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦੀ? ਘਰ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਹੀ ਕਿਉਂ?

-ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਵੀ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਪਿਆ ਨਾ? ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਘਰ ਵਾਲੀ ਸਾਂਝ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

? ਤੇ ਉਹ ਨਾਟਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ?

-ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਰੰਗ-ਮੰਚ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਰ ਪੀਡਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਫਿਰ ਵਧੇਗਾ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਵਿਚਲੀ ਤਾਮਝਾਮ ਘਟਾਵਾਂਗੇ ਤੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸਦਾਰੀ ਪਵਾਵਾਂਗੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਹਾਨ ਜਿਹੇ ਮੰਨੀ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਨਾਟਕ ਖਤਮ ਹੋਏ ਤੋਂ ਉਹ ਪੈਸੇ, ਆਟੇ, ਦਾਣੇ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਪਾਉਂਦੇ ਆ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੇ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਗਾਰੇ ਭਰਵਾ ਕੇ, ਦਰਸ਼ਕ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਵਾਲਾ ਪਾਤਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਬੰਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜੱਥੇਬੰਦੀ, ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਨਾਟਕ ਕਰਵਾ ਲੈਣਗੇ? ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਸੋਚਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਦਮੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਿਹਾੜੀ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ, ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਵਾਂ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਹਾੜੀ ਲੱਭਣ ਚੌਕ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ, ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ, ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਨਾਂ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ।

? ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਤਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਕੁਝ ਸੰਗ ਵਗੈਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਵਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਆ ਫਿਰ?

-ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਓਪਰਾ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਆ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੇਖਦੇ ਆ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐਤਕੀਂ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਬਾਰੇ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੰਬਈ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਤਰਸਦੀ ਲੇਖਕਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਮਾਨੋਂ ਰੱਬ ਬਣ ਕੇ ਬਹੁੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੇਤੇ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਫਰੋਲਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ (23 ਜੁਲਾਈ) ਮੌਕੇ ‘ਉੱਲੀ ਲਹਿਣ ਲੱਗੀ’ ਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। – ਸੰਪਾਦਕ

ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਇਕ, ਤੇ ਇਕੋ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦੇ ਘਰ ਹੋਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਨ 1960 ਜਾਂ 61 ਹੋਵੇ। ਉਦੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਾਨਾ ਜੀਤੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਮਾਸਕ ਪੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਸੰਪਾਦਿਤ ‘ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ’ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪਦੀਆਂ ਸਨ।

ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਖਤੋਂ-ਖਤਾਬਤ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸੂਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਪੂਤ ਤੇ ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ-ਬੋਲਾ ਭਾਈ, ਵੀਰ।

ਪਹਿਲੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੰਵਲਜੀਤ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨਾਲ ਗਈ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਭੀਤੀ ਗਲੀ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ ਨਾਲ ਵੀ। ਉਦੋਂ ਅਸਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨਾਂ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਵ-ਰਚਿਤ ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਨਜ਼ਮ ‘ਹੱਥ ਕੰਘਣੀ’ ਸੁਣਾਈ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ‘ਪੀਤਾਂ ਦਾ ਪਰਾਗਾ’। ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਬਦ-ਘਾਤ ‘ਹੱਥ ਕੰਘਣੀ’ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਪੀਤਾਂ ਦਾ ਪਰਾਗਾ’ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਐਮ. ਏ. (ਪੰਜਾਬੀ) ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਸਾਂ। ਫਖਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਹਿਪਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਜਾਦੂ ਅਸਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਸਵਾਰ ਸੀ।

ਸਤੰਬਰ 1962 ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਮੁੰਬਈ ਵਸ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗਣੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿੱਥੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਲਗਾਓ ਦੱਸ ਚੁੱਕੀ ਸਾਂ, ਤੇ

ਉੱਲੀ ਲਹਿਣ ਲੱਗੀ

ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀ ਇਕ ਯਾਦ

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐਤਕੀਂ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਬਾਰੇ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੰਬਈ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਤਰਸਦੀ ਲੇਖਕਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਮਾਨੋਂ ਰੱਬ ਬਣ ਕੇ ਬਹੁੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੇਤੇ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਫਰੋਲਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ (23 ਜੁਲਾਈ) ਮੌਕੇ ‘ਉੱਲੀ ਲਹਿਣ ਲੱਗੀ’ ਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। –ਸੰਪਾਦਕ

ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਵੀ ਖੱਟ ਚੁੱਕੀ ਸਾਂ, ਵਿਆਹ ਮਗਰੋਂ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਲੱਚਰ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੀ ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਆਖ ਆਖ ਕੇ ਨਿੰਦਣ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਪੰਜਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਵੀ ਉਰਦੂ ਦੇ ਗੁਟਕੇ ਵਿਚੋਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਪ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੱਖਦੇ ਤੇ ਮੁੰਬਈਆਂ ਹਿੰਦੀ-ਨੁਮਾ ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਮਾਫ਼ਕ ਸੀ।

ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੋ। ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਕਾਨਵੈਂਟ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੀ। ਅਸਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਬਾਤ-ਚੀਤ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ। ਵਕਤ ਪਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਬਾਲਕ ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੁਜਰਾਤੀ, ਮਰਾਠੀ ਅਤੇ ਸਿੰਧੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮੂੰਹ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ। ਲਿਖਣਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਲਈ ਵੀ ਤਰਸ ਜਾਂਦੀ। ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ, ਮਾਸੀਆਂ, ਚਾਚੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਿਆਂ ਮੂੰਹੋਂ-ਮੂੰਹ ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਬੋਲ ਕੇ ਜੀਭ ਦੀ ਉੱਲੀ ਲਾਹੁੰਦੀ ਨੂੰ ਰੱਜ ਨਾ ਆਉਂਦਾ।

ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਕੀਨ, ਮੇਰੇ ਡਾਕਟਰ ਪਤੀ ਦਾ ਬਾਹਲਾ ਉਠਣ-ਬੈਠਣ ਫਿਲਮੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਬਹੁਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਵੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਸਥਾਪਤ, ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਜਾਂ ਜਦੋਂਹਿਦ ਕਰ ਰਹੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ,

ਸੰਗੀਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਸੰਵਾਦ ਲੇਖਕ, ਗੀਤਕਾਰ, ਕਲਾਕਾਰ ਜਾਂ ਐਕਸਟਰਾ ਹੀ ਹੁੰਦੇ।

ਦਵਾਖਾਨੇ ਦਾ ਟਾਈਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਛੇ ਤੋਂ ਨੌਂ। ਰੋਜ਼ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਰਾਤ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ, ਆਮ ਗਾਹਕ ਭੁਗਤਦੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗਾਹਕ, ਮਿੰਤਰ ਜਾਂ ਚਮਚੇ ਵਧਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਫਿਲਮੀ ਸੋਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ਼ੇਅਰੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵੀ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪਾਂ ਨਾਲ ਟੀਕੇ ਦਵਾਈਆਂ ਵੀ।

ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ

ਰਾਤੀਂ ਨੌਂ-ਦਸ ਵਜੇ ਮੈਨੂੰ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਫੋਨ ਆਉਂਦਾ; ਤਫ਼ਰੀਹ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੁਹੂ ਤੱਟ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਵੇਖਣ ਜਾਣ ਲਈ ਪਤੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ।

ਵਿਆਹ ਦੀ ਵੀਹਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਸੀ। ਫੋਨ ਆਇਆ, “ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਆ ਜਾ। ਅੱਜ ‘ਸੀ ਰੌਕ’ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਡਿਨਰ ਕਰਾਂਗੇ।”

ਚਾਈ ਚਾਈ ਪੈਰ ਪਾਇਆ ਦਵਾਖਾਨੇ ਵਿਚ। ਮਿੰਤਰਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ। ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਤੇ ‘ਹਾਇ ਹਾਇ’ ‘ਮਾਰ ਸੁਟਿਆ ਈ’ ‘ਸਦਕੇ’ ‘ਵਾਹ ਵਾਹ’ ‘ਜੀਓ’ ਕਰ ਕਰ ਝੂਮਦੇ।

ਚਿਤਰਾ ਤੇ ਜਗਜੀਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੈਸੇਟ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ:

ਮਾਏ ਨੀ ਮਾਏ

ਮੈਂ ਇਕ ਸ਼ਿਕਰਾ ਯਾਰ ਬਣਾਇਆ...

ਇਹ ਮੇਰਾ ਗੀਤ ਕਿਸੇ ਨਾ ਗਾਣਾ...

ਇਕ ਕੁੜੀ ਜਿਦ੍ਹਾ ਨਾਮ ਮੁਹੱਬਤ...

ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਜੋਬਨ ਰੁੱਤੇ ਮਰਨਾ...

ਯਾਰਤਿਆਂ ਰੱਬ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ

ਪੈਣ ਬ੍ਰਿਹੇ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵੇ,

ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸੰਦਲੀ ਬੂਹੇ

ਜਾਣ ਸਦਾ ਲਈ ਭੀਤੇ ਵੇ...

ਇਕ ਪਾਸੇ ਸ਼ਿਵ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਬ੍ਰਿਹੇ ਦੇ ਕੀਤਿਆਂ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਹੱਸਾਂ ਕਿ ਰੋਵਾਂ?

ਪਤੀ ਦੇਵ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤਕ ਕੀਲੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਮੈਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਝੁਰਮੁਟ ਵਿਚ ਇੰਜ ਫਸੀ

–ਬਾਗਾਂ ਦਾ ਰਾਖਾ, ਘਸਿਆ ਹੋਇਆ ਆਦਮੀ, ਮੈਂ ਨਰਕ ‘ਚੋਂ ਬੋਲਦਾਂ, ਛਿਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜੂਠ, ਕਿਰਤੀ...ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਟਕ ਵੀ ਹਨ।

? ਤੁਸੀਂ ਘਰੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਕਿ ਆਹ ਨਾਟਕ ਅੱਜ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਮੌਕਾ ਤੇ ਥਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸੇ ਵਕਤ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਓ?

–ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਥਿਆ ਈ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਨਾਟਕ ਕਰਨੈ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਮੌਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਬਦਲ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਆਂ।

? ਦਲਿਤ ਵਿਹੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਕਿੱਥੇ ਨਾਟਕ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਸਟੇਜ ਵਗੈਰਾ ‘ਤੇ’?

–ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨਾਟਕ ਮੇਲਿਆ ‘ਤੇ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਬੁਲਾ ਲਵੇ, ਉਥੇ ਵੀ ਚਲਿਆ ਜਾਨਾਂ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਜਾਨਾਂ। ਅਧਿਆਪਕ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸ ਦਿੰਨਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੁਣ ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨਾਟਕ ਖੇਡਣੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਐ।

? ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਟਕ ਕਰਦੇ ਹੋ?

–ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜਾਂ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚੋਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਟਕੀ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਆਂ।

? ਸਕੂਲਾਂ ਵਾਲੇ ਨਾਟਕ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

–ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਦੇ।

? ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਬੋਤ੍ਰਾ-ਬਹੁਤਾ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਲਿਆਂਦੇ ਹੋ?

–ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਹੁੰਨਾਂ। ਨਾਟਕ ਲਈ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਤੁਹਾਡਾ ਦਿਮਾਗ, ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਇਸ਼ਾਰੇ। ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਤਾਂ ਸਭ ਪਸਾਰ ਹੈ। ਲਾਈਟਾਂ-ਲੂਈਟਾਂ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਕੂਲਾਂ ‘ਚ ਨਾਟਕ ਖੇਡਦਾਂ, ਮੰਨ ਲਓ...ਕਾਂ ਤੇ ਚਿਤੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਣੀ ਐ...ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਐ ਮਹਿੰਗੇ ਕਾਸਟਿਊਮ ਦੀ। ਕਾਂ ਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੱਢ ਲਓ। ਬਾਹਾਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਖੰਬ ਬਣਾ ਲਓ। ਕਾਂ ਬਣ ਗਿਆ (ਹੱਸਦਾ ਹੈ)। ਇਵੇਂ ਚਿਤੀ। ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ ਕੁੱਪ ਬਨਾਉਣੈ, ਤਾਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਉਪਰ ਹੱਥ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਓ, ਕੁੱਪ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ

ਹੋਈ ਸਾਂ ਜਿਵੇਂ ਚੱਕਰਵਿਊ ਵਿਚ ਅਭਿਮੰਨਿਊ!

ਉਪਰ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਕੈਸੇਟ ਚਲਦੀ ਰਹੀ, ਇਧਰ ਮੇਰੀ, ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਈ ਅਸਾਂ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ। ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਨਿੰਦਦੇ ਵੀ ਤਾਂ ਕਿਸ ਮੂੰਹ ਨਾਲ!

‘ਜੀਓ ਸ਼ਿਵ ਜੀਓ...ਸਦਕੇ ਕੁਰਬਾਨ...ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੁਝ ਤਤਫਦਾ ਲਿਖੋ ਤਾਂ ਮੰਨਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਵੀ ਕਵਿਤਰੀ ਏਂ...ਉਛ! ਹਾਇ ਹਾਇ...’

ਤੇ ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਹੋਰ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਹੋਰ ਹੋਰ ਹੋਰ...

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਮੈਂ ਕਿੰਗ ਸਰਕਲ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਈ। ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਫਰੋਲੀ ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆਈ ‘ਪੀਤਾਂ ਦਾ ਪਰਾਗਾ’ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗੀ।

ਹੁਣ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਚੱਕਰ ਮਤਵਾਤਰ ਹੋਣ ਤੇ ਵਧਣ ਲੱਗੇ। ਕਦੇ ਸ਼ਿਵ, ਕਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ, ਕਦੇ ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਦੇ ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਲਿਖਣ ਦੀ।

ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੇਰੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੀ ਉੱਲੀ ਲਹਿਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਕਲਮ ਹਰਕਤ ਕਰਨ ਲੱਗੀ।

ਛੇਤੀ ਹੀ ਮੈਥੋਂ ਸਿਰਜਣ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ‘ਰੱਖ ਛੱਡੀ’, ‘ਬਣ ਜਾ ਗੁਆਂਢੀ’, ‘ਸਾਥ ਵਡੇਰਾ’ ਤੇ ਫਿਰ ਹੋਰ ਹੋਰ। ਜਿਵੇਂ ਹੜ੍ਹ ਹੀ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਸ਼ਿਵ!

ਸਦਕੇ ਕੁਰਬਾਨ!!

ਸੁਬਹਾਨ ਔਲਾਹ!!

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਮਸਲੇ ਹਨ, ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਆ। ਮੁੜਨ ਲੱਗਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਛਾਏ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਆਟਾ ਦਾਣਾ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਆ। ਫਿਰ ਆਖ ਦਿੰਦੇ...ਬਈ ਆਉਂਦੇ ਮਹੀਨੇ ਫਿਰ ਆ ਜਾਇਓ।

? ਇਹ ਪੱਲਾ ਵਿਛਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਆਇਆ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਔਖਾ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਖੇਡਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੱਲਾ ਵਿਛਾ ਰਿਹੋ?

–ਪੱਲਾ ਵਿਛਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਭਾਈ। ਪੱਲਾ ਵਿਛਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਹਉਮੈ ਦੇ ਖਲੋਪੜ ਵੀ ਤਾਂ ਲਹਿੰਦੇ ਆ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਦਾ, ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫਲਸਫ਼ਾ ਜੀਹਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ, ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਹੀਣ-ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਘਬਰਾਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਨੂੰ ਇੰਦਾਂ ਕੋਈ ਨੀਵਾਂਪਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਨਾਟਕ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਗੱਲ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਕੀ ਹੈ? ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਹਾਨ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਸੁਣਾਉਨਾ, ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰੀ-ਮਚਿਓਰ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਲੂਗਤੀ ਜਿਹੀ। ਡਾਕਟਰ ਕਹਿੰਦੇ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਲਿਜਾਓ ਜਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ। ਮੇਰੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਡੱਕਾ ਨੂੰ ਸੀ। ਮੈਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਚੌਧਰੀ। ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਦਰ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਦੇ ਗੇਟ ਉਤੇ ਉਤਰਿਆ, ਉਹ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜ ਲਈ। ਉਹ ਸੀਨ ਮੈਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਸਕਿਆ। ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅਠਾਰਾਂ-ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗੇ ਨੂੰ। ਮੈਂ ਪੱਲਾ ਵਿਛਾ ਦਿੰਨਾਂ। ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ ਮੇਰੀ ਇਹ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੱਸ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾਓ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ

ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੁੱਖਾ ਨੂੰ ਮਰਨ ਦਿੰਦੇ।

? ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਮੁੱਢ ਬੱਝਾ?

–ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬੰਬੇ ਸੀ, ਇਕ ਦਿਨ ਨਾਟਕ ਖੇਡਦਿਆਂ ਮੈਂ ਚੱਕਰ ਖਾ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਚੱਜ ਨਾਲ ਕੁਝ ਖਾਧਾ-ਪੀਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਵਾਕਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਂਝ ਲਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਕਮਰਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਉਥੇ ਚਾਹ ਰੱਖ ਜਾਂਦਾ, ਕੋਈ ਰੋਟੀ। ਜੀਹਦਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ, ਕਮਰਾ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ; ਜਾਣੀ ਮੇਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦੇ ਉਦੋਂ ਜਿਹੇ ਕਿਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਗਈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਚੇਤ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਉਣ ਆਉਂਦੇ ਬਾਜ਼ੀਗਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਦੇਖਦੇ ਸੀ ਨਾ, ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਉਣ ਆਏ ਬਾਜ਼ੀਗਰਾਂ ਨੂੰ ਦਾਣਾ-ਫੱਕਾ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ।

? ਤੁਸੀਂ ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹੋ?

–ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਰਿਜ਼ਲਟ ਮਿਲਦੇ ਆ ਯਾਰ। ਤਬਦੀਲੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਐ? ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਹਾਰ, ਹਮਦਰਦੀ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ। ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਨਾਟਕ ਦੇਖਦੇ ਐ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬਿਊਟੀ ਐ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਘਰੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਕਿਲੋ ਆਟਾ ਹੈ, ਨਾਟਕ ਦੇਖ ਕੇ ਜੇ ਅਗਲੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬਾਟੀ ਭਰ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਾ ਦਿੱਤੀ, ਇਹੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤਬਦੀਲੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਆਪਾਂ ਕਿਹੜੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨੀ ਐ। ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ, ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਚੇਤਨਾ ਆਵੇ। ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਇਕ ਕਮਰੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਹੀ ਪਸ਼ੂ ਐ। ਨਵਾਂ ਵਿਆਹਿਆ ਧੀ-ਪੁੱਤ ਪਿਆ ਹੈ। ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਐ। ਨੂੰਹਾਂ-ਧੀਆਂ ਦੇ ਨਹਾਉਣ-ਧੋਣ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਨਰਕ ਐ, ਨਿਰਾ ਨਰਕ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਨਾਂ, ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਨ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਰਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਇਹ

ਤਬਦੀਲੀ ਵਾਪਰੇਗੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਤਾਂ ਪਾ ਰਿਹਾਂ। ਨਾਲੇ ਜਿਹੜੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀ ਐ ਨਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਈ ਆਉਣੀ ਐ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਹਾਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਇਨਕਲਾਬ ਲਈ।

? ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚੀਆਂ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣਗੇ?

–ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੱਸ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਰਾਹ ਬਣਦੇ ਗਏ।

? ਰੀਹਰਸਲਾਂ ਵਗੈਰਾ ‘ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਮਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ?

–ਦੇਖੋ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਬੋਝੀ ਲੈਂਗੂਏਜ ਤੋਂ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ

ਅਭਿਆਸ ਬਹੁਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਸਵੇਰੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਉਠਦਾਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਨਾਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਲੋਕ ਇੱਜ਼ਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਆ, ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਐਨੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਢਿੱਡ ਭਰ ਕੇ ਰੋਟੀ ਵੀ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ। ਧੰਨ ਨੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕ।

? ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਖੇਡਣ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਨਾਟਕ ਤਿਆਰ ਹਨ?

ਨਾਲ ਜੋੜਨ ‘ਤੇ ਲਾਉਨਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਗਾਰੇ ਭਰਾਉਨਾਂ। ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਨਾਟਕੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਾਂ।

? ਤੁਹਾਡੇ ਰੰਗ-ਮੰਚ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ?

–ਜਾਤਪਾਤ ਤੋੜ ਕੇ ਸਾਡੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ, ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ।

? ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ?

–ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਗੋਹਾ-ਕੂੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਆਪ ਕਹਾਣੀ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਐਕਟਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾਂ ਕਿ ਗਰੀਬ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜਿਹੜੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਲੈਵਲ ‘ਤੇ ਦਰਦ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਗਰੀਬ ਬੰਦਾ ਦੂਹਰਾ ਕਸ਼ਟ ਹੰਢਾਉਂਦਾ। ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਤੇ ਜਾਤ ਦਾ। ਬੱਚਿਆਂ ‘ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਜਾਤ ਸਿਸਟਮ ਦਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾਂ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਬੱਚੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੰਚ ‘ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾਂ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਆਪ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਦਿੱਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਿਹਾਤੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਹਾਤੀ ਛੁਡਾ ਕੇ ਉਹ ਖਰਚਾ ਮੈਂ ਨੂੰ ਝੱਲ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਮੌਸਮ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਖਣਾ ਪਊ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਵਿਹਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

? ਉਹ ਨਾਟਕ ਕਿੱਥੇ ਖੇਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

–ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ। ਫਿਰ ਬਾਕੀ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ।

? ਆਪਣੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ?

–(ਹੱਸ ਕੇ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਇਕ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਊ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੈਂ ਨਾਟਕ ਕਰਦਾਂ। ਫਿਰ ਗੜਬੜ ਹੋ ਜਾਊ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਫਿਰ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਕਰਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਦਾਂ। ਇਹੀ ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ’ ਹੈ।

ਅਪਰੈਲ 1972 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਹਰਦੇ ਫਰਾਲੂ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ) ਦੇ ਮੋਹਤਬਰ ਲੋਕ ਚੜ੍ਹਦੀ ਪੱਤੀ ਵਾਲੀ ਡਿਊਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਡਾ ਆਕਾਰੀ ਗੋਲ ਬਣੇ ਉਪਰ ਪਿੱਪਲ ਬੱਲੇ ਬੈਠੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਮੁੜ-ਘਿੜ ਕੇ ਡਿਊਤੀ ਦੀ ਕੰਧ ਵੱਲ ਵੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਰਿਆਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿੱਦੀ (ਨਰਿੰਦਰ ਰਿਆਜ਼, ਜੋ ਉਸੇ ਸਾਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਆਹ ਕਰਾ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦਾ ਬਾਸ਼ਿੰਦਾ ਬਣ ਗਿਆ) ਵੀ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਸੂਹ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਬਣਿਆ ਜਥੇਦਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੋਲ ਵੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਤੇ ਕਦੇ ਸਾਹਮਣੀ ਕੰਧ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਕੁਝ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਕੁਝ ਮਖੌਲ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਾਡਾ ਜਾਹਰ ਸੀ ਕਿ

ਰਵਿੰਦਰ ਸਹਿਰਾਅ

Email : ravisahra@gmail.com

ਉਸ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਹੀ ਸੀ। ਉਂਜ ਇਹ ਕੋਈ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਰਸਮੀ ਇਕੱਠ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੱਸ ਚੜ੍ਹਦੀ ਪੱਤੀ ਦੇ ਗਿਣਵੇਂ-ਚੁਣਵੇਂ ਬੰਦੇ ਆਪਣਾ ਵਿਹਲਾ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਾਂ ਤਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪਿੱਪਲ ਬੱਲੇ ਅਕਸਰ ਬੈਠੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਇਕ ਰਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਅਤੇ ਨਿੱਦੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੂਹ ਤੋਂ ਇੰਜਣ ਦਾ ਕਾਲਾ ਤੇਲ ਇਕ ਬਾਲਟੀ ਵਿਚ ਭਰ ਕੇ ਤੇ ਕੁਝ ਬੁਰਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡਾਂ-ਰਾਏਪੁਰ, ਮਹੇਤੂ ਤੇ ਕੁੱਕੜ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖ ਦਿਤੇ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨ:

ਨਕਸਲਬਾਜ਼ੀ ਘੋਲ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।
ਸਰਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ।
ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ-ਬੰਦ ਕਰੋ।
ਜਿਹੜਾ ਕਰੂਰਾ ਮੁਖਬਰੀ,
ਕਰਾਂਗੇ ਉਹਦੀ ਹਾਲਤ ਬੁਰੀ।
ਤੁਰ ਪਏ ਜਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਢਾਣੇ,
ਮੂੰਹ ਸੰਗੀਨਾਂ ਦੇ ਘੁੰਮ ਜਾਣੇ।

ਤ੍ਰਿਕਾਲਾਂ ਦੇ ਘੁਸਮੁਸੇ ਵਿਚ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਮੈਂ ਅਤੇ ਨਿੱਦੀ ਬਾਲਟੀ ਅਤੇ ਬੁਰਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਾਂ। ਨਾਅਰੇ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਨਿੱਦੀ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਕੋਲ ਇੰਜ ਬੈਠ ਜਾਣਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੱਗੇ, ਉਹ ਚੇਨ ਵਗੈਰਾ ਠੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਫਟਾ-ਫਟ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾਣਾ। ਕਾਲਾ ਤੇਲ ਗਰਮ ਇੱਟਾਂ ਤੇ ਪਲਸਤਰ ਕੀਤੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਇੰਜ ਰਚ ਜਾਣਾ ਜਿਵੇਂ ਤਪਦੀ ਦੁਪਹਿਰੇ ਰੇਤੇ ਵਿਚ ਕਣੀਆਂ ਰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਕੋਈ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਕੁਚੀਆਂ ਫੇਰੇ ਉਹ ਅੱਖਰ ਮੁੜ ਉਘੜ ਆਉਂਦੇ। ਇਹੋ ਜੁਗਤ ਅਸੀਂ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਕਾਲਜ, ਫਗਵਾੜਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਰਤੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਕਲੀ ਕਰਵਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਥੱਕ ਜਾਣਾ ਪਰ ਕਾਲਾ ਤੇਲ ਫੇਰ ਝਾਤੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ।

ਪਿੰਡ ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਵਲੈਤੀਏ ਮਿਸਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਮਕਾਨ 'ਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਤਾਜ਼ਾ ਰੰਗ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਤਕ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਖਤ ਲਿਖਾਈ ਨਾਲ ਫੁੱਲਾਂ-ਬੂਟਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖ ਕੇ ਜ਼ਿੰਗਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕਾਲਜ ਜਾਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਚੀ ਉਚੀ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਕਹਿਣਾ, “ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਪਤੈ ਇਹ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਆ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਰੰਗੇ ਹੱਥੀਂ ਫੜੇ ਗਏ ਤਾਂ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਐਸਾ ਘਸੀਟੁੰ ਕਿ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਗੇ।” ਕਦੀ ਕਹਿਣਾ, “ਇਹ ਸਾਡਾ ਮੁਲਕ ਈ ਨਿਕੰਮਾ। ਜੇ ਇਹ ਕੰਮ ਵਲੈਤ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲੈਣਾ ਸੀ।”

ਅਸੀਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਖਚਰੀ ਹਾਸੀ ਹਸਦਿਆਂ ਕਹਿਣਾ, “ਭਾਈਆ ਜੇ ਇਹ ਮੁਲਕ ਨਿਕੰਮਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਾਹਨੂੰ ਤੇਰੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਕਾਹਨੂੰ ਰਾਤਾਂ ਦੇ ਜਗਰਾਤੇ ਕੱਟਦੇ। ਖੈਰ, ਮੁੜ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੋਧ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਿਆਜ਼

ਚੇਤੇ ਦੀ ਬਾਰੀ

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਡਿਊਤੀ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਕੰਧ ਜਿਸ ਦਾ ਮੱਥਾ ਬੜ੍ਹੇ ਵੱਲ ਸੀ, ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਚੁੱਚੜੇ ਦੀ ਹੈ। ਉਸੇ ਕੰਧ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਾਅਰਿਆਂ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਲਿਖਾਈ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਲਿਖਿਆ,

ਚੁੱਕਾਰ ਅਜ ਹਮਾ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜਸਤਾ॥
ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ-ਬ-ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ॥ -ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
ਭਾਵ ਜਦ ਹੀਲੇ ਸਭ ਹੋਵਣ ਬੇਕਾਰ,
ਚੁੱਕਣੀ ਜਾਇਜ਼ ਉਦੋਂ ਤਲਵਾਰ।
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਹ, ਸਾਡਾ ਰਾਹ।
ਜਥੇਦਾਰ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਖਰ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਰਿਆਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ਅਮਲੀ ਵੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, “ਭਾਈ ਤੂੰ ਬੋਲੀ ਜਾਵੇਂਗਾ ਕਿ ਕੁਝ ਦੱਸੇਗਾ ਬੀ? ਤੂੰ ‘ਕੱਠ ਕਿਹਤੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕੀਤੈ?’” ਜਥੇਦਾਰ ਜੋ ਕੋਰਾ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸੀ, ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਕੋਲੋਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਅੱਖਰ ਉਠਾਨੇ ਤਾਜ਼ਾ ਤਾਜ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਕੰਧ ਵੱਲ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਆਪਣੇ ਦਾੜ੍ਹੇ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਲੈ ਬਈ ਕਰ ਲਓ ਗੱਲ! ਆਹ ਦਿਸਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰ’ਤੀਆਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਓ ਕਿ ਹੋਇਆ ਕੀ ਆ?” ਵਿਚੋਂ ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ਅਮਲੀ (ਰਿਆਜ਼) ਬੋਲ ਪਿਆ, “ਭਾਈ ਲਿਖਿਆ ਕੀ ਆ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸ?”

ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅੱਖਰ ਉਠਾਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਪਰ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਉਹਨੂੰ ਵਿਚੋਂ ਟੋਕ ਕੇ ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮੁੰਡਾ ਗਿਆਨ ਕਹਿੰਦਾ, “ਓ ਭਾਈ ਤੂੰ ਰਹਿਣ ਦੇ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾੜ੍ਹੇ ਕੋਲੋਂ ਪੜ੍ਹਾ ਲੈਂਦੇ ਆਂ।” ਤੇ ਉਹਨੇ ਨਿੱਦੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀਪ, ਜੋ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਜਮਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਲੈ ਬਈ ਪਾੜ੍ਹਿਆ ਤੂੰ ਦੱਸ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਨਾਲੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਕਿ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਕੀ ਆ?” ਦੀਪ ਉਠਿਆ ਤੇ ਕੰਧ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ,

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਹ, ਸਾਡਾ ਰਾਹ।

ਮੰਗਾ ਬਾਸੀ

ਜਦ ਹੀਲੇ ਸਭ ਹੋਵਣ ਬੇਕਾਰ
ਚੁੱਕਣੀ ਜਾਇਜ਼ ਉਦੋਂ ਤਲਵਾਰ।
ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਸੁਣ ਕੇ ਏਨੀ ਉਚੀ ਹੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਖੰਘ ਛਿੜ ਪਈ। ਕਹਿੰਦਾ, “ਓ ਭਾਈ ਤੇਰਾ ਡਮਾਕ ਠੀਕ ਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਜੀਹਨੇ ਬੀ ਲਿਖਿਆ ਉਹ ਸਾਬਾਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਦਸਮੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਲਿਖੀਓ ਆ।” ਸਾਰਾ ‘ਕੱਠ ਖਿੜ-ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਿਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਮੋਝਣਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਕੈੜਾ ਕੈੜਾ ਦੇਖਦਾ ਖਿਸਕਦਾ ਬਣਿਆ।

ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਸਾਡਾ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦਾ। ਦੀਪ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, “ਪਤੰਦਰੇ ਕੁਝ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਕੰਨੀਂ ਤਾਂ ਭਿਣਕ ਪਾ ਦਿਆ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਸਾਂਭ ਲਿਆ ਕਰਾਂਗੇ।” ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੂਹ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਤ ਦਾ ਉਨੀਂਦਰਾ ਲਾਹ ਸਕੀਏ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਤੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਚਾਰ ਪਿੰਡ ਰਾਏਪੁਰ, ਸਲਾਰਪੁਰ, ਦੌਲਤਪੁਰ ਅਤੇ ਚਾਚੇਵਾਲ ਜਲੰਧਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪਿੰਡ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਫਗਵਾੜਾ ਤਹਿਸੀਲ ਤੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਨਕੋਦਰ ਤਹਿਸੀਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਇਹ

ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਖਰੀ ਪੰਜ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਚਹੇਤ੍ਰ ਵਾਲੀ ਵੇਈਂ ਦੂਜੀ ਤਹਿਸੀਲ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

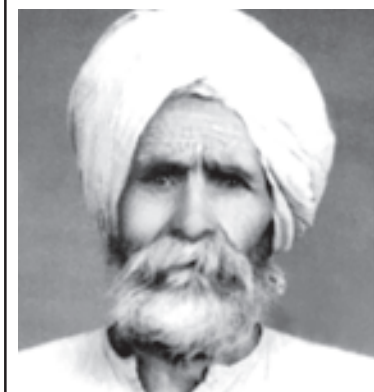
1970 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੇਈਂ ‘ਤੇ ਪੁਲ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਕਾਸ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਯਾਦ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਰਸਾਤਾਂ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਆ ਜਾਣੇ ਤਾਂ ਇਕੋ-ਇਕ ਬੇਤੀ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਲੋਕੀਂ ਦਵਾ-ਦਾਰੂ ਲਈ ਪਿੰਡ ਕੁੱਕੜ ਦੇ ਹਕੀਮ ਵੈਦ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ। ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਡੰਗਰ ਚਾਰਦਿਆਂ ਮੱਝਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਫੜ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਰ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਚਾਚੇਵਾਲ ਤਾਂ ਕਈ ਕਈ ਹਫਤੇ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਘਰ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਬਾਠ ਗੋਤ ਦੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਛੇ ਘਰ ਰਿਆਜ਼ਾਂ ਦੇ, ਦੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ, ਸੱਤ-ਅੱਠ ਤਰਖਾਣਾਂ ਦੇ, ਦੋ ਨਾਈਆਂ ਦੇ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਚੌਥੀ-ਪੰਜਵੀਂ ਵਿਚ ਸਾਂ ਤਾਂ ਸੁਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਲਹੌਰੀ ਰਾਮ ਤੇ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਬਹੁਤ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਹਨ। ਲਹੌਰੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਵਲੈਤ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਜੋ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਸੀ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਬਾਠ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਮਹੇਤੂ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਪਿੰਡ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਨਵਾਂ ਮਕਾਨ, ਚੁਬਾਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਕਿੱਕਰਾਂ ਤੇ ਸੁਰੀਹ ਦੇ ਬੱਲੇ ਮੰਜੇ ਡਾਹ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਤਾਸ਼ ਖੇਡਣੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚਲਾਕੀ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਕੋ ਡਾਇਲਾਗ ਹੁੰਦਾ, “ਯੂ ਬਲਡੀ ਫੂਲ।” ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਂਗ ਲਾਉਣੀ। ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਏਨਾ ਰੋਅਬ ਸੀ ਕਿ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਅਸੀਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਕੋਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਖਣ ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਨੇ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਵਗਾਰ ਨਾ ਪੁਆਈ, ਨਾ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਇਕ ਭਾਣਜਾ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਾਹਰਲੀ ਬਸਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਮਾਅਰਕੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਘੱਟ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਏਥੇ ਗੁਰਦੇਵ ਰਾਮ ਉਰਮ ਡਿਪਟੀ ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ, ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਮਾਹਰ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਵੇਰ ਜਲੰਧਰ ਰੇਡੀਓ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਨ ਆ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਖੇਤੀ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਧਾਂਦਲੀ ਦੇ ਉਹ ਪੱਤਰੇ ਫੇਲੇ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਤਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਰਪੰਚੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ (ਬਾਠ) ਕੋਲ ਹੀ ਰਹੀ। ਉਹ ਨਿਹਾਇਤ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਲੜਕਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬੀ.ਏ. ਪਾਸ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ 1968-69 ਵਿਚ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਕਾਲਜ ਫਗਵਾੜਾ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆ ਲਈ ਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਸਦਾ ਸੂਝਵਾਨ ਸਾਹਿਤ ਰਸੀਆ ਹੈ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਮੋਟਰਜ਼ ਵਾਲੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਤੇ ‘ਸੁੱਖੀ ਮੋਟਰਜ਼’ ਵਾਲੇ ਸੁੱਖੀ ਬਾਠ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਦੇ ਲੜਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਚਚੇਰਾ ਭਰਾ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੜਕਾ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਬਾਠ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ. ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਰੁਤਬੇ ਵਾਲੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿਲਚਸਪ ਤੇ ਅਲੋਕਾਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟੱਬਰ ਰਿਆਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹਨ।

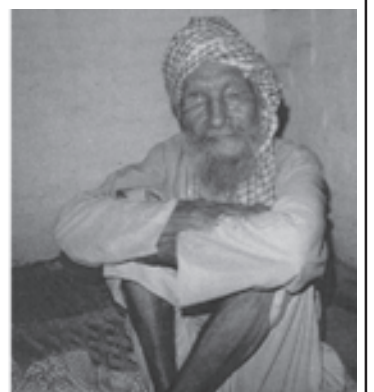
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ, ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੌਣ ਸਿੰਘ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤਵਰ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੁਧਗਰ ਚੁੱਕਦਾ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਚੈਲੰਜ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਮੁਧਗਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦਿਖਾਏ ਤਾਂ ਉਹ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦਾ ਪੀਪਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਕਹਿੰਦੇ

ਹਨ, ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਨਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਦ ਉਹ ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਪਰਸਰਾਮਪੁਰ ਵਿਆਹੁਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੇਹੱਦ ਭਾਰੇ ਮੁਧਗਰ ਵੀ ਗੱਡੇ ‘ਤੇ ਲੱਦ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਬਰਾਤਾਂ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਕਿੰਨੇ-ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਠਹਿਰਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਥੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਚੈਲੰਜ ਕੀਤਾ ਪਰ ਪੰਜ ਛੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਦਸਦੇ ਹਨ, ਮੁਧਗਰ ਦੇ ਬੱਲੇ ਮੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲੋਹਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸੌਣ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਸੁਣੀਆਂ

ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ

ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਅਮਲੀ

ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਚੇਤੇ ਕਰ ਕੇ ਅੱਜ ਵੀ ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹਨੂੰ ਸਖਤ ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਸਉਣ, ਭਾਵੇਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ। ਵੇਈਂ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ਉਹਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦਵਾ ਦਾਰੂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਹੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਮਾਦ ਗੁੱਡਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਮੈਂ ਆਪ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਵਾਂ, ਕੋਈ ‘ਵਾਜ਼ ਨਾ ਮਾਰਿਓ। ਦੇ-ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਨੁਚੜਦਾ ਕਮਾਦ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ। ਤੰਦਰੁਸਤ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਸਹੁਰੇ ਤਾਪ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਮਾਦ ਵਿਚ ਹੀ ਗੱਡ ਆਇਆ, ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਆਵੇ ਤਾਂ?” ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵੇਰ ਉਹਦੀ ਦੋਹਤੀ ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰੇ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ। ਬੱਚਾ ਰੋਵੇ ਕੁਰਲਾਵੇ ਪਰ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਵੇ। ਸੌਣ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਖੇਤਾਂ ‘ਚੋਂ ਘਰ ਆਇਆ। ਕਹਿੰਦਾ, “ਕੁਤੀਏ ਨਿਆਣਾ ਕਿਉਂ ਰੋਂਦਾ?” ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, “ਨਾਨਾ ਇਹ ਸੌਣ ਨੂੰ ਰੋਂਦਾ।” ਉਹਨੇ ਲੋਹੇ ਲਾਖੇ ਹੋਏ ਨੇ ਡਾਂਗ ਚੁੱਕ ਲਈ, “ਅਖੇ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਰੋਵੇ। ਰੋਵੇ ਆਪਣੇ ਦਾਦਕਿਆਂ ਨੂੰ। ਚੱਲ ਭੱਜ ਇੱਥੋਂ। ਅਖੇ ਨਾਨਾ ਇਹ ਸੌਣ ਨੂੰ ਰੋਂਦਾ।”

ਰਿਆਜ਼ਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ‘ਅਮਲੀ’ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਤੀਆਂ ਖਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਗੋਡੇ ਲੱਗੇ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਗਿੱਟੇ, ਉਹਨੇ ਉਹੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਜਿਹੜੀ ਸਹੀ ਹੋਣੀ। ਜਨਵਰੀ 1974 ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਖੇਤੀ ‘ਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਫਗਵਾੜੇ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਰੈਲੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਛੋਂ ਸਾਡੀ ਪੈਲੀ ‘ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਬਦਮਾਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ।

ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਤੀ ਕੁਪੱਤ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮੰਨ ਗਿਆ ਪਰ ਪਰਨਾਲਾ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਬਲਦੇਵ ਰਹਿਪੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਚੈਲੰਜ ਕਰ ਕੇ ਖੇਤ ਵਾਹੁਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਕੀਹਨੇ ਆਉਣਾ ਸੀ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ‘ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ’ ਦੀ ਇਕਾਈ ਬਣਾਈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਲਕੱਤੇ ਵਸਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪਨੇਸਰ ਨੇ ਸਾਡੀ ਆਰਥਕ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਅਸੀਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਲਈ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਅਖਬਾਰਾਂ (ਅਜੀਤ, ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ, ਜੱਗ ਬਾਣੀ) ਆਦਿ ਲਿਆ ਲਈਆਂ। ਇਹ ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਡਿਊਤੀ ਵਿਚ ਹੀ

ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ। ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੈਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ। ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ, ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਡੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਗਿੰਦੇ ਹੁੱਕਾ ਵੀ ਪੀਂਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁੱਕਾ ਪੀਂਦਿਆਂ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਸੁਣਨੀਆਂ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਵੇਰ ਅਜਿਹੀ ਖਬਰ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ਅਮਲੀ ਟੋਕ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, “ਸੋਹਣਿਆਂ, ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕੀ ਆ? ਕਾਹਤੋਂ ਚਿੰਜਤੀਆਂ ਛੇੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ?” ਮੇਰੇ ਜੁਆਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਹੁੱਕੇ ਦੀ ਨਤੀ ਆਪਣੇ ਮੂੰਡੇ

ਵੱਲ ਮੋੜਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ, “ਓਏ ਅਮਲੀਆ ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਖੂਹ ਮੁਢਲਾ ਖੇਤ ਮੰਗਦਾ। (ਭਾਵ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਸੀ) ਭਲਾ ਖੂਹ ਮੁਢਲਾ ਖੇਤ ਕੌਣ ਛਡਦਾ।” ਕਿੰਨੀ ਸੱਚਾਈ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ।

ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਡੰਗਰ ਆਦਿ ਖੂਹ ਮੁਢਲੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੋਹਾ-ਕੂੜਾ ਅਤੇ ਹਲਟਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਖੂਹ ਮੁਢਲੇ ਖੇਤ ਬੜੇ ਉਪਜਾਊ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਚਾਲੀ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਤਸ਼ਬੀਹ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਫਾ ਕਰਦੇ, ਉਸ ਕੋਲ ਵਕਾਲਤ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਡੇ ਕੋਰੇ ਅਨਪੜ੍ਹ। ਗਿਆਨ ਤੇ ਗਿੰਦੇ। ਵੱਡਾ ਗਿਆਨ ਛੇ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚਾ। ਨਿੱਕੀ ਰਗੜੀ ਹੋਈ ਦਾੜ੍ਹੀ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਚਿੱਟਾ ਚਾਦਰਾ-ਕੁੜਤਾ ਤੇ ਗਲ ਵਿਚ ਕੈਂਠਾ ਪਾ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਖੁੰਡਾ ਫੜ ਕੇ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਲਗਦਾ। ਅਸੀਂ ਨਿਆਣੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਡਰ ਜਾਂਦੇ। ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਕ ਭੈਣ ਪ੍ਰੀਤੋ ਰੁੜਕੇ ਲਾਗੇ ਪਿੰਡ ਬੀਤ ਬਾਸੀਆਂ ਵਿਆਹੀ ਗਈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਵੈਨਕੂਵਰ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੂਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਵੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਚਾਚੇ-ਤਾਇਆਂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇਕਲੋਤਾ ਲੜਕਾ ਮੰਗਾ ਬਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਚਰਚਿਤ ਕਵੀ ਹੈ, ਤੇ ਸਫਲ ਵਪਾਰੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਲੇਖਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾ ਮਾਣੀ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਵੇਰ ਮੈਂ ਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਬਲਦੇਵ ਬਾਠ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ ਤੇ ਉਥੇ ਗੱਲ ਗਿਆਨ ਰਿਆਜ਼ ਦੀ ਚੱਲ ਪਈ। ਬਲਦੇਵ ਬਾਠ ਤੁਝਕ ਕੇ ਸੀਟ ਤੋਂ ਉਠ ਖੜਾ ਹੋਇਆ, ਕਹਿੰਦਾ, “ਉਹ ਮੰਗੇ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਬੱਸ ਕਰ ਬਈ। ਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਂ ਨਾ ਲੈ, ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਰਾਤੀਂ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ।” ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਖਿੜ ਖਿੜ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ।

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਕਹਾਵਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਕਿ “ਚਾਚੇਵਾਲ ਨੂੰ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਤੇ ਫਰੋਲੇ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ।” 1975 ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਪਿਛੋਂ ਰਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਜਦ ਮੈਂ 1978 ਦੇ ਮਾਰਚ-ਅਪਰੈਲ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਭਾ ਵਾਲਿਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੀਸਾ ਲੱਗਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਵੀ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਮੈਨੂੰ ਇੰਨਾ ਚਾਅ ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੰਨਾ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਦਾ ਸੀ। ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਮੈਂ ਠਹਿਰਿਆ ਸਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਥੇ ਕੋਈ ਗੋਰੀ ਵੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ। ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੇ ਨੇੜਿਓਂ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣੀ ਏ। ਨਾਲੋਂ ਦੇਵੀ ਦਰਸਨ, ਨਾਲੋਂ ਵੰਡਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ।

ਤਿੰਨ-ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਮਕਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਕਮਰੇ ਸਨ, ਮੈਥੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਣੇ ਗਏ। ਰਸੋਈ ਸਭ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਵੀ ਨਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਨੇ! ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸਰਨਾਵਾਂ ਪੁੱਛਦੇ।

ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਗੋਰੀ ਵੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ ਪਰ ਕਿਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਏ, ਇਹ ਮੈਂ ਝਕਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਨਾ ਪੁੱਛਦਾ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਲੱਗਾ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਬਿਤਕ

ਕੁਲਦੀਪ ਤੱਖਰ

ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਦੋਂ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਏ।

‘ਗੁੱਡ ਮਾਰਨਿੰਗ’, ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਸਵੇਰੇ ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਆਉਂਦੀ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿਚ ਟੱਕਰੀ ਤਾਂ ‘ਗੁੱਡ ਮਾਰਨਿੰਗ’ ਦਾ ‘ਕੱਲਾ’ ਕੱਲਾ ਅੱਖਰ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਗਿੱਟਿਆਂ ‘ਤੇ ਮਾਰਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਵਾਲੇ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਢੱਕ ਲਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਕੇ ਪੌੜੀਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੱਗ ਕੇ ਖਲੋ ਗਈ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਜਦ ਮੈਂ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਰੁਮਾਲ ਮੂੰਹ ਉਤੋਂ ਲਾਹ ਲਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਰਸੋਈ ਵੱਲ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਉਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਵਰਤਾਓ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਇੰਨਾ ਹੀਆ ਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛ ਲਵਾਂ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਐਨ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਉਸੇ ਥਾਂ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਈ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮੈਂ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਗੁੱਡ ਮਾਰਨਿੰਗ’ ਆਖੀ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਵਲੋਂ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੱਗ ਕੇ ਖਲੋ ਗਈ। ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਜੈਲਾ ਵੀ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ।

“ਓ ਸਾਲਿਆ, ਇਹਨੂੰ ਮੌਰਨਿੰਗ ਮੂਰਨਿੰਗ ਨਾ ਬੁਲਾਈਂ ਮੁੜ ਕੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਲੀ ਕਮਲੀ ਆ। ਇਹਨੂੰ ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਾ ਆਖ ਬੈਠੀ।”

ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਿਆੜ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਆਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਗੋਂ ਪਤਾਊ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਂਹ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਸਰਪੰਚ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਉਪਰੋਂ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਤੋਂ ਅਗਲੇਰਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਲਾਲਚ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਰਾਏਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਆੜੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਏਪੁਰ ਨੂੰ ਸਰਪੰਚ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਬਣੇ ਸਾਂ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵੇਈਂ ਕੰਢੇ ‘ਬਾਬਾ ਦੇਸਰ’ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ‘ਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਜਿਥੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ 15-20 ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ। ਜਲੰਧਰ ਛਾਉਣੀ ਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਲਾਉਂਦੇ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਛਿੱਜ ਪੈਂਦੀ। ਕੋਈ ਗਤਬਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪੰਚਾਇਤ ਵਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਬੁਲਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਬਰੀ ਉਗਰਾਰੀ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਇਹ ਧੱਕਾ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਦੁਆਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਇਲਾਕੇ ਭਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ

ਮੈਥੋਂ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ।

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਮੇਰੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਗਈ। ਉਹ ਉਸ ਮਕਾਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਖੁੱਜੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਪਾਸੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਆਮ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਾਹ ਲੱਗਦੀ, ਉਹ ਹਰ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਜੇ ਕਦੇ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਲਈ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਰੁਮਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ, ਤੇ ਜੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦਾ-ਉਤਰਦਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ-ਸਿਰ ਵਲੋਂ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਖਲੋ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ, ਤਦ ਉਥੋਂ ਹਿੱਲਦੀ। ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ ਫਿਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਬੜੀ ਪਿਆਰੀ ਬੱਚੀ ਵੀ ਸੀ। ਬਹੁਤੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਜਿਹੀ। ਪਤਲੇ ਪਤਲੇ ਉਹਦੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼, ਕਾਲੇ ਵਾਲ ਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਹੀ ਮੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ। ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਵੀ ਕਦੇ ਕਮਰਿਓਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ, ਪਰ ਜਦ ਕਦੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ, ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਮੈਗੀ ਮੈਗੀ’ ਕਰ ਕੇ ਸੱਦਦੇ।

ਘਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਜਿੰਨੇ ਜਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਸ ਗੋਰੀ ਬਾਰੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਕਿਆਫੇ ਸਨ। ਬਹੁਤੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਲੀ ਸਮਝਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਜੈਲੋ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਭਰੀ-ਭਰਾੜੀ ਤੱਤੋਂ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਕੋਤਲੀ ਜੈਲੋ ਦੇ ਵਗਾਹ ਮਾਰੀ। ਜੈਲਾ ਕਈ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਛਾਲਿਆਂ ‘ਤੇ ਮੱਲ੍ਹਮ ਪੱਟੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੀ ਏ। ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਬੋਲ ਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਏ, ਨਾ ਮੂੰਹ ਵਿਖਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਏ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਾਡਾ

ਬੰਦਾ ਟੱਕਰ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨਾ ਚਿਰ ਖਲੋਤੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਲੰਘ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਟੋਰ ਵਿਚੋਂ ਸੋਦਾ-ਪੌੜਾ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਪਰਤ ਰਹੀ ਸੀ, ਰਾਹ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਜੈਲਾ ਮਿਲ ਪਿਆ। ਜੈਲੋ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਕੰਧ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਖਲੋ ਗਈ। ਸ਼ਰਾਰਤ ਵਜੋਂ ਜੈਲਾ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਖਲੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਘੱਟਾ ਭਰ ਉਥੇ ਖਲੋਤੇ ਰਹੇ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਉਹ ਕਮਲੀ ਏ, ਪਰ ਜਦ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਗੀ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਸੁਣਦਾ, ਜਾਂ ਜਿਹੜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਦੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਮਲੀ ਏ।

ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰਖਦਿਆਂ ਉਸ ਕਿਹਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਲਬੀਰ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਆ ਗਈ। ਦੋ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਬਲਬੀਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸਾਂ, ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੈਗੀ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਵੀ ਕੋਈ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ।

ਦੁਜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਵੀ ਇਹੋ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੀ ਏ, ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਜੇ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੀ ਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿਉਂ ਏ?

ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਸਾਲ ਭਰ ਹੋ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਗੋਰੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਹਨੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਮਿਲਦੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾ’ ਆਖ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਜੀਬ ਹਰਕਤਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਦਲਾਅ ਆਇਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਮੈਂ ਤੇ ਜੈਲਾ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰ ਰਹੇ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਮਿਲ ਪਈ। ਜੈਲੋ ਤੋਂ ਝਕਦਿਆਂ ਅੱਜ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ‘ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾ’ ਨਾ ਆਖੀ, ਤੇ ਉਹਨੇ ਬੜੀ ਡੂੰਘੀ ਨਜ਼ਰ ਭਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਆਖ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, “ਤੂੰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ‘ਕੱਲੀ’ ਨੂੰ ਹੀ ਬੁਲਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਏ?” ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲੋਂ ਮੈਂ ਡਰਦਾ ਸਾਂ, ਜੈਲੋ ਨੇ ਇਕਦਮ ਮੈਨੂੰ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਵੱਲ ਤਾਂ ਬੜੀ ਘੂਰ ਘੂਰ ਕੇ ਵੇਖਦੀ ਆ, ਕੋਈ ਗਤਬਤੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਪਰ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਝੀਲ ਵਰਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਜੋ ਦੱਬ ਦੇ ਸੁਏ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਨਾ ਲੱਗਾ।

“ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੈਂ ਇਕ ਗੱਲ ਪੁੱਛਾਂ।” ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਜਦ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਮਿਲ ਪਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਡਰਦੇ ਡਰਦੇ ਨੇ ਇੰਨੀ ਕੁ ਦਲੇਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਸੇ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਝਟਪਟ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੀ।

“ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ”, ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਜਦ ਮੈਂ ਫਿਰ ਉਹੀ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਥੋਂ ਭੱਜੀ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ‘ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ, ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਕੀ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?” ਮੈਨੂੰ ਗੱਲ ਹੀ ਵਿਸਰ ਗਈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ, ਮੈਂ ਬੋਂਦਲ ਗਿਆ।

“ਮੈਂ ਮੈਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ...” ਲਫਜ਼ ਅਜੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ ਕਿ “ਹੁਣ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਕਦੇ ਪੁੱਛ ਲਿਓ”, ਆਖ ਕੇ ਉਹ ਰਸੋਈ ਵਿਚੋਂ ਤੁਰ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੇਸਮਝੀ ਤੇ ਬੇਵਕੂਫੀ ‘ਤੇ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਢਾਹਸਾ ਵੀ ਬੱਝੀ, ਚਲੇ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁਬਾਨ ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ!

ਦੁੱਧ ਚਿੱਟੀ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਹਵਾ ਬਿਲਕੁਲ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚਲਾ ਤੂਤ ਵਰਗਾ ਰੁੱਖ ਕਿਸੇ ਬੁੱਢੇ ਬੋਹੜ ਵਾਂਗ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਸੰਘਣੀ ਛਾਂ ਥੱਲੇ ਬੰਦਾ ਖਲੋਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਦਾ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਬੇਚੈਨੀ ਸੀ। ਪਰਦਾ ਹਟਾ ਕੇ ਕਦੇ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਝਾਕਦਾ ਤਾਂ ਗਲੀ ਦਾ ਸੁੰਨਾਪਨ ਮੇਰੀ ਇਸ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਤਿੱਖਿਆਂ ਕਰਦਾ। ਕਦੇ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਹੁਣੇ ਜਾ ਕੇ ਕਮਲੀ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਵਾਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛਾਂ ਜਿਹੜੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਉਸਲਵੱਟੇ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਤੇ ਗਲ ਵੀ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਡਰੋਂ ਫਿਰ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਟੇਢਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਬੂਹਾ ਜਾ ਠਕੋਰਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੇ ਝੱਟ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਉਂਗਲ ਰੱਖ ਕੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਪੌੜੀਆਂ ਉਤਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਮੈਂ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਤੂਤ ਦੇ ਰੁੱਖ ਥੱਲੇ ਜਾ ਖਲੋਤੇ। ਚੁੱਪ ਤੋੜਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਨਿੱਮੀ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਜ਼ਰੂਰ ਆਵੇਗੇ। ਮੈਂ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਇਆ, ਤਾਂ ਕਿ ਕੁੰਡ ਖੋਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਮੈਗੀ ਨਾ ਜਾਗ ਜਾਵੇ।”

ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਦੰਦਲ ਪੈ ਗਈ, “ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ...”

“ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ, ਇਹੋ ਈ ਨਾ?” ਉਸ ਨੇ ਮੇਰਾ ਵਾਕ ਆਪ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ “ਹਾਂ” ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਮਾ ਹਉਕਾ ਲਿਆ, ਤੇ ਫਿਰ ਤੂਤ ਦੇ ਬੂਟੇ ਨਾਲ ਢਾਸਣਾ ਲਾ ਕੇ ਖਲੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਖਲੋਤਾ, ਇੰਨਾ ਨੇੜੇ ਕਿ ਉਹਦੇ ਤੱਤੇ ਤੱਤੇ ਸਾਹ ਮੇਰੇ ਸਾਹਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਤੂਤ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਛਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਂ ਉਹਦੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਤੱਕਦੀਆਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

“ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋ?”

“ਨਹੀਂ।”

“ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਏ?”

“ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ”, ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਮੱਧਮ, ਪਰ ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, “ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ, ਪਰ ਤੁਹਾਡਾ ਤਰਲਾ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਉਧੋੜੋ।”

“ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਸਾਂਝੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਤੇ ਇਹ ਸਾਂਝ ਤਦ ਹੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਏ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਪਾਉਣ ਦਿਓ।” ਨਾ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਤੁਸੀਂ’ ਕਹਿ ਕੇ ਹੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਾ।

“ਅੱਗੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਇਹ ਉਸੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਏ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਭੋਗ ਰਹੀ ਹਾਂ।” ਤੇ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ।

ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਖਿੱਚ ਸੀ। ਹਨੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਜਦ ਕਦੇ ਵੀ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪੌੜੀਆਂ ਜਾਂ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ, ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਭੱਜ ਕੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਚੰਬੜ ਜਾਵਾਂ। ਡਰਦੀ ਵੀ ਸਾਂ ਪਰ ਮਨ ਅੱਥਰਾ ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਪੱਗ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜੀਅ ਕਰਦਾ, ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਵੇਖਾਂ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਉਹ ਕੋਈ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਰਾਜਾ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ...ਉਹ ਬਲਬੀਰ ਹੀ ਏ, ਤੇ ਭੱਜ ਕੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜਾ

ਰਲਦੀ, ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਪੱਗ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾ ਕਰਨੀ ਆਉਂਦੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਝੱਲ ਕੁਦਿਆ...ਅੱਧੀ ਰਾਤੀਂ ਉਸ ਦਾ ਜਾ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵੇਖ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਜਦ ਮੈਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇਜ਼ਕ ਉਸ ਦੀ ਮੰਜੀ ਉਤੇ ਜਾ ਬੈਠੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾ ਰਹੀ। ਉਹਦੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਹਰ ਸ਼ੈਅ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਲੱਗੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਮੈਥੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਰਕਿਆ, ਤੇ ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਮੇਰੀਆਂ ਦੇਵੇਂ ਬਾਂਹਾਂ ਉਹਦੇ ਗਲ ਨੂੰ ਜਾ ਚੰਬੜੀਆਂ। ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਦੇਵੇਂ ਬਾਂਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈਆਂ, ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਰਾਤ ਮਿਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੂਰੇ ਨੌਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਘਰ ਮੈਗੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ ਸਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬਲਬੀਰ ਦੀ ਮੈਗੀ ਸੀ, ਮੈਗੀ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਸ ਕਮਲੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਘੱਗੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਅੱਥਰੂ ਕਿਸੇ ਝਰਨੇ ਵਾਂਗ ਵਹਿ ਤੁਰੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝੀਆਂ। ਕੰਬਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ।

ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰਖਦਿਆਂ ਉਸ ਕਿਹਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਲਬੀਰ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਆ ਗਈ। ਦੋ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਬਲਬੀਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸਾਂ, ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੈਗੀ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਵੀ ਕੋਈ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ।

ਉਸੇ ਹਫ਼ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਲੰਘਾ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਥੋਂ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਚਲੀ ਜਾਵਾਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਰਾਦਾ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਘਰ ਛੱਡਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਬਲਬੀਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਘਰ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੇ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਘਰ ਛੱਡਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਏ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਹੁਣ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬਲਬੀਰ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਬਣੇ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਉਂਦੀ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ।

ਬੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਠੰਢ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਬੂਟੇ ਦੇ ਮੁੱਢ ਨਾਲ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸਾਂ, ਤੇ ਉਹ ਕਮਲੀ ਮੇਰੀਆਂ ਬਾਂਹਾਂ ਵਿਚ ਜਕੜੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਦਾ ਮੱਥਾ ਚੁੰਮਿਆ, ਤੇ ਜਦ ਉਹ ਸੁਣਾ ਚੁੱਕੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਵੀ ਚੁੰਮਣੇ ਚਾਹੇ, ਪਰ ਮੂੰਹ ਲਾਗੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰ ਲਿਆ, “ਨਹੀਂ ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰ ਬਲਬੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਚੁੰਮਾਂਗੀ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਮੈਗੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਚੁੰਮਿਆ।” ਉਹਦੇ ਅੱਥਰੂਆਂ ਨਾਲ ਹਿੱਕ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਕਮੀਜ਼ ਨੁੱਚੜ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਆਖਿਆਂ ਜਾਂ ਪੁੱਛਿਆਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਂਹਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਕਮਰੇ ਤੱਕ ਲੈ ਆਇਆ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਆਖਿਆਂ ਆਪਣੇ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਜਾ ਲੇਟਿਆ।

ਮਨ ਦੀ ਇਸ ਬੇਚੈਨੀ ਵਿਚ ਰਾਤ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਉਸਲਵੱਟੇ ਲੈਂਦਿਆਂ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਤਤਕੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਅਜੇ ਅੱਖ ਲੱਗੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੈਲੋ ਨੇ ਆਣ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ, “ਉਏ ਵੱਡਿਆ ਆਸ਼ਕਾ! ਉਹ ਤੇਰੀ ਕੁਝ ਲੱਗਦੀ ਕਮਲੀ ਰਾਤੋਂ ਰਾਤ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਮੇਰਾ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਕੇ ਗਈ।”

ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਸੁਣੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਮੈਂ ਵੀ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਰੱਟੇ ਨਾ ਮਾਰੋ, ਸਮਝ ਕੇ ਪਾਠ ਯਾਦ ਕਰੋ। ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਆਸਾਨ ਹੈ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਲੱਗਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਲਾਹ ਸਹੀ ਲੱਗੀ, ਨਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ; ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗਣ ਪਿੱਛੋਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਰੱਟੇ ਮਾਰਨੇ ਨਹੀਂ ਵਰਜਿਆ।

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਤੋਂ ਨੂੰ ਉਤਾ ਅਤੇ ਕੱਕੇ ਨੂੰ ਕੱਕਾ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਿਸ਼ਾਂ ਖਾਣੀ ਅੰ ਗਈਆਂ, ਉਹੀ ਸ਼ਕਲਾਂ ਕਿਉਂ ਠੀਕ ਹਨ? ਇਸ ਦਾ ਉਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 91-94642-51454

ਸੀ, ਉਤੋਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ, ਇਹੋ ਸ਼ਕਲ ਵਾਹੁਣੀ ਹੈ ਤੇ ਵਾਹੀ ਗਈ ਇਹ ਸ਼ਕਲ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਸਮਝ ਜਾਓ ਕਿ ਇਹ ਉਤਾ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਕਿ ਇਥੇ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਰਮਜ਼ ਹੈ?

ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ ੧੯, ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕਹਾਗੇ ਦੱਸੋ ਇਹ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਤਰ ਦੇਵੇਗਾ—ਇਹ ਇਕ ਉਤਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਰੱਟੇਬਾਜ਼ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਸਾਨੂੰ ਵੱਡਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਏਕਾ ਅਤੇ ਓ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਏਕੋਕਾਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਏਕੋਕਾਰ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ‘ਏਕੋਕਾਰ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੇਵਲ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਥ ਦੀ ਮੁਥਾਸੀ ਨਹੀਂ। ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਲਿਪੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਆਕਰਨ ਨੂੰ ਰੱਟੇ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਵਰ੍ਹੇ ਹਨ 1469 ਅਤੇ 1539, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਟਾ ਲਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਨਾਲੇ ਇਹ ਵੀ ਰਣਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 1469 ਤੋਂ ਜੋਤੀ ਜੋਤ 1539 ਸਾਲ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮੂਰਖ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਰੱਟਾ ਤਾਂ ਠੀਕ ਲਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਲਝ ਗਿਆ। ਉਲਝਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਦਾਨਸ਼ਵਰ ਵੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਵੱਡੇ ਬੰਦੇ ਵੱਡੀਆਂ ਉਲਝਣਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਮੈਂ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦਿਆਂਗਾ। ਇਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ।

ਰੇਡੀਓ ਅਨਾਊਂਸਰ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਉਸਤਾਦ ਗਿਟਾਰ—ਵਾਦਕ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਗਿਟਾਰ ਤੋਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਉਂ ਸਮਝੋ। ਅਨਾਊਂਸਰ ਬੀਬੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਰੇਡੀਓ ਉਪਰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ—ਅਬ ਆਪ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੇ ਗਿਟਾਰ ਸੁਨੀਏ। ਮੈਥੋਂ ਇਹ ਆਖ ਹੋ ਗਿਆ—ਅਬ ਆਪ ਗਿਟਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਨੀਏ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੈਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰੀ ਕੁਤਾਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਵੀ ਨਾ ਰਹੀ। ਜਵਾਬ—ਤਲਬੀ ਤਾਂ ਹੋਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਵਕਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਖਿਮਾ ਮਿਲ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਫਾਰ ਦੀ ਚਾੜੀ (ਆਚਾਰ ਦੀ ਫਾੜੀ), ਜੈਲੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ), ਭੁਰਤ ਸੁੱਲ ਗਈ (ਸੁਰਤ ਭੁੱਲ ਗਈ), ਮੈਂ ਹਾਂ ਕਾਲੀ ਚਾਚੀਆ, (ਮੈਂ ਹਾਂ ਚਾਚੀ ਕਾਲੀਆ) ਆਦਿ ਆਦਿ।

ਮੇਰਾ ਸਕੂਲ—ਕਾਲਜ ਦਾ ਇਕ ਜਮਾਤੀ ਬੰਬੇਰੇ ਰੱਟੇ ਲਾਉਂਦਾ, ਤਾਂ ਵੀ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ ਬੀ.ਏ. ਕੀਤੀ। ਨਕਲ ਮਾਰਨ ਦੇ ਜੁਗਤ ਪੱਕੇ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਸੈਂਟਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੇ ਨਾਨਕੋ—ਦਾਦਕੇ ਤੇ ਸਹੁਰੇ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਹਨ। ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਯੱਗ ਰਚਦਾ ਕਿ ਹੋਰ ਵੀ ਬੰਬੇਰੇ ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਤੇ ਪੁੱਜਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਘਰੇ ਇਕੱਲਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਫਸਰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਇਕੱਲੇ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਦੇਖ ਕਿਤੇ ਵਿਗੜ

ਨਾ ਜਾਣ।

ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋਈ, ਦੇਖਿਆ ਸਟੋਵ ਵਿਚ ਤੇਲ ਨਹੀਂ। ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਜਾਮ ਵੱਕਣ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨਾ। ਉਹਨੇ ਚਾਕੂ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਚਾਕੂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲ ਵੱਕਣ ਘੁਮਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਤਤਕਾਲ ਚਾਕੂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ—ਤੋਰੇ ਕੋਲ ਪੇਚਕਸ ਨਹੀਂ? ਉਹਨੇ ਅਲਮਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹੀ, ਦੋ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪੇਚਕਸ ਕੱਢ ਕੇ ਦਿਖਾਏ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ—ਜੇ ਪੇਚਕਸ ਰੱਖੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਚਾਕੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ? ਉਹ ਹੱਸ ਪਿਆ—ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਚਪਨ ਦਾ ਦੋਸਤ ਹੈਂ, ਇਹ ਮੇਰੀ ਤਾਲੀਮ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਵੀ ਮੈਂ ਨਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਲ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ। ਕੀਮਤੀ ਚਾਕੂ ਤੋੜਨ ਪਿੱਛੇ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੀ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਕਸੂਰ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਸਕੂਲੀਆ ਬੇਟਾ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਸਰਗਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਰੱਟੇ ਮਾਰਦਾ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ, “ਪਾਪਾ, ਮਿਊਜ਼ਕ ਅਤੇ ਮੈਥ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਸਟੈਪ ਗਲਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਮਹਿਲ ਡਿਗ ਪਿਆ।” ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੱਸਦਾ, ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਬੜਾ ਲਾਇਕ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਬੜਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਨਾ ਮੈਨੂੰ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ੌਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਟੀਚਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਡਰਦੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਲੈਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਰੱਟੇ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਪਤਾ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ?”

ਟੈਗੋਰ ਦਾ ਬਾਲ ਗੀਤ ਹੈ—
ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਵਿੱਦਿਆ
ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ
ਜਦੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪੜ੍ਹ ਲਵਾਂਗਾ ਮੈਂ ਵੀ
ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਖੇਡਣ ਦੇ ਮਾਂ।

ਪਿਤਾ, ਮਹਿਤਾ ਕਲਿਆਣ ਰਾਇ ਅਕਸਰ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ— ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਾਧੋ ਤੋਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖੀ, ਮੌਲਵੀ ਤੋਂ ਫਾਰਸੀ ਨਹੀਂ, ਕੀ ਬਣੇਗਾ ਇਸ ਦਾ? ਸਾਖੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੀਆਂ, ਉਹ ਸਨ ਕਲਮ, ਦਵਾਤ ਤੇ ਕਾਗਜ਼। ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਹ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗ—ਸੰਗ ਰਹੀਆਂ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਨਾਲਾਇਕ ਜਾਪੇ, ਗੈਰ—ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੱਗੇ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਪਈਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਅੱਖਰ ਦੋ ਜਹਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲਿਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰੱਟਾ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੰਠ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਅਜੇ ਤੱਕ ਤਾਂ ਦਿਸਿਆ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਸੂਰਜ ਜਿੰਡਾ ਦਿਮਾਗ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਨਾ ਲਾਉਣੇ ਰੱਟੇ, ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਵਰਜੇ। ਛੈਣੀਆਂ ਹਥੌੜੀਆਂ ਨਾਲ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚਲੇ ਪੱਥਰ ਗੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਇਮ ਹੋਏ ਹਨ।

ਉਸਤਾਦ ਬੜੇ ਗੁਲਾਮ ਅਲੀ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ, “ਚਿਆਜ਼ ਕਰੀ ਜਾਉ। ਚਿਆਜ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ। ਰਿਆਜ਼ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੂਰਮ ਜਿੰਨੇ ਬਰੀਕ ਹੋ ਗਏ, ਉਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸੁਹਣੀ ਅੱਖ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣੇਗੇ। ਰਿਆਜ਼ ਕਰੀ ਚੱਲੋ।”

ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਰੇਡੀਓ ਅਕਸਰ ਇਹੀ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਦਰਿਆ ਵਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਣੇ—ਅਨਜਾਣੇ ਇਸ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਨਾਰਾ ਮਿਲਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਅਮੀਰ ਘਰ ਦੇ ਕਾਕੇ ਤੇ ਗਰੀਬ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਜਿਥੇ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਉਮਰਾਂ ਭਰ ਦਾ ਤਸੀਹਾ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਦਾੜੀ ਫਿਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਹੈ ਜਾਂ ਹਵਾ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਗ ਗਈ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਬਾਗ ਦਾ ਮਾਲੀ ਹੀ ਬੇਈਮਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਫਿਰ ਉਸ ਬਾਗ ਦੇ ਫਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੱਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦੇ। ਧੈਰ! ਪੰਜੇ ਉਂਗਲਾਂ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਡਟਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ ਇੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਵਕਾਲਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇੰਦਰ ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਚਾਚੇ—ਤਾਇਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ। ਇੰਦਰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਦਾਦੀ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਖਿੰਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਜਵਾਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਖਿੰਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਿਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਉਹਨੇ ਕਦੀ ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਸਵੀਂ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਏ ਦੀ ਡੰਡੇ ਅਤੇ ਚਾਚੇ ਦੀ ਘਰ ਦੀ ਕੱਢੀ ਦਾਰੂ ਪੀਣ ਦੀ ਆਦਤ ਨੇ ਝੰਜੋੜਿਆ। ਉਹਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਚਾਰ ਮੁੰਡੇ ਹੋਰ ਲਏ, ਤੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਮੋਟਰ ਉਤੇ ਹੀ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਆਦਤ ਛੱਡ ਦੇ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਕੰਠ ‘ਤੇ ਜੂਝ ਨਾ ਸਰਕੀ। ਫਿਰ ਇੰਦਰ ਹੋਰੀਂ ਟਰਾਲੀ ਵਿਚ ਦਾਰੂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਰੱਖ ਕੇ ਥਾਣੇ ਲੈ ਗਏ, ਤੇ ਚਾਚੇ ਖਿਲਾਫ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤੀ।

ਇੰਦਰ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਭੂਚਾਲ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੇ ਇੰਦਰ ਇਕੱਲਾ ਇਕ ਪਾਸੇ। ਇੰਦਰ ਦੇ ਕਦਮ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕਦਮ ਰਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਚਾਚਾ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ, ਦਾਰੂ ਨਾ ਕੱਢੋ ਤੇ ਨਾ ਪੀਉ। ਇੰਦਰ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਜਿੱਤ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਤਾਏ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ। ਉਹ ਆਖੇ, ਪੁੱਤ ਇਹ ਡੰਡੇ ਤਾਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਖਹਿਤਾ ਛੱਡਣਗੇ। ਇੰਦਰ ਨੇ ਤਾਏ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਅਫੀਮ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਆਪਣੇ

ਇਕ ਤੇ ਇਕ ਦਾ ਕਾਫਲਾ...

ਹੱਥੀਂ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਤਾਇਆ, ਡੋਡਿਆਂ ਤੋਂ ਅਫੀਮ ਉਤੋਂ ਆ ਗਿਆ, ਤੇ ਅਫੀਮ ਤੋਂ ਘਟਦਾ ਘਟਦਾ ਇਹ ਵੀ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਇੰਦਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਪੈੜਚਾਲ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੀ।

ਦਸਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ ਕਾਲਜ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਥੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜੋ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਦਰਾਂ ਹੋ ਗਈ। ਇੰਦਰ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਟੀਆਂ ‘ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਟੀ ਵਿਚ ਜਰਦਾ, ਬੀੜੀ ਤੇ ਸਿਗਰੇਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਕ ਦੋ ਤਾਂ ਮੰਨ ਗਏ, ਜਿਹੜੇ ਨਾ ਮੰਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਹੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਪੱਤਾ ਨਾ ਲੱਭਿਆ। ਫਿਰ ਇੰਦਰ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡ ਨਸ਼ਾ ਲਿਆ ਕੇ ਵੇਚਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਤਾਂ ਮੰਨ ਗਏ ਪਰ ਇਕ ‘ਚ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਬੋਲਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਤਾ ਕੁ ਹਲੁਣਾ ਮਾਰਿਆ, ਉਹ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਨੇ ਇੰਦਰ ਹੋਰੀਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚੁਕਾ ਦਿੱਤੇ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਕਾਲਜ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਥਾਣੇ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕੋਠੀ ਸੌਂਦ ਲਿਆ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਡਰਾਇਆ—ਧਮਕਾਇਆ, ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇੰਦਰ ਤਾਂ ਅਡੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਪਿਆਰ ਦਾ ਚੋਗਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਰ ਬਾਜ਼ ਤਲੀਆਂ ਤੋਂ ਦਾਣੇ ਨਹੀਂ ਚੁਗਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਖੁਦ ਭਾਲ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇੰਦਰ ਮਗਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਦੇਖ ਕੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਇੰਦਰ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਬੰਦਾ ਵੀ ਨਸ਼ਾ ਵੇਚਣੋਂ ਹਟ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ—ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲੱਤ ਅੜਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੰਦਰ ਦਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪਿਆ। ਇੰਦਰ ਨੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਫੁਕਰਪੁਣੇ ਦਾ ਬੁਖਾਰ ਨਾ ਉਤਰਿਆ; ਫਿਰ ਸੋਧਾ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਝੱਟ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਰਲਾ ਗਏ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਉਤੇ ਵੱਜਦੀਆਂ ਟੋਪਾਂ ਤੇ ਡੈੱਕਾਂ ਦੀ। ਜਿਹੜੇ ਮੱਸ—ਫੁੱਟ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ, ਉਚੀ ਟੋਪ ਲਾਉਣ ਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ। ਕਈ ਤਾਂ ਮੰਨ ਗਏ, ਦੋ—ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਡਾਂਗਾਂ ਨਾਲ ਸੋਧਾ ਲਾਇਆ, ਤੇ ਇਕ ਦਾ ਨਵਾਂ ਟਰੈਕਟਰ ਭੰਨ ਦਿੱਤਾ। ਗੱਲ ਫਿਰ ਥਾਣੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਇੰਦਰ ਦੀ ਪਿੱਠ ‘ਤੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਦਾ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਦਰ ਹੋਰੀਂ ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਇੰਦਰ ਦੀ ਜਾਣ—ਪਛਾਣ ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਕਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਲਗਜ਼ਰੀ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇੰਦਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਾਨ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਲਈ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੇ ਘਰ ਛੱਤ ਪੁਆ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨਿਆਂ ਦੀ ਛੱਤ ਸੀ। ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦਾ ਮਸੀਹਾ ਬਣੇ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਚਾਚੇ ਪਾਸਿਓਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲਣ ਲੱਗਾ। ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿਫਿਲ ਵਿਚ ਇੰਦਰ ਦਾ ਨਾਂ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗਾ।

ਫਿਰ ਇੰਦਰ ਨੇ ਅਗਲਾ ਕਦਮ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਮੁੰਡੀਰ ਜੋ ਮੋੜਾਂ ਉਤੇ ਖੜ੍ਹਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ, ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮਾੜੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਨਾਲ ਤੱਕਦੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੱਸਿਆ, ਪੁੰਨਿਆ ਤੇ ਸੰਗਰਾਂਦ ਨੂੰ ਹੁੰਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਮੁੰਡੀਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲਾਇਆ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅੱਧੇ ਮੁੰਡੇ ਸਿੰਘ ਸਜਾ ਦਿੱਤੇ। ਇੰਦਰ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪਹਿਲਾਂ ਘਰ—ਮੁਹੱਲਾ ਤੇ ਫਿਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਚਿੱਟੇ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਇਆ। ਕਿਸੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਨਸ਼ੇ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ ਇੰਦਰ ਉਹਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸਦਾ। ਹਰ ਕੋਈ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੌਥੀ ਸਾਲ ਦਾ ਇੰਦਰ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਤਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲੀ ਹਰ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਇੰਦਰ ਅੱਗੇ ਰਿਹਾ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ, ਇੰਦਰ ਦੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਇੰਦਰ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਚੌਥੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਲਿਆ ਤੇ

ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਤਸਕਰਾਂ ਨੇ ਇੰਦਰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਟਾਈਮ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ, ਅਣਖ ਪਰਖਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ। ਵੀਹ ਤਸਕਰ ਲਗਜ਼ਰੀ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਆਏ। ਇੰਦਰ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਗਿਆ। ਇੰਦਰ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਡਰ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਮਿਹਣਾ ਮਾਰਿਆ। ਇੰਦਰ ਦੀ ਇਕ ਫੋਨ ਕਾਲ ਨਾਲ ਦੋ ਸੌ ਮੁੰਡੇ ਜੀਪਾਂ—ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਉਤੇ ਆ ਗਏ। ਤਸਕਰ ਵਾੜ ਵਿਚ ਬਿੱਲੇ ਵਾਂਗ ਘਿਰ ਗਏ। ਇੰਦਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਮਾੜਾ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ। ਤਸਕਰਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ‘ਕੁੱਤੋ ਖਾਣੀ’ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ। ਤਸਕਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਮੰਨੀ ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਇਸ ਧੰਦੇ ਤੋਂ ਤੋੜਾ ਕੀਤੀ। ਸਾਦਾ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲਾ ਇੰਦਰ ਸਾਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਜਾਪ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ‘ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨੂਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਚ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਸਹਿਜ ਹਮੇਸ਼ਾ ਝਲਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਹਾਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਉਲਾਭਾ ਦਿੱਤਾ, “ਤੋਰੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੋ ਸੌ ਵੋਟ ਪਈ ਹੈ।” ਇੰਦਰ ਨੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਬਾਈ ਜੀ! ਹੁਣ ਲੋਕ ਸਿਆਣੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਵੋਟਾਂ ਬੰਗਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ, ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਨਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋ—ਤਿੰਨ ਚਮਚੇ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਓ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਸੁਣੋ, ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਦ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।” ਇੰਦਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਸੋਚੀਂ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਖੁਦ ਹੀ ਪੈਰ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।

ਇੰਦਰ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਸੀ, ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੇਸ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣਾ। ਇੰਦਰ ਨੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਨੂੰ ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਬੱਚੇ ਕਿੰਜ ਪਾਲੂੰਗਾ। ਇੰਦਰ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਥਾਂ ਉਤੇ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜਿਹੜੀ ਬੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਧੀਆ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤੇ ਉਹ ਬੰਦਾ ਵੀ ਬਾਗੋ—ਬਾਗ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਦੂਜੇ

ਮੁੰਹ ਆਈ ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ: 916-273-2856
www.boparasudhar.com

ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਫਿਰ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਕੰਘਾ—ਉਸਤਰਾ ਚੁੱਕਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਚੜ੍ਹਾ ਲਏ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇੰਦਰ ਨੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਤੋਰਿਆ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਖੁਸ਼ ਹੈ। ਇੰਦਰ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਉਸ ਲਈ ਕਈ ਰਿਸ਼ਤੇ ਆਏ, ਪਰ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹਨੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਇਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਆਈ ਕੁਦਰਤੀ ਕਰੋਪੀ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਟੀ.ਵੀ. ਉਤੇ ਦੇਖਿਆ, ਉਥੇ ਇੰਦਰ ਹੋਰੀਂ ਵੀਹ ਜਣੇ ਨੇਪਾਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਲਬੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ। ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਰੋਂਦੇ—ਕਰਲਾਉਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾਇਆ। ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਇੰਦਰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਸੀ ਜੋ ਉਥੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆ। ਧੰਨ ਉਹ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਜਿਹੜਾ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੰਦਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸਲੂਟ ਮਾਰ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ‘ਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ।

ਇੰਦਰ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜੇਂ ਵੱਧ ਖਰਚਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਾਹ ਉਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਠੋਕਾ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣਾ। ਇਹ ਕਦਮ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਦਮ ਨਾਲ ਰਲਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਜੇ ਲੋਕ ਵੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਇੰਦਰ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਤੁਰਨਗੇ। ਇਕ ਨਾਲ ਇਕ ਰਲਣ ਨਾਲ ਕਾਫਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇੰਦਰ ਵਰਗੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁਣ ਹਰ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਹੈ। ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ!

ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਮਿਲਦੇ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਇਕੋ ਸਵਾਲ ਪੁਛਦੇ ਹਾਂ, “ਕਿੱਦਾਂ, ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ?” ਫੋਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਹੈਲੋ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਪੁਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਵੀ ਹਾਲ ਠੀਕ ਦੱਸ ਕੇ ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਹਾਲ ਠੀਕ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਅਸਲੀ ਹਾਲ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬੋਝੀ ਬੋਝੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, “ਹੋਰ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ?” ਜਾਂ “ਹੋਰ ਫਿਰ?” ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ “ਹੋਰ ਹਾਲ” ਹੀ ਪੁਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਅੰਗਕਾਰ ਸਵਰਗੀ ਭੂਸ਼ਨ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਫੱਟ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, “ਹੋਰ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ।”

ਹਾਲ ਦੇ ਪਿਛੇ ਚਾਲ ਲਾ ਕੇ ਹਾਲ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ‘ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ?’ ਪੁਛ ਦਾ ਜਵਾਬ, ‘ਤੁਹਾਡਾ, ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ?’ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਫਿਕਰੇ ਵਿਚ ‘ਤੁਹਾਡਾ’ ਤੋਂ ਜ਼ੋਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖੋਰ, ਇਹ ਉਕਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ‘ਬੈਕ ਯੂ’ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਸਮੀ ਜਿਹੀ ਹੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਰਸਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬੜੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵਾਕਿਫ਼ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਮਿਲਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਨਾਹ-ਸੋਟਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦੇ, ‘ਚੱਲ ਪਿਕਚਰ ਦੇਖਣ ਚੱਲੀਏ।’

ਹਾਲ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਦਸ਼ਾ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਰੀਰਕ/ਮਾਨਸਿਕ/ਆਤਮਿਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ, “ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਖ ਸੁਆਮੀ ਅਨੁਬੋਲਤ ਹੀ ਜਾਨਹੁ ਹਾਲ॥” (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ)। ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਖੁਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਬੇਸੁਧੀ ਜਾਂ ਆਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਲ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਮਾਨੋ ਇਹ ਹਾਲ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਬੇਹਾਲੀ ਹੈ, “ਖੇਲਤ ਖੇਲਤ ਹਾਲ ਕਰਿ” (ਭਗਤ ਕਬੀਰ)। ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜਾਂ ਸਮਾਚਾਰ ਵੀ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, “ਬਨਾਵੇ ਗ੍ਰੰਥ ਹਾਲ ਹੈ” (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵ)। ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਜਾਂ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਹਾਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ “ਉਸ ਨੇ ਹੋਈ-ਬੀਤੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹਾਲ ਕਹਿ ਸੁਣਾਇਆ।” ਹਾਲ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਗਤ-ਪਿਛਤ ਹੋਰ ਅੰਗੇਤਰ, ਪਿਛੇਤਰ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਲਾ ਕੇ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ, ਸੂਰਤਹਾਲ,

ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ?

ਫਿਲਹਾਲ (ਅਰਬੀ ਫੀ’ਲਹਾਲ), ਬਹੁਹਾਲ (ਬ-ਹੁ-ਹਾਲ), ਹਰ ਹਾਲ, ਬੇਹਾਲ, ਬੁਰੇਹਾਲ, ਫਟੇਹਾਲ, ਖਸਤਾ ਹਾਲ, ਪਤਲਾ ਹਾਲ ਆਦਿ। ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਜਾਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਾਲ-ਪਾਰਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਔਖ ਵੇਲੇ ਹਾਲ ਦੁਹਾਈ ਮਚਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ‘ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਤੇ ਬੌਕੇ ਦਿਹਾੜੇ’ ਕਹਾਵਤ ਤਾਂ ਬਾਹਲੀ ਹੀ ਤਕਲੀਫ਼ਦੇਹ ਸਥਿਤੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਈ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੀ ਬੇਹਾਲ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ, “ਹਾਲ ਵੇ ਰੱਬਾ, ਲੁੱਟੀ ਹੀਰ...”; “ਹਾਲ ਵੇ ਰੱਬਾ ਵੇ ਭੰਨ ਤੋੜ ਗਈਆਂ

‘ਬੀਮਾਰ ਦਾ ਹੁਣ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ’ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਵਿਚ ਕੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਨੋਟ ਕਰੋ, ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਦਲੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵਰਤਮਾਨ ਦਾ ਭਾਵ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ‘ਹਾਲ’ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦਾ ਬੋਧਕ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਰਥ ਹੈ ਹੀ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ, ਹੁਣ, ਅੱਜ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ‘ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ’, ‘ਹਾਲੇ ਤੱਕ’, ‘ਹਾਲੇ ਵੀ’, ‘ਹਾਲੇ ਨਹੀਂ’ ਆਦਿ ਉਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ‘ਹਾਲਾਂ ਕਿ’ (ਮਤਲਬ ਭਾਵੇਂ ਕਿ) ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ। ‘ਹਾਲੇ ਦਾ’ ਉਕਤੀ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਹਾਲਤ ਵਾਲਾ, ਵਧੀਆ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ‘ਕੋਈ ਹਾਲੇ ਦੀ ਕੁਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਵਿਆਹ ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਵਾਂ!’

ਹਾਲ ਤੋਂ ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦ ਹਾਲਤ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਦਸ਼ਾ, ਅਵਸਥਾ ਆਦਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਹਾਲਤ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਹਾਲਾਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਵਚਨ ਸਮਝਦਿਆਂ ਇਸ ਦਾ ਦੁਹਰਾ ਬਹੁਵਚਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਤਾਂ। ਇਥੇ ਸਬੰਧਤ ਹਵਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਦਸ਼ਾ ਆਦਿ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ, “ਦਫਤਰ ਦਈ ਜਬ ਕਾਫਿ ਹੈ ਹੋਇਗਾ ਕਉਨ ਹਵਾਲੁ॥” (ਭਗਤ ਕਬੀਰ); “ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਮ ਇਹੈ ਹਵਾਲਾ ਰਾਖੁ ਸੰਤਨ ਕੈ ਪਾਛੇ॥” (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ)

ਹਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਚ ਬਹੁਵਚਨ ਹੈ, ‘ਅਹਿਵਾਲ’ ਪਰ ਇਹ ਇਕਵਚਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਹਾਲਾਤ, ਮਸਲੇ, ਮਾਜਰਾ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਆਦਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ‘ਅਪਨਾ ਅਹਿਵਾਲ ਸੁਨਾਨਾ’ ਦਾ ਮਤਲਬ ਆਪਣੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣਾਉਣੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਚਾਰ, ਸੁਧ, ਖਬਰ ਆਦਿ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, “ਗਾਹੇ ਨ ਨੋਕੀ ਕਾਰ ਕਰਦਮ ਮਮ ਈ ਚਿਨੀ ਅਹਵਾਲ॥” (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ)

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਖੂਬ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ, “ਕੀ ਹੋਗੁ ਅਹਿਵਾਲ ਗੁਨਾਹੀ ਦਾ, ਮੈਂ ਅਮਲ ਬੁਰੇ ਨਿਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਫਤ ਬਾਂਹ ਬਚਾਓ ਹਾਸ਼ਮ ਨੂੰ, ਯਾ ਪੀਰ! ਮੇਰੇ, ਮੈਂ ਡਰਦਾ ਹਾਂ।” (ਹਾਸ਼ਿਮ ਸ਼ਾਹ)। ਕਾਦਰ ਯਾਰ ਰਚਿਤ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਲਈ ਗਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਟੁਕ ਵਿਚ ਹਾਲ, ਹਵਾਲ ਅਤੇ ਅਹਿਵਾਲ-ਤਿੰਨੋਂ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ,

ਵਾਉ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇ ਕੇ ਕਹੇ ਪੂਰਨ, ਮੰਨੇ ਰਬ ਦੇ ਨਾਉਂ ਸਵਾਲ ਮੇਰਾ। ਜਿਹਤੀ ਬਣੀ ਸੀ ਆਖਿ ਸੁਣਾਵਸਾਂ ਮੈਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਇਹ ਹਾਲ ਮੇਰਾ। ਅਹਿਲ ਤਰਸ ਹੋ ਸਾਈਂ ਦੇ ਰੂਪ ਤੁਸੀਂ, ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਪੁਛੋ ਹਵਾਲ ਮੇਰਾ। ਕਾਦਰਯਾਰ ਤੁਸੀਂ ਕੱਢੋ ਬਾਹਰ ਮੈਨੂੰ, ਫੇਰ ਪੁਛਣਾ ਹਾਲ ਅਹਿਵਾਲ ਮੇਰਾ।

‘ਹਵਾਲ’ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ ‘ਹਵਾਲਾ’ ਜਿਸ ਦਾ ਆਮ ਅਰਥ ਸਪੁਰਦਗੀ ਹੈ। ਸਪੁਰਦਗੀ ਵਿਚ ਬਦਲੀ ਦੇ ਭਾਵ ਸਮਝੋ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਸਪੁਰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ‘ਚੋਂ ਮਿਸਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, “ਹਰਿ ਭਗਤਾ ਹਵਾਲੇ ਹੋਤਾ॥” (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ) ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕਥਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਧਨ ਭੇਜਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਦਲਾਲਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੂਰਾ ਜਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਦਾਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕੀਏ ਆਖਦੇ ਹਾਂ। 1991 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੇ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦਾ

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਵਾਲਾ ਸਕੈਂਡਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਡਵਾਨੀ, ਵੀ.ਸੀ. ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੰਕਰ, ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ, ਬਲਰਾਮ ਜਾਖੜ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਖੁਰਾਣਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਵਾਲਾ ਦਲਾਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਧਨ ਹਥਿਆਇਆ ਸੀ। ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਇਹ ਧੰਦਾ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨੰਤਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਲਾਭੇ ਹੋ ਕੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਕਾਰਜ-ਕੁਸ਼ਲਤਾ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਈ। ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ aval ਅਤੇ avallo ਪਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਸੰਕੇਤਕ ਹਨ। ਕੁਝ ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਰਬੀ ਹਵਾਲਾ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ।

ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲਣ ਲਈ ਜੇ ਅਫਸਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਦਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਾਣੋਂ ਟੈਕਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਵੀ ਹਵਾਲਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮੁਜਰਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੌਜ ਦੇ ਹੌਲਦਾਰ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਵੀ ਇਕ ਸੈਨਾ ਟੁਕੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੌਲਦਾਰ ਸ਼ਬਦ ਹਵਾਲਦਾਰ ਦਾ ਹੀ ਵਿਗਤਿਆ ਰੂਪ ਹੈ। ਹਵਲ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਰਬੀ ਧਾਤੂ ‘ਮ’ ਲੱਗ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਚੁਗਿਰਦਾ, ਪਰਿਵੇਸ਼, ਆਲ-ਦੁਆਲਾ। ਦਰਅਸਲ ਇਥੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਹੀ ਭਾਵ ਹੈ।

ਆਬਾਦੀ ਪੱਖੋਂ 2050 ‘ਚ ਭਾਰਤ ਹੋਵੇਗਾ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ‘ਤੇ

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 7 ਬਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਪਲ ਇਹ ਹੋਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਬਾਦੀ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ, ਭੁੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੇ ਜਕੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਖੇਤਰਫਲ ਤਾਂ ਉਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਦੇਸ਼ ਹਨ-ਚੀਨ 1.34 ਬਿਲੀਅਨ, ਭਾਰਤ

ਅਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ
ਫੋਨ: 91-98880-31426

1.21 ਬਿਲੀਅਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ 308.7 ਮਿਲੀਅਨ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਰਲ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 40% ਹਿੱਸਾ ਸਮੇਟੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਪਾਸ ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਤਾਂ ਹੈ 2.4% ਜਦਕਿ ਆਬਾਦੀ 17.5% ਹੈ। ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤਰਫਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਕਈ ਗੁਣਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 1901 ਵਿਚ ਕਰੀਬ 24 ਕਰੋੜ ਸੀ ਜੋ 110 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵਧ ਕੇ 121 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। 2011 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਰੀਬ 20 ਕਰੋੜ ਸੀ ਤੇ ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਸਿੱਕਮ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਕੁਝ ਛੋਟੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਆਬਾਦੀ ਵਧਣ ਦੀ ਦਰ 17.64% ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ 12.18% ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ 31.80% ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 23.90% ਰਹੀ ਹੈ ਜਦਕਿ

ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਰ ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਵਿਚ 0.47% ਹੈ ਤੇ 4.86% ਨਾਲ ਕੇਰਲ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ‘ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਤਰਫਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਦਿੱਲੀ, ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 11,297 ਵਿਅਕਤੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 17 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਘਣਤਾ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਖਾਸਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰ ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਸਭ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ‘ਤੇ ਭਾਰ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀਤੇ ਮਕੱਢਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ, ਸਭ ਰਲ ਕੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕੜੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹਨ ਪਰ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵੱਧਣ ਨਾਲ ਹਰ ਜੀਵ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਧਨ ਘੱਟਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵੱਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਵੰਡ ਵੀ ਬੇਤਰਤੀਬ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਤੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਭੂਮੀ 30 ਏਕੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਿਚ 6.6 ਏਕੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਮੀਰ ਤੇ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਜਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਧਣ ਨਾਲ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਘੱਟਣ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਬੇਹਿਸਾਬ ਵਾਧਾ

ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਤਕਨੀਕੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੁਧਾਰ ਵੀ। ਵੈਸੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਧਣ ਦੀ ਦਰ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। 1962-63 ਵਿਚ ਇਹ ਦਰ ਸਾਲਾਨਾ 2.20% ਸੀ ਜੋ ਘਟ ਕੇ 1.1% ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਸੀ ਆਈ ਏ ਵਰਲਡ ਫੈਕਟਬੁਕ

ਮੁਤਾਬਕ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਜਨਮ ਦਰ 1.91% ਹੈ ਤੇ ਮੌਤ ਦਰ 0.81% ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਬਾਦੀ ਵਧਣ ਦੀ ਦਰ 1.1% ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰ 1.58% ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਇੱਕ ਸਦੀ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਖਾਸਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਤੇ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ‘ਚ ਵਾਧਾ ਹੈ। ਆਬਾਦੀ ਵਧਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ ਵੀ ਵਧੀ ਹੈ। 1960 ਵਿਚ ਔਸਤ ਉਮਰ 53 ਸਾਲ ਸੀ ਜੋ ਵਧ ਕੇ 2010 ਵਿਚ 69 ਸਾਲ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ 66 ਸਾਲ ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀ 64 ਸਾਲ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ, ਉਥੇ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਆਬਾਦੀ

ਦੀ ਦਰ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰ ਪੂਰਬੀ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਜਨਮ ਦਰ ਮੌਤ ਦਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਦਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੈ। 2005 ਤੋਂ ਜਪਾਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵੱਧਣ ਨਾਲ ਇੱਕ ਜਿਹੜੀ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ

ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਣ ਦੀ। ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ‘ਤੇ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਦਬਾਅ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2008 ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ 2050 ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ 70% ਆਬਾਦੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਚੀਨ ਨੂੰ ਪਛਾੜਦਿਆਂ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ‘ਤੇ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਮੱਸਿਆ ਸਿਰਫ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਜਿਓਗ੍ਰਾਫਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 5% ਹਿੱਸਾ ਕੁੱਲ ਉਰਜਾ ਦੀ 23% ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। 13% ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੀਣ ਦਾ ਸਾਫ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤੇ

38% ਲਈ ਜੰਗਲ-ਪਾਣੀ ਦੇ ਵੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਵੱਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਘੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਖੋਰਾ ਵਧਿਆ ਹੈ, ਗਲੋਬੀਅਰ ਪਿਘਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਈ ਜੀਵ ਜਾਤੀਆਂ ਲੋਪ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਉਂਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 2 ਬਿਲੀਅਨ ਆਬਾਦੀ ਹੋਰ ਵੱਧ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਬਾਦੀ ਗਰੀਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਮੀਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਜੰਗਲ ਕਟਾਏ, ਕੋਲਾ ਤੇ ਤੇਲ ਬਾਲਣੇ ਅਤੇ ਖਾਦਾਂ ਤੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦਾ ਬੋਝਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਆਬਾਦੀ ਵਧਣ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸਿਰ ਢਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੀ ਖਾਣ ਤੇ ਪੀਣ ਦੇ ਸਾਫ ਪਾਣੀ ਦੀ। ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਜੰਗਲ ਕੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਵੀ ਮਕਾਨ ਤੇ ਸਨਅਤੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਤਾਂ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਖਾਣਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿਨ ਪਰ ਦਿਨ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਨਾਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੂੜਾ-ਕਰਕਟ ਵੀ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੂੜੇ ਨਾਲ ਨਿਬੜਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ‘ਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਵੇ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਬੁਰੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਚੀ ਰਹੇ।

ਸਮੱਸਿਆ ਸਿਰਫ ਆਬਾਦੀ ਵਧਣ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਅਜੇ ਵੀ ਪੈਸੇ ਤੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਪਿਛੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਭ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ‘ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਿਕਲ ਸਕੇਗਾ।

ਬਜਰੰਗੀ ਦੇ ਬਹਾਨੇ...

ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਸਾਂਝ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਤੇ ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬਜਰੰਗੀ ਭਾਈਜਾਨ' ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਸੱਚ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹਰ ਹੱਦ-ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੁਨੇਹੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ 'ਬਹਿ ਜਾ ਬਹਿ ਜਾ' ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਸਲ ਜਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਰਦਾਰ ਹਨ, ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਹਰਸ਼ਾਲੀ ਮਲਹੋਤਰਾ ਅਤੇ ਨਵਾਜ਼-ਉਦ-ਦੀਨ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਨਵਾਜ਼-ਉਦ-ਦੀਨ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦੇ ਜਲਵੇ ਦਿਖਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਰਸ਼ਾਲੀ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਲਾਕਾਰ ਛਾ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦਰਸ਼ਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਜ ਅਦਾਕਾਰੀ 'ਤੇ ਅਸ਼ ਅਸ਼ ਕਰ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਆਖਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹਰਸ਼ਾਲੀ ਮਲਹੋਤਰਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਹੀ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਫਿਲਮ ਆਲੋਚਕਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚਿਰਾਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਂਝ ਦੀ ਬਾਤ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਬਣੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਜੰਗ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਭਾਰੂ ਦਿਸਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਉੱਤੇ ਤਣਾਅ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸਾਂਝ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਸਭ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸਾਂਝ ਦਾ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਇੰਨਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ

ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਹਬੀ ਕੱਟੜਤਾ ਤਾਰ ਤਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਇਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਆਖਰਕਾਰ ਸਾਂਝ ਦਾ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਵਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਅੱਗੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੀ ਨਫਰਤ ਪਿਛਾਂਹ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਅੱਗੇ ਰਾਜਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਵੀ ਪਿਘਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਚੇ ਸੁਨੇਹੇ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਇਹ ਇਹ ਜਿੱਤ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਤੋਂ ਸਭ ਹਲਕੇ ਹੋ ਰਾਨ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬਾਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਚਿਰਾਂ

ਆਮਨਾ ਸਿੰਘ

ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਫਿਲਮ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਪੱਖੀ ਫਿਲਮ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਲ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਫਿਲਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਚੋਖੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀਆਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ, ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵੀ ਖੂਬ ਤਾਰੀਫ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹਟ ਕੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਸ਼ਖਸਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ। ਸਤਕ ਹਾਦਸੇ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਵੀ ਖੂਬ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸ ਦਾ ਰੋਲ ਖਲਨਾਇਕਾਂ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਲੋਕ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਸ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਰਸ਼ਾਲੀ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ

ਨਵਾਜ਼-ਉਦ-ਦੀਨ ਸਿੱਦੀਕੀ

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਬੀ.ਆਰ. ਚੋਪੜਾ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਗੁਮਰਾਹ', 'ਹਮਰਾਜ਼' ਤੇ 'ਧੁੰਦ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। 'ਗੁਮਰਾਹ' ਫਿਲਮ ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ 'ਹਮਰਾਜ਼' ਫਿਲਮ ਦਾ ਪਲਾਟ, ਬੀ.ਆਰ. ਚੋਪੜਾ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਉਚ-ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਰਹੱਸ ਅਤੇ ਦੁਵਿਧਾ ਦੀ ਰਾਸ਼ਣੀ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ, ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਵਿਚ ਫਸੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਭਾਵੁਕਤਾ ਅਤੇ ਬੇਵਸੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਉਣ-ਢੰਗ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਰਜ਼, ਕੁਰਬਾਨੀ, ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਲੋੜੇਂ ਵੱਖ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। 'ਹਮਰਾਜ਼' ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੀ.ਆਰ. ਚੋਪੜਾ ਦੀ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਫਿਲਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੱਖ ਇਸ ਦੇ ਗੀਤ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕਪੂਰ ਨੇ ਗਾਇਆ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤ 'ਨੀਲੇ ਗਗਨ ਕੇ ਤਲੇ, ਧਰਤੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਪਲੇ', 'ਨਾ ਮੂੰਹ ਛੁਪਾ ਕੇ ਜੀਉ, ਔਰ ਨਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਜੀਉ' ਅਤੇ 'ਤੁਮ ਅਗਰ ਸਾਥ ਦੇਨੇ ਕਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰੋ' ਆਦਿ ਨੌਜਵਾਨ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਬਣ ਗਏ।

ਵੀ. ਸ਼ਾਤਾਰਾਮ, ਗੁਰੂ ਦੱਤ, ਬਿਮਲ ਰਾਏ, ਬੀ.ਆਰ. ਚੋਪੜਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਤਲੀਸਮ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਸਾਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਨਾਂ ਹੈ ਮਹਿੰਦਰ ਖਾਨ। ਮਹਿੰਦਰ ਖਾਨ ਦੁਆਰਾ 1940 ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਫਿਲਮ 'ਔਰਤ' ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਿਨੇਮਾ ਵੱਲੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਭਾਵੁਕ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਮਹਿੰਦਰ ਖਾਨ ਨੇ ਜਦੋਂ 'ਮਦਰ ਇੰਡੀਆ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ

ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਅਸਲੀਅਤ

ਬੀ.ਆਰ. ਚੋਪੜਾ ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਖਾਨ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ

ਫਿਲਮ ਦੇ 'ਮਾਂ' ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਨਰਗਿਸ ਦੁਬਾਰਾ ਨਿਭਾਇਆ 'ਮਾਂ' ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨੈਤਿਕ ਸੁੱਚਤਾ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਔਰਤ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਪੈਮਾਨਾ ਬਣ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਂ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ, ਮਾਂ ਤੇ ਆਦਰਸ਼, ਮਾਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਰਗੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਸਿੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਾਂ-ਪੁੱਤ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚਲੇ 'ਉਡੀਪਸ ਕੈਪਲੇਕਸ' ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਰਾਹੀਂ ਰਾਮਾਇਣ ਵਾਲੀ ਸੀਤਾ, ਰਾਧਾ-ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕਥਾ ਵਾਲੀ ਰਾਧਾ, ਸਵਿੱਤਰੀ, ਦਰੋਪਤੀ, ਧਰਤੀ ਮਾਤਾ, ਲਕਸ਼ਮੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੇ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਰੰਗ ਲੱਭੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਫਿਲਮ ਆਲੋਚਕ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਰਾਧਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਜਿਵੇਂ ਦੱਬੀ-ਕੁਚਲੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਖ਼ਿਆਲ ਮਾਂ ਵਿਚ ਢਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ

ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਮਹਿੰਦਰ ਖਾਨ ਅਤੇ ਬਿਮਲ ਰਾਏ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਕ-ਯਥਾਰਥਕ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਦੱਤ ਅਤੇ ਵੀ. ਸ਼ਾਤਾਰਾਮ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਭਾਵਨਾ, ਤਰਕ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗੁਣਗੁਣ ਦਾ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ, ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਦਾ ਢੰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਬਿਹਤਰ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਬੇਵਸੀ ਤੇ

ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕਹਾਂ ਹੈ... -10-

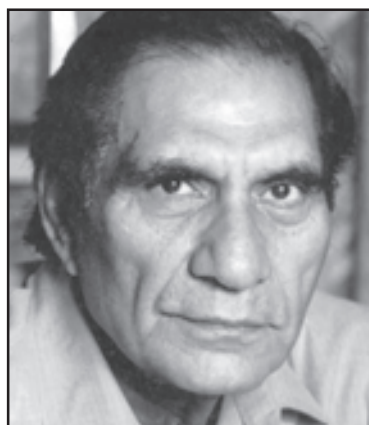
ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ

ਫੋਨ: +91-98554-04330

ਬੇਕਸੀ ਤੋਂ ਹਤਾਸ਼ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਈ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੋੜੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਤੇ ਏ.ਕੇ. ਅੱਬਾਸ 'ਜਾਗਤੇ ਰਹੋ' ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਨੇਮਾ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਲੀਹਾਂ ਦੇ ਸਫੇ ਅੱਗੇ ਪਲਟਦਿਆਂ ਸਮਾਜਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਬਿਖਰੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦਾ ਹੈ। (ਚਲਦਾ)

ਮਹਿੰਦਰ ਖਾਨ

ਬੀ.ਆਰ. ਚੋਪੜਾ

'ਮਦਰ ਇੰਡੀਆ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ।

'ਹਮਰਾਜ਼' ਦਾ ਪੋਸਟਰ।

Imperial Truck Driving School

3506 Nielsen Ave., Fresno, CA 93706

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!

ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਟਰੇਨਰ
ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਬ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗੇ
ਟਰੇਨਿੰਗ ਲਈ ਵਧੀਆ ਨਵੇਂ ਟਰੱਕ, ਵਾਜਬ ਫੀਸ

ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ

Ph: 559-266-4000, Cell: 916-470-5520

H K TRANSPORT INC

Division of HK Incorporated

1401 West Ray St, Indianapolis, IN 46221

Ph: 317-408-3211, web: www.hktransportinc.com

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸਾਰੀਆਂ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਲਈ, ਡਰਾਈ ਫਰੇਟ, 100% ਨੌ ਟੱਚ, ਬਰੈਂਡ ਨਿਊ ਟਰੱਕ/
ਟਰੇਲਰ, ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ 5000 ਡਾਲਰ ਸਾਈਨ-ਇਨ ਬੋਨਸ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਲਈ

*92% ਫਲੈਟ ਡਿਸਪੈਚ
*30 ਸੈਂਟ/ਗੈਲਨ ਤੱਕ ਫਿਊਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ
*ਬਰੈਂਡ ਨਿਊ ਟਰੇਲਰ
*ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਾਇਰ ਰਿਬੇਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਲਈ

*48 ਸੈਂਟ ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ
*95% ਲੋਡ ਯਾਰਡ 'ਚ ਹੁੱਕ ਐਂਡ ਡਰਾਪ
*ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰੇ ਟਰੱਕ

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਅਤੇ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਲਈ ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ ਅਤੇ ਵੀਕਲੀ ਪੇਅ

ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ:

■ ਕਲਾਸ ਏ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਅਤੇ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਵੇ ■ ਉਮਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 23 ਸਾਲ
■ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਓ ਟੀ ਆਰ ਅਤੇ ਕੁਲ 5 ਸਾਲ ਦਾ ਤਸਦੀਕਯੋਗ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇ।

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ 'ਲੀਜ਼ ਟੂ ਬਾਈ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਲਾਭ ਵੀ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪੋਜ਼ਿਟ ਅਤੇ ਪੰਪ 'ਤੇ ਫਿਊਲ ਰਿਬੇਟ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ 317-408-3211

ਜਾਂ ਵੈਬ ਸਾਈਟ www.hktransportinc.com 'ਤੇ ਅਰਜੀ ਭਰੋ

US Business Brokers Inc. American Financing Group LLC

101 W 22nd St, Suite 111, Lombard, IL 60148
23280 Pacific Highway South, Suite 307, Kent, WA 98032

Financing - Loans

- We do all kinds of SBA & Conventional loans.
- We are specialized in Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Convenience Stores, Motels, Apartment Buildings, Strip Plazas, Commercial Buildings, Food Franchise.
- We can get your Loan approved within few days.

Contact us for any
Financing Need Nationwide.

- FAST APPROVAL
- QUICK CLOSINGS
- SBA 504 & 7A
- CONVENTIONAL LOANS
- HOTELS, MOTELS
- GAS STATIONS, TRUCK STOPS
- SUBWAY, DUNKIN DONUTS
- LIQUOR STORES, C-STORES

ਬਿਜਨਸ ਵੇਚਣ ਤੇ ਖਰੀਦਣ
ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Contact us Buy or Sell business

AJ Sandhu (MBA)

Managing Broker/Realtor/Consultant
Licensed in IL, IN, WA

916-995-0783 (Cell)

206-941-0792 (DIR)

630-206-2467 (Fax)

www.ubbchicago.com

aj@ubbchicago.com

MWOSE & DHALIWAL ATTORNEYS AT LAW

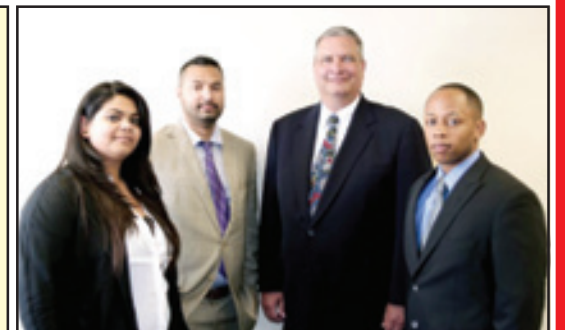

IMMIGRATION
CRIMINAL DEFENSE
BUSINESS LAW
CIVIL LITIGATION
REAL ESTATE

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
ਫੌਜਦਾਰੀ ਵਕਾਲਤ
ਬਿਜਨਸ ਲਾਅ
ਦੀਵਾਨੀ ਵਕਾਲਤ
ਰੀਅਲ ਐਸਟੇਟ

ਅਟਾਰਨੀ
ਐਟ ਲਾਅ

LICENSED TO
PRACTICE IN INDIANA,
MICHIGAN, FLORIDA
AND IMMIGRATION
LAW IN ALL 50 STATES.

FREE CONSULTATION!

ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਲਾਹ ਅੱਜ ਹੀ ਮੁਫਤ ਲਓ
317-222-1567

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ
ਉਰਦੂ ਵੀ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ

CONTACT US TO SET UP AN
INTERVIEW PUNJABI, HINDI, AND
URDU SPOKEN
WWW.MDLEGALTEAM.COM
CONTACTUS@MDLEGALTEAM.COM

OFFICE LOCATION:
1426 W. 29TH ST., SUITE 201B
INDIANAPOLIS, IN 46208
Fax: 317-288-1842

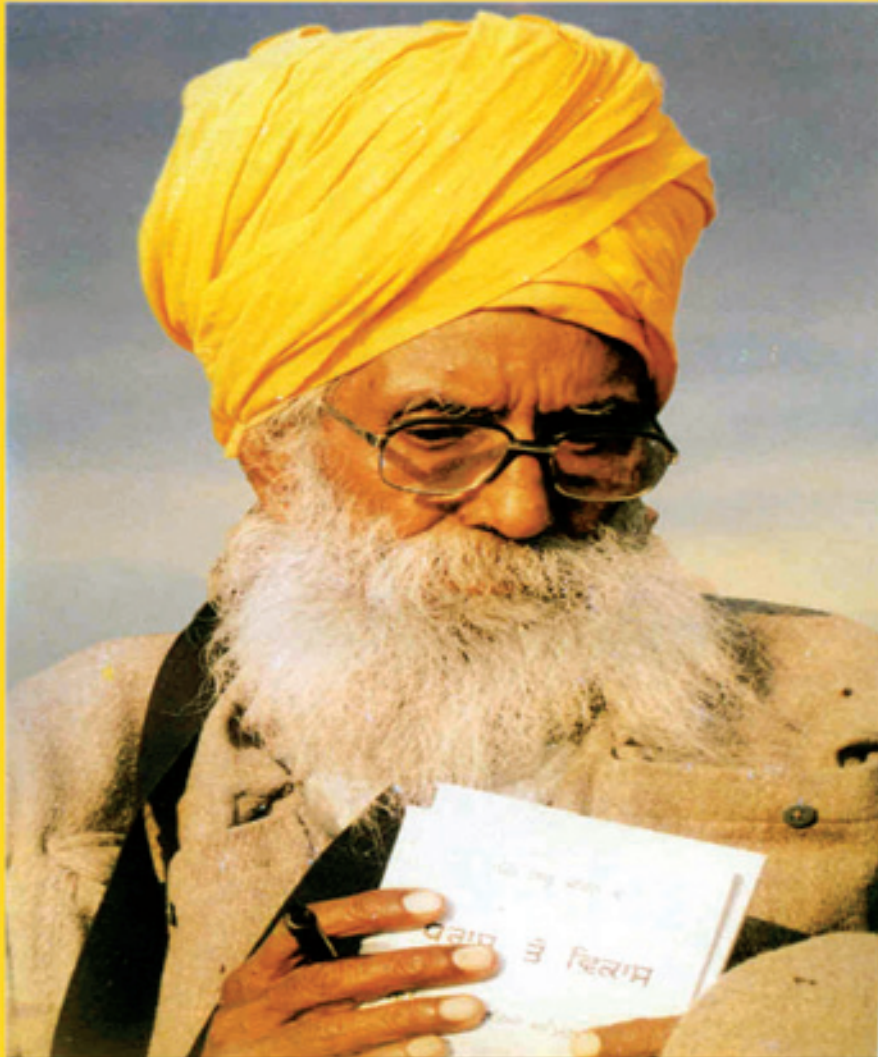

ਮਨੁੱਖਤਾ, ਵਾਤਾਵਰਣ, ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ 23ਵੀਂ ਬਰਸੀ

BHAGAT PURAN SINGH JI's 23rd BARSII

ਹਰ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਸਮੂਹ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਤੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
Sikh community of Midwest commemorating the Barsi (Death Anniversary) of Bhagat Puran Singh Ji at various Gurdwara Sahib.

Program schedule:

MILWAUKEE

Sunday Aug. 23, 11:00am
Sikh Religious Society of Wisconsin
3675 N. Calhoun Road Brookfield, WI 53005
(262) 790-1600

MILWAUKEE

Sunday Aug. 23, 11:00am
Sikh Temple of Wisconsin
7512 South Howell St, Oak Creek WI 53154
(414) 764-7454

CHICAGO

Sunday Aug. 30, 10:00am
at Sikh Religious Society
1280 Winnetka St., Palatine IL. 60067
Phone: (847) 358-1117

CHICAGO

Sunday Sept. 13, 10:00am
Illinois Sikh Community Center
2131 Creekside Dr., Wheaton IL. 60187
Phone: (630) 655-0307

CHICAGO

Sunday Sept. 20, 10:00am
Gurdwara Sahib Chicago
2341 W. Devon Ave. Chicago IL. 60658
Phone: (773) 274-3133

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭਿੰਨ ਭੇਦ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼, ਨਿਥਾਵਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਤਾਣਿਆ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਅਜ ਨਿਸ਼ਕਾਮ, ਨਿਸ਼ਕਪਟ, ਨਿਮਰ ਅਤੇ ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਸੇਵਾ ਦਾ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਇਸ ਨੇਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਵੇ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੇ ਜੀ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁੰਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨਾ ਜੀ।

more info Chicago:

Harjit Singh Gill (847) 833-5340, Lakhbir Singh Sandhu (847) 975-3877,
Dr. Jasbir Kaur Saluja (847) 676-4576, Narinderpal Singh Marwaha (630) 313-9121,
Dr. Balwant Singh Hansra (847) 991-7761, Lakhwant Singh Komal (847) 674-9074, Jairam Singh Kahlon (224) 456-8096

more info Milwaukee:

Brookfield: Dr. Gurcharan Singh Grewal (414) 559-3434, Lali Sidhu (414) 788-9813
Oak Creek: Dr. Kulwant Singh Dhaliwal (262) 657-9390, Bikram Singh Sekhon (414) 687-8413,
Beant Singh Boparai (414) 349-3449

For more information on PINGALWARA visit: www.pingalwara.co

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਸਥਾ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ।
PUNJABI HERITAGE ORGANIZATION OF CHICAGO
P.O. BOX 2556, PALATINE, IL. 60078

Web address: www.phochicago.org Email: phochicago@hotmail.com